הלכה · משנה תורה · מפרשים · כסף משנה · ספר הפלאה

כסף משנה על משנה תורה, הלכות נדרים

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

כסף משנה על משנה תורה, הלכות נדרים

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/כסף-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-נדרים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 7
הלכה ב 7
הלכה ד 7
הלכה ה 7
הלכה ו 7
הלכה ז 8
הלכה ח 8
הלכה י 8
הלכה יא 8
הלכה יב 8
הלכה יג 8
הלכה יד 9
הלכה טו 9
הלכה טז 11
הלכה יז 11
הלכה יח 11
הלכה יט 12
הלכה כ 16
הלכה כא 16
הלכה כב 16
הלכה כג 17
הלכה כו 20
הלכה כח 21
הלכה כט 22
הלכה ל 22
פרק ב 22
הלכה א 22
הלכה ב 22
הלכה ג 22
הלכה ד 22
הלכה י 23
הלכה יא 24
הלכה יב 24
הלכה יג 25
הלכה יד 25
הלכה טו 25
הלכה טז 26
הלכה יז 26
הלכה יח 26
הלכה יט 26
פרק ג 27
הלכה א 27
הלכה ב 27
הלכה ג 27
הלכה ה 27
הלכה ו 27
הלכה ז 27
הלכה ט 28
הלכה י 30
הלכה יא 30
הלכה יב 31
פרק ד 31
הלכה א 31
הלכה ב 31
הלכה ג 31
הלכה ד 32
הלכה ה 32
הלכה ז 32
הלכה ח 32
הלכה ט 32
הלכה י 32
הלכה יא 33

הלכה יב 34
הלכה יג 34
הלכה טו 34
הלכה טז 34
פרק ה 35
הלכה א 35
הלכה ג 35
הלכה ד 35
הלכה ו 35
הלכה ז 36
הלכה ח 37
הלכה ט 37
הלכה יב 38
הלכה טו 38
הלכה טז 40
פרק ו 41
הלכה א 41
הלכה ב 41
הלכה ג 42
הלכה ד 42
הלכה ה 42
הלכה ו 42
הלכה ז 42
הלכה ח 42
הלכה ט 42
הלכה י 43
הלכה יא 43
הלכה יב 43
הלכה יג 43
הלכה טז 44
הלכה יז 45
הלכה יח 46
פרק ז 46
הלכה א 46
הלכה ב 47
הלכה ג 47
הלכה ד 47
הלכה ה 47
הלכה ו 48
הלכה ז 48
הלכה ט 49
הלכה י 49
הלכה יא 50
הלכה יד 50
הלכה טו 51
הלכה טז 51
הלכה יז 51
פרק ח 53
הלכה ב 53
הלכה ד 53
הלכה ה 54
הלכה ו 54
הלכה ז 55
הלכה ח 56
הלכה ט 56
הלכה י 57
הלכה יא 57
הלכה יב 57
הלכה יג 57
הלכה יד 57
פרק ט 58
הלכה א 58
הלכה ב 58
הלכה ה 59

הלכה ו 59
הלכה ז 60
הלכה ח 61
הלכה ט 63
הלכה י 63
הלכה יא 63
הלכה יב 63
הלכה יג 64
הלכה יד 64
הלכה טו 64
הלכה יז 64
הלכה יח 64
הלכה יט 64
הלכה כ 65
הלכה כא 65
הלכה כב 65
הלכה כג 65
פרק י 65
הלכה א 65
הלכה ב 66
הלכה ג 66
הלכה ד 66
הלכה ה 66
הלכה ו 66
הלכה ז 67
הלכה ט 68
הלכה יא 68
הלכה יג 69
פרק יא 71
הלכה א 71
הלכה ב 71
הלכה ד 71
הלכה ה 71
הלכה ו 71
הלכה ז 72
הלכה ח 72
הלכה ט 72
הלכה י 72
הלכה יא 72
הלכה יב 73
הלכה יג 73
הלכה יד 74
הלכה טו 74
הלכה טז 74
הלכה יז 74
הלכה יח 75
הלכה יט 75
הלכה כ 75
הלכה כא 75
הלכה כב 75
הלכה כג 76
הלכה כד 76
הלכה כה 76
הלכה כו 76
פרק יב 76
הלכה א 76
הלכה ב 78
הלכה ד 78
הלכה ה 78
הלכה ו 78
הלכה ז 78
הלכה ח 79
הלכה ט 80
הלכה י 80

הלכה יא 81
הלכה יב 81
הלכה יג 81
הלכה יד 82
הלכה טו 82
הלכה יז 82
הלכה יח 82
הלכה יט 82
הלכה כ 82
הלכה כא 83
פרק יג 83
הלכה א 83
הלכה ב 83
הלכה ג 84
הלכה ז 85
הלכה ח 85
הלכה ט 85
הלכה י 86
הלכה יא 86
הלכה יג 86
הלכה יד 86
הלכה טו 87
הלכה טז 87
הלכה יח 87
הלכה יט 87
הלכה כ 87
הלכה כא 87
הלכה כב 87
הלכה כג 88
הלכה כד 88
הלכה כה 88

פרק א

הלכה ב

(א-ב) **הנדר נחלק לשתי מחלוקות וכו'**. פשוט הוא.

ומ"ש פירות מדינה זו אסורים עלי וכו'. **ומ"ש וכן אם אמר הרי עלי איסר וכו' ומ"ש והאומר הרי עלי הוא הנקרא נדר וכו' עד אין חייב באחריותן**. בריש קינים:

הלכה ד

ומ"ש מ"ע של תורה שיקיים שבועתו או נדרו וכו'. פשוט הוא:

הלכה ה

האוסר על עצמו מין ממיני מאכל וכו' שאין לנדרים שיעור וכו' אמר אכילה מפירות מדינה פלונית אסורים עלי וכו'. בפ"ג דשבועות (דף י"ט) אהא דתנן דבשבועה שלא אוכל ר"ע מחייב בכל שהוא וחכמים פוטרים עד שיאכל כזית אא"כ פירש ואמר שלא אוכל כל שהוא (דף כ"ב) אמר ר"פ מחלוקת בשבועות אבל בקונמות ד"ה בכ"ש מ"ט קונמות כיון דלא מדכר שמא דאכילה כמפרש דמי:

הלכה ו

אסר על עצמו אכילה מהתאנים כו'. שם מיתיבי שני קונמות מצטרפין שתי שבועות אין מצטרפין וכו' ואי ס"ד חייב בכל שהוא ל"ל לצרף דאמר אכילה מזו עלי קונם אכילה מזו עלי קונם א"ה אמאי מצטרפות סוף סוף זיל להכא ליכא שיעורא וזיל להכא ליכא שיעורא דאמר אכילה משתיהן עלי קונם דכוותה גבי שבועות דאמר שבועה שלא אוכל משתיהן אמאי אין מצטרפין אמר רב פנחס שאני שבועות מתוך שחלוקות אין מצטרפות. ופירש"י שני קונמות שתי ככרות שאסרן עליו בקונם שתי שבועות שתי ככרות שנשבע עליהן, מתוך שחלוקות לחטאות מתוך ששתי ככרות הללו חשובות שתים לענין חטאת בשבועה זו אם אמר שבועה שלא אוכל מזו ומזו ואכל כזית מזו וכזית מזו בהעלם אחד חייב שתים ומייתי לה בת"כ מוהיה כי יחטא לאחת מאלה לחייבו על כל אחת ואחת וכי אמר נמי מזו ומזו שתי שבועות חשיבי הילכך כי אכל מזו חצי שיעור ומזו חצי שיעור אין מצטרפות אבל קונמות אין חלוקות לאשמות למ"ד יש מעילה בקונמות דאם נהנה וחזר ונהנה בהעלם אחד חדא הוא דמיחייב דכלהו חדא מעילה כדתנן צירף את המעילה לזמן מרובה ואם בשני העלמות אפילו בחדא מינייהו נמי עכ"ל:

וכתב הראב"ד הגמרא לא אמרה כן וכו'. ובאמת שהשגה זו חזקה. וי"ל שרבינו סובר דאע"ג דמעיקרא אמרינן זיל הכא ליכא שיעורא וכו' כי אמר רב פנחס שאני שבועות הואיל וחלוקות לחטאות אין מצטרפות שמעינן דקונמות הואיל ואין חלוקות לחטאות מצטרפות אפילו באומר אכילה מזו עלי קונם אכילה מזו עלי קונם:

הלכה ז

האומר פירות אלו עלי קרבן וכו'. משנה בפ"ק דנדרים (דף י"ג) הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך אסור:

הלכה ח

ומה שכתב אבל האומר פירות אלו עלי וכו' כבשר חזיר או כעכו"ם וכו'. משנה בפרק ב' דנדרים (דף י"ג):

הלכה י

החטאת והאשם וכו'. בפ"ק דנדרים (דף י"ג) אמרינן דלר"י הכתוב גבי כי ידור נדר אתא למתפיס בחטאת ואשם ומה ראית לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור מרבה אני חטאת ואשם שהוא מתפיס בנדר. ומפרש רבינו דהיינו לומר שאפשר להביא אותם מחמת נדרו:

הלכה יא

ומ"ש אבל האומר פירות אלו עלי כחלת אהרן או כתרומתו וכו'. משנה רפ"ב דנדרים (שם ע"ב):

וכתב הראב"ד אבל האומר הרי אלו עלי כחלת אהרן וכו'. א"א אנו רגילים לפרש וכו'. ולשון מתפיס בנדר יותר נוח לפירוש רבינו:

הלכה יב

האומר הרי פירות אלו עלי כנותר כו'. משנה פ"ק דנדרים (דף י':):

הלכה יג

האומר הרי הן עלי כמעשר בהמה וכו'. משנה פ"ב דנדרים (דף י"ח):

ומ"ש הרי הן עלי כבכור הרי אלו מותרין. בפ"ק דנדרים (דף י"ב:) הרי עלי כבכור ר' יעקב אוסר ור' יהודה מתיר ופסק כר' יהודה דהוא מאריה דגמרא טפי מר' יעקב.

ומ"ש שאין קדושתו בידי אדם וכו'. שם בגמ'. ומה שיש לדקדק על זה אכתוב בסמוך בס"ד:

מצאתי כתוב שנשאל ה"ר אברהם בנו של רבינו על זה שכתב רבינו ואינו יכול להתפיסו בנדר שנאמר לא יקדיש איש אותו דהא בפ"ק דנדרים אמרינן דטעמא דמאן דשרי באומר

הרי הן עלי כבכור משום דאמר קרא כי ידור עד שידור בדבר הנדור אבל מלא יקדיש ליכא מאן דמייתי מיניה ראיה שאין מקדישין אותו לשם בכור דהא מצוה להקדישו מדכתיב הזכר תקדיש וכלהו תנאי לא ילפי מלא יקדיש אלא שאין משנים אותו מקדושה לקדושה, ומכאן למדין כל הקדשים שאין משנים אותו מקדושה לקדושה ובין בכור ובין כל הקדשים מקדישים אותם הקדש עילוי וא"כ ליכא למילף מהאי קרא שהמתפיס נדרו בבכור מותר. והשיב אתה דמית שענין מה שאמר ואינו יכול להתפיסו בנדר שאין אדם יכול להקדיש הבכור ולעשותו בכור בנדר ומפני זה קשה עליך שהביא ראיה על ענין זה מלא יקדיש איש אותו שאין ענין הכתוב אלא שלא ישנה הקדשים מקדושה לקדושה ואינו כן כי מה שאמר בהלכות נדרים ואינו יכול להתפיסו בנדר הוא אמור בענין אותם הדברים המפורשים בהל' תמורה וכן פירוש הדברים הרי הן עלי כבכור הרי אלו מותרין שאין קדושתן בידי אדם פירוש כדברי ר' יהודה וכטעמיה שאינו דבר הנידר והרחיב ז"ל והביא טעם אחר חוץ מטעם ר' יהודה לחזק הענין מצד אחר ואמר ואינו יכול להתפיסו בנדר שנאמר לא יקדיש איש אותו פירוש ושמא תאמר אע"פ שאין קדושתו בידי אדם יש לנדר בו מעלה כגון שישנה קדושתו לקדושת עולה וכיוצא בה והואיל וכן יהא אסור כדבר הנידר אינו כן אלא לעולם אין לנדר בו תפיסה ואינו יכול לשנותו כמ"ש בתמורה והביא הראיה שנאמר לא יקדיש איש אותו ואין התפיסה שנתכוון לה היא אותה תפיסה האמורה בגמרת נדרים בענין דברי ר' יהודה כמו שדמית עכ"ל:

הלכה יד

אמר הרי הן כחרמי שמים וכו'. משנה פ"ב דנדרים (דף י"ח:):

הרי עלי כתרומת הלשכה. שם.

ומ"ש כתמידים כדירים וכו'. משנה פ"ק דנדרים (דף י') ובמקום מ"ש במשנה כאימרא כתב רבינו כתמידים וכן פירשו המפרשים דכאימרא היינו ככבש של תמיד:

הלכה טו

היה לפניו בשר קדש וכו'. שם (דף י"א:) בעיא דלא איפשיטא וספיקא בדאורייתא לחומרא אע"פ שהר"ן כתב בשם הרמב"ן דבפ"ד דנזיר משמע דנקטינן לקולא נ"ל דסבר רבינו דשאני התם שהם גופים מוחלקים ואח"כ מצאתי שחילוק זה נזכר בדברי הר"ן פ"ג דשבועות בתוך דבריו והוא ז"ל כתב שהכרעת רבינו היתה משום דבסוגיין אתו רבינא ורבא למיפשט דבעיקרו מתפיס וכיון דבתראי נינהו סמכינן עלייהו ואע"ג דדחי גמ' הנהו שמעתא דידהו לא דחינן מאי דפשיטא להו בהנהו דחיאתא ועוד נתן טעם אחר לדברי רבינו בדבר:

ומ"ש אבל אם היה בשר בכור וכו'. שם (דף י"ב:) אבעיא (דהיה לפניו בשר קדש) לימא כתנאי הרי עלי כבכור ר' יעקב אוסר ור' יהודה מתיר היכי דמי אי נימא לפני זריקת דמים מ"ט דמאן דשרי ואי לאחר זריקת דמים מ"ט דמאן דאסר אלא לאו דמחית בשר בכור ומחית בשרא דהאיך גביה ואמר זה כזה וכו' לא דכ"ע לפני זריקת דמים ומ"ט דמאן דשרי אמר קרא כי ידור עד שידור בדבר הנדור לאפוקי בכור דדבר האסור הוא ומאן דאסר אמר קרא לה' לרבות דבר האסור ומאן דשרי לה' מאי עביד ליה מיבעי ליה למתפיס בחטאת ואשם ומה ראית לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור מרבה אני חטאת ואשם שהוא מתפיס בנדר ומוציא אני את הבכור שהוא קדוש ממעי אמו ומאן דאסר בכור נמי מתפיסו בנדר הוא דתניא וכו' מנין לנולד בכור בתוך ביתו שמצוה להקדישו שנאמר הזכר תקדיש ומאן דשרי כי לא מקדיש ליה מי לא מיקדיש:

וכתב הראב"ד חיי ראשי אין הדברים הללו מחוורים וכו'. ובאמת כי נוראות נפלאתי על אדוננו הראב"ד אשר דרכו לבא בסופה ובסערה נגד רבינו במקומות אחרים אשר תירוצם מצוי ובמקום הזה שבקיה לרגזנותיה ודבר בנחת לומר שאין דברים הללו מחוורים אצלו ושטעה בפירוש הגמ' כאילו אין כאן קושיא כי אם חילוק פירוש בגמ' ושלא נתחוור לו הפירוש ההוא והדבר ברור לכל מעיין כי דברי רבינו מרפסן איגרי ואין להם שום קיום והעמדה ע"פ הגמ' בשום פירוש שיפרש בה לשום אחת מהאוקימתות שהרי כשאמרו לא דכ"ע לפני זריקת דמים וכו' ר"ל דלא איירי בדמחית בשר בכור קמיה וכו' אלא במי שאמר חולין שאוכל לך עלי כבכור ואם אמר על לאחר זריקת דמים לכ"ע שרי כי פליגי כשאמר עלי כבכור לפני זריקת דמים ודבריו פה הם כדמחית בשר בכור קמיה דהא אמאי שכתב ברישא היה לפניו בשר קדש קאי ועליה כתב אבל אם היה בשר בכור נמצא שהוא היפך מאוקימתא זו דההיא בדלא מחית קמיה ודברי רבינו הם בדמחית קמיה ועוד דלההיא אוקימתא צריך שיאמר בפיו בפירוש חולין שאוכל כבכור לפני זריקת דמים לשיאסר ולרבינו אע"פ שלא אמר בפירוש לפני זריקת דמים כיון שאמר הרי הוא עלי כזה אסור מאחר שהוא לפני זריקת דמים ועוד שהוא פסק לעיל בסמוך שהאומר הרי הן עלי כבכור הרי אלו מותרין מפני שאין קדושתו בידי אדם ואינו יכול להתפיסו בנדר וא"כ אפילו אמר הרי הן עלי כבכור לפני זריקת דמים מותר, ומטעם זה א"א לומר שדברי רבינו באוקימתא דמחית קמיה דבין שתפרש דברי רבינו דמחית קמיה לפני זריקת דמים ואמר הרי הן עלי כבשר זה בין שתפרש דאמר בפירוש בפיו הרי הן עלי כבשר זה לפני זריקת דמים א"א להעמידה שמאחר שנתן טעם למתפיס בבכור דשרי משום דאין קדושתו בידי אדם ואינו יכול להתפיסו בנדר בין שיתפיס בו לפני זריקת

דמים בין שיאמר בפירוש לפני זריקה מאי הוי. ומצאתי ספר ישן שכתוב בו כלשון הזה אבל אם היה בשר בכור לפני זריקת דמים ה"ז מותר וזו הנוסחא האמתית:
אחר ימים שכתבתי זה בא לידי ספר שכתוב בו שנשאל הרב ר' אברהם בנו על זה וכתוב בה כנוסחת ספרים דידן אבל אם היה בשר בכור אם לפני זריקת דמים ה"ז אסור והקשה השואל על זה מאחר שהטעם שאין הבכור דבר הנדור מה לי לפני זריקה מה לי לאחר זריקה ומה לי מונח לפני ומה לי סתם הא לא דמי אלא לבשר חזיר ועכו"ם והשיב שהפרש גדול יש בין המתפיס בבכור בין המתפיס בבשר הבכור המונח לפניו קודם זריקת דמים שהמתפיס בבכור מתפיס בדבר שאינו נידר שאין אדם יכול לעשות קדושת בכור ולהחזיק חולין בכור אבל בשר בכור המונח לפניו הואיל ודינו כדין בשר שלמים שאינו ניתר לאוכליו אלא בזריקת דמים וקדושת שלמים אדם יכול לעשותה בנדר ה"ל מתפיס בקרבן שהוא אסור וזה שעלה על לבך דהאי דאוקימנא בגמ' לא דכ"ע לפני זריקת דמים ומ"ט דמאן דשרי וכו' אפילו בבשר בכור המונח לפניו אינו כן שכך לשון הגמ' לימא כתנאי וכו' אלא לאו דמחית בשר בכור ומחית בשר דהיתרא גביה וכו' ודחי להאי תירוצא לא דכ"ע לפני זריקת דמים ומאי טעמא דמאן דשרי דאמר קרא וכו' ולכך להאי תירוצא בגמרא לאו בבשר בכור המונח לפניו איירינן כלל דהך תירוצא אידחי ליה אלא בבכור או בבשר איירי ר' יעקב ור' יהודה אבל במונח לפניו לא איפשיט ולחומרא נקטינן דאיסורא דאורייתא הוא עכ"ל:

הלכה טז

יש מקומות שאנשיהם עלגים וכו'. בריש נדרים כל כינויי נדרים כנדרים וכר"י דאמר התם בעלה י' דכינויים לשון כותים הם.
ומ"ש האומר הרי עלי קונם קונח וכו'. משנה שם:

הלכה יז

ומה שכתב וכשם שאוסר עצמו בכינויים כך אם הקדיש בכינויים הרי זה הקדש. הכי משמע שם בגמרא.
ומה שכתב וכינויי הכינויים מותרים וכו'. שם וכבית הלל:

הלכה יח

האומר לחבירו מה שאוכל עמך לא יהא חולין וכו'. משנה שם לחולין שאוכל לך לא כשר ולא דכי (לא) טהור וטמא נותר ופיגול אסור כך היא גירסת רבינו ופי' הר"ן לחולין שאוכל לך כלהו בפתחות הלמ"ד קרינן להו דמש"ה אסור דמשתמעי לא חולין אלא קרבן לא כשר אלא אסור לא דכי אלא אסור דאשכחן הכי גבי היתר (כדאמרינן) העיד יוסי בן

יועזר על איל קמצא (שהוא) דכן וקרא נמי כל צפור טהורה כלומר מותרת הילכך כי אמר לא כשר ולא דכי (ולא טהור) אלא אסור קאמר וכ"ת אלא אסור משום איסור קאמר ולא משום נדר וה"ל מתפיס בדבר האסור ולא מיתסר אפ"ה כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אזלינן לחומרא דקי"ל סתם נדרים להחמיר. טהור טמא פיגול נותר וכו' כל היכא שהוא מזכיר שם שהוא מורה איסור ושייך בקדשים כגון טמא פיגול נותר ובהני לא שייך למ"ד פתוחה בתחלתן דאדרבה אי אמר להו בלמ"ד איכא למימר דלהיתרא קא מכוין ובהני נמי אע"ג דלא אמר כ"ף הדמיון מתסרי אפילו לר' יהודה וכו' שכיון ששמו מורה איסור בלא כ"ף נמי מיתסר לכ"ע אע"ג דמצינן למימר דכי אמר טמא אתרומה קא מכוין דשייך ביה טומאה וטהרה דתרומה נמי הוה ליה דבר האסור וכי מתפיס בה לא איתסר וכו' אפילו הכי כיון דאיכא למימר נמי לקדשים מכרו ה"ל סתם נדרים להחמיר: ליהוי אלא קרבן מני מתני' אי רבי מאיר הא לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן וכו' משמע דסברת סברוה היא אמת. ולכן נראה ודאי דדעת רבינו ז"ל כדעת התוס' (דף צ"ד:) והרא"ש והטור ז"ל בסימן ר"כ שכתבו דברייתא דקאמרה לחולין שאוכל לך לרבי מאיר אסור הוא דאמר לא חולין בחול"ם ומאי דאמרינן בפירקא קמא סברוה היינו דקאמר לחולין בפת"ח דצריך לפרש דלחולין כמו לא חולין והא מקרי מכלל לאו אתה שומע הן אבל היכא דאמר לא חולין ודאי דאפילו לרבי מאיר לא הוי מכלל לאו אתה שומע הן וזהו ששינה רבינו ז"ל כאן לשון המשנה ולא כתב לחולין בפת"ח אלא לא חולין דהוא בחול"ם וקשה א"כ מאי קאמר בגמ' בריש פרק ב' טעמא דאמר חולין וכו' ופירשו שם הרא"ש והר"ן ז"ל דדייק משום דלגופיה לא איצטריך אלא לדיוקא והא כיון דהרא"ש ז"ל גופיה סבר דלא חולין בחול"ם מודה רבי מאיר אם כן נימא דדיוקא אתא להיכא דאמר לא חולין בחול"ם דאסור ומתני' כרבי מאיר ואם כן מאי פריך בגמרא להרא"ש ז"ל ורבינו ז"ל וסיעתם. וי"ל דכיון דלדיוקא אתא ע"כ למעט לחולין בפת"ח אתי דאי לא לישמעינן מתני' רבותא דלחולין בפת"ח מותר אלא ודאי דאתא למעוטי לחולין בפת"ח דאסור ודלא כרבי מאיר. כך נ"ל ליישב דברי רבינו ז"ל להסכימו עם שאר הפוסקים ז"ל והגם כי הרב בעל כסף משנה ז"ל כתב בטור יו"ד סי' כ"ד דפירוש הרא"ש ז"ל נראה לו דחוק נראה שמפני זה לא רצה לתלותו בהרמב"ם ז"ל מכל מקום נראה יישוב כמו שפירש הוא ז"ל מחמת הקושיות שהקשינו עליו:

הלכה יט

האומר לחבירו לא חולין לא אוכל לך וכו'. שם אמתני' דלחולין שאוכל לך אסור אמרינן בגמ' (דף י"א) סברוה מאי לחולין לא חולין להוי אלא קרבן מני מתני' אי ר"מ לית ליה

מכלל לאו אתה שומע הן וכו' אלא ר' יהודה היא אימא סיפא ר' יהודה אומר האומר ירושלים לא אמר כלום מדסיפא ר"י רישא לאו ר"י היא כולה ר"י וה"ק שר"י אומר וכו' ובתר הכי גרסינן תניא חולין החולין כחולין בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך מותר לחולין שאוכל לך אסור לחולין לא אוכל לך מותר רישא מני ר"מ היא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן כלומר דאילו לרבנן כיון דאית להו מכלל לאו אתה שומע הן חולין החולין כחולין שלא אוכל לך אסור דמשמע מה שלא אוכל לך יהא חולין הא מה שאוכל לך לא יהא חולין אלא קרבן אימא סיפא לחולין לא אוכל לך מותר והא תנן לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר וקשיא לן הא לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן וא"ר אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ה"נ ה"ק ליה לא חולין יהא לפיכך לא אוכל לך ושני רב אשי הא דאמר לחולין והא דאמר לא חולין דמשמע לא להוי חולין אלא כקרבן. ופי' הרא"ש נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ואע"ג דאמר לקרבן בפת"ח מפרשינן כאילו אמר בחט"ף ה"נ לימא לא חולין להוי לפיכך לא אוכל לך ואע"ג דלר"מ כי אמר לחולין בפת"ח לא אמרינן מכלל לאו ה"מ כי מסיים שאוכל לך אבל הכא דסיים למילתיה כי לא אוכל לך משמע שפיר דלאסור בא מכלל לאו דמוכח אית ליה שפיר לר"מ כי האי רב אשי אמר הא דאמר לחולין בחט"ף הא דאמר לחולין בפת"ח כלומר אי הוה אמר לחולין בפת"ח היה ר"מ אוסר דמשמע לא חולין להוי אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך. ואהא דתניא לחולין שאוכל לך אסור כתב הר"ן קשיא טובא למה אסור והא משום מכלל לאו אתה שומע הן צריכינן למיתי בה ולר"מ לית ליה וכ"ת לא צריכינן בהא למכלל לאו דכיון דאמר לא חולין ע"כ קרבן הוי ליתא דהא מש"ה אוקימנא מתני' דלא כר"מ אלמא אפי' בכי הא צריכין למכלל לאו אתה שומע הן לפיכך יש מי שאומר דל"ג ליה הכא כלל עכ"ל. והראב"ד כתב על דברי רבינו א"א זה המחבר מזכי שטרא לבי תרי וכו'. ולייישב דברי רבינו נ"ל שהוא פוסק כר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ומפני כך פסק כברייתא דחולין החולין כחולין בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך מותר ואעפ"כ לא נמנע מלפסוק כסתם מתני' דקתני לא חולין שאוכל לך אסור משום דס"ל ז"ל דבההיא לר"מ נמי אסור דכיון דלא הוי מה שיאכל חולין ממילא הוי קרבן דכך לי אומר לא חולין יהא כאומר קרבן יהא שהאומר דבר זה אינו מותר ממילא משמע שהוא אסור וכן האומר דבר זה אינו אסור ממילא משמע שהוא מותר ואין אנו צריכים לבא עליו מטעם מכלל לאו אתה שומע הן ואע"ג דמש"ה אוקימנא למתני' דלא חולין שאוכל לך אסור דלא כר"מ וכמו שהקשה הר"ן י"ל דאה"נ דמעיקרא סברו כן בני הישיבה דמתני' נמי מטעם מכלל לאו אתה שומע הן הוא דקתני אסור ומש"ה הוה קשיא להו מתני' מני

ואיצטריכו לאוקומה כר' יהודה אבל לפום קושטא דמילתא לא צריכינן לאוקומה כר"י דכר"מ נמי אתיא דכי קתני אסור לא מטעם מכלל לאו אתה שומע הן הוא אלא משום דממילא משמע וכדאשכחן בברייתא דחולין החולין כחולין בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך מותר דאתיא כר"מ וקתני בה לחולין שאוכל לך אסור כלומר שאמר לחולין בפת"ח הלמ"ד והיינו ודאי משום דממילא משמע ולא צריכינן למיתי עלה משום מכלל לאו אתה שומע הן ובהכי ניחא שלא נצטרך לדחוק ולומר שהסברוה הזה הוא משונה מכל סברוה שבגמ' דלא קיימי במסקנא והאי במסקנא נמי קאי וכמ"ש הר"ן דליתא אלא האי נמי לא קאי במסקנא ואע"פ שאינו מבואר בגמ' בהדיא סתירת הסברוה כיון דמייתי בתר הכי בסמוך ברייתא דחולין החולין כחולין בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך מותר דאתיא כר"מ וקתני בה לחולין שאוכל לך אסור ממילא משמע דליתא לסברת הסברוה ויש ידים מוכיחות לפירוש זה מדשני רב אשי הא דאמר לחולין הא דאמר לא חולין דמשמע לא להוי חולין אלא כקרבן כלומר דהא דקתני לר"מ לחולין לא אוכל לך מותר ה"מ באומר לחולין בשב"א הלמ"ד דא"א לאסור בו אא"כ תאמר הא מה שאוכל לך לא יהא חולין אלא קרבן דהיינו מכלל לאו אתה שומע הן ור"מ לית ליה אבל כשאומר לחולין לא אוכל לך בפת"ח הלמ"ד משמע נמי שאומר מה שאוכל לך לא יהא חולין אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך. הרי בהדיא דאליבא דר"מ נמי כשאומר לחולין בפת"ח הלמ"ד משמע לא חולין יהא אלא קרבן והיינו ודאי משום דממילא משמע ולא צריכין למיתי בה מטעם מכלל לאו אתה שומע הן וזה ברור ומרווח ובזה נסתלקה השגת הראב"ד ועלו דברי רבינו כהוגן:

וכן אם אמר הקרבן שאוכל לך וכו'. משנה שם (דף י"ג) הקרבן כקרבן קרבן שאוכל לך אסור לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר ומקשה בגמ' קתני קרבן שאוכל לך אע"פ שלא אמרו בכ"ף הדמיון אסור ודלא כר' יהודה דבעי כ"ף הדמיון והתניא מודים חכמים לר' יהודה באומר הא קרבן והא עולה והא מנחה והא חטאת שאוכל לך שמותר שלא נדר זה אלא בחיי קרבן ל"ק הא דאמר הי קרבן והא דאמר הקרבן מ"ט חיי קרבן קאמר כך היא גירסת הר"ן ופי' הא דאמר הקרבן כלומר דכי אמר הקרבן האי להוי קרבן קאמר. ובפ"ב (דף ט"ו:) תנן קרבן לא אוכל לך הא קרבן לא אוכל לך לא קרבן לא אוכל לך מותר כך נראה שהיא גירסת רבינו והר"ן ודלא כספרים דגרסי גבי הא קרבן שאוכל לך. ובגמרא מני מתני' ר"מ היא וכו' אימא סיפא לקרבן לא אוכל לך מותר והתנן לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר ואמר ר' אבא נעשה כאומר קרבן יהא לפיכך לא אוכל לך לא קשיא הא דאמר

לקרבן הא דאמר לא קרבן דלא הוי קרבן קאמר והשתא מה שכתב רבינו וכן אם אמר הקרבן שאוכל לך אסור בפת"ח הה"א גרסינן ליה וכדאוקימנא לה כדאמר הא קרבן.
ומ"ש קרבן שאוכל לך אסור. דלא כר' יהודה דבעי כ"ף הדמיון.
ומ"ש אבל האומר הקרבן לא אוכל לך. בציר"י הה"א גרסינן ליה וכדאוקימנא כדאמר הי קרבן.
ומ"ש או כקרבן לא אוכל לך. הכי משמע מדתנן כקרבן שאוכל לך אסור משמע הא כקרבן לא אוכל לך מותר. ועוד דאפי' למ"ד מכלל לאו אתה שומע הן ליכא איסור דה"ק כקרבן יהא מה שלא אוכל לך הא מה שאוכל לך לא יהא כקרבן אלא יהא מותר. וא"ת כיון דבאומר לא חולין לא אוכל לך קי"ל דאסור משום דהוי כאומר מה שאוכל לך לא יהא חולין אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך כשאומר קרבן לא אוכל לך נמי נימא הכי וליתסר כלא חולין וי"ל לא אוכל לך שאני דליכא לפרושי ביה שנשבע בקרבן שלא יאכל לזה או שנדר שלא יאכל לו קרבן אבל באומר קרבן לא אוכל לך וכל אינך לישני כיון דאיכא לפרושינהו הכי אע"ג דסתם נדרים להחמיר מאחר דפירושי דלקולא משתמעי טפי דלישנא הכי מפרשינן להו ולא לחומרא.
ומ"ש או לקרבן לא אוכל לך מותר. היינו מאי דרמינן מתניתין בפ"ב דנדרים דאתיא כר"מ וקתני לא קרבן לא אוכל לך מותר אמתני' דפ"ק דקתני לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר ושני ל"ק הא דאמר לקרבן הא דאמר לא קרבן דלא הוי קרבן קאמר כלומר דכי אסר ר"מ באומר לקרבן היינו באומר בשב"א הלמ"ד דע"כ ה"ק לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך וכי קתני דלקרבן לא אוכל לך מותר באומר לא קרבן בפת"ח הלמ"ד או בחול"ם הלמ"ד דהשתא ליכא למימר לפיכך לא אוכל לך והכא נקט לו רבינו בפת"ח הלמ"ד ולקמן בסמוך נקט ליה בחול"ם הלמ"ד. וא"ת הא איכא למשמע מינה מה שלא אוכל לך לא יהא קרבן הא מה שאוכל לך יהא קרבן הא ר"מ לית ליה מכלל הן אתה שומע לאו.
ומ"ש או קרבן לא אוכל לך. היינו מתני' דפ"ב דנדרים לפי גירסתו וגירסת הר"ן.
ומ"ש או לא קרבן לא אוכל לך. היינו מאי דאוקימנא מאי דתנן בפ"ב דנדרים לקרבן לא אוכל לך מותר באומר לא בפת"ח הלמ"ד או בחול"ם הלמ"ד דאי אמר בפת"ח הלמ"ד הוי כאומר שלא יאכל לו קרבן או שהוא נשבע בקרבן שלא יאכל לו ואי אמר בחול"ם הלמ"ד הוי כאומר לא יהא קרבן מה שלא אוכל לך דלאו כלום הוא לר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן.
ומ"ש רבינו שאין משמע דברים אלו אלא שנשבע בקרבן קאי לאומר הי קרבן בציר"י הה"א ולאומר לקרבן בפת"ח הלמ"ד.

ומ"ש או שנדר שלא יאכל לו קרבן קאי לאומר קרבן לא אוכל לך וכן קאי לאומר לקרבן לא אוכל לך בפת"ח הלמ"ד. ואומר כקרבן לא אוכל לך ולא קרבן לא אוכל לך כבר כתבתי טעמא ולהיותו מבואר לא חשש רבינו לכתבו:

הלכה כ

חולין שאוכל לך וכו'. בפ"ק דנדרים (דף י"א) תניא חולין החולין כחולין בין שאוכל לך ובין שלא אוכל לך מותר. ופי' הר"ן בשאוכל לך פשיטא דשרי ובשלא אוכל נמי נהי דאיכא למימר הא מה שאוכל לך לא יהא חולין הא אוקימנא לה כר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן:

הלכה כא

אבל האומר לא טמא שאוכל וכו'. כך היא הגירסא בספרי רבינו ואיני יודע ליישבה. ונ"ל דה"ג לטמא שאוכל לך לנותר שאוכל לך לפגול שאוכל לך ובשב"א תחת הלמ"ד היא שנויה דהשתא איכא למימר דמשתמע שפיר דטמא יהיה מה שאוכל לך. אבל יש לדקדק כיון שלא נזכר בגמ' למה ליה לרבינו לשנותה וגם כי סוף הלשון שכתב שמשמעו של דבר שאוכל לך הוא שיהיה פגול או טמא לפיכך לא אוכל לך אינו נמשך אחר זה הפירוש לפיכך צריך לדחוק ולומר שכשאומר לא טמא שאוכל לך משמע דה"ק דבר שאוכל משלך יהיה טמא או נותר או פגול לפיכל לא אוכל לך. ומ"מ איכא למידק למה השמיט רבינו לקרבן לא אוכל לך בשב"א תחת הלמ"ד דאסור דאתמר בגמ' וצ"ע. וראיתי גירסא שכתב בה טמא שאוכל לך וכו' ואע"פ שכתב לעיל שאם אמר כל מה שאוכל עמך טמא או נותר או פגול ה"ז אסור חזר ושנאה ללמדנו דאומר טמא שאוכל לך משמעו מה שאוכל יהיה טמא:

הלכה כב

היכל שאוכל לך בהיכל שאוכל לך להיכל שאוכל לך אסור. כך היא הגירסא הנכונה בספרי רבינו ולא ככתוב בספרים לא היכל דא"כ אמאי בשאוכל לך אסור הרי הוא אומר שלא יהיה כהיכל מה שיאכל לו. ודין זה בסוף פרק קמא דנדרים (דף י"ג) תנא אימרא לאימרא כאימרא דירים לדירים כדירים עצים לעצים כעצים אישים לאישים כאישים מזבח למזבח כמזבח היכל להיכל כהיכל ירושלים לירושלים כירושלים כולן שאוכל לך אסור שלא אוכל לך מותר והוה משמע לי דהא דקתני להיכל שאוכל לך אסור בין באומר הלמ"ד בשב"א בין בפת"ח היא דכשאומר בשב"א משמע להיכל יהא דומה מה שאוכל לך וכשאומר בפת"ח להיכל משמע נמי להיכל יהא דומה מה שאוכל לך אלא דבאומר לא אוכל לך אתמר עלה בגמ' רישא ר"מ דלא בעי כ"ף הדמיון אימא סיפא וכולן

לא אוכל לך מותר והא תנן לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר וא"ר אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ל"ק הא דאמר לא אימרא הא דאמר לאימרא. וכתב הר"ן כך היא הגירסא בקצת נוסחאות ואיכא דגרסי הא דאמר לאימרא כלומר בשב"א תחת הלמ"ד הא דאמר לאימרא בפת"ח תחת הלמ"ד דס"ל למאן דגרסי הכי דלמ"ד פתוחה הרי היא כלא עכ"ל. ולפ"ז צ"ל דרישא נמי בשב"א הלמ"ד היא דאילו בפת"ח בשאוכל נמי מותר דמשמע לא יהא כהיכל מה שאוכל לך. ויש לדקדק למה מכל החלוקות שנזכרו בברייתא לא כתב רבינו אלא חלוקת היכל והשמיט החלוקות הראשונות והאחרונות. וי"ל שכבר כתב לעיל שהאומר כתמידים כעצים כאישים וכו' כהיכל כירושלים אסור ולא בא כאן ללמד אלא דאומר בלמ"ד כאומר בכ"ף דמי ואפי' בלא למ"ד ובלא כ"ף כאומר בכ"ף דמי ונקט היכל וממילא נשמע דה"ה לאינך:

הלכה כג

האומר לחבירו מודר אני ממך וכו'. בריש נדרים תנן האומר לחבירו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור מנודה אני לך ר"ע היה חוכך בזה להחמיר ובגמ' (דף ה') אמר שמואל בכולן עד שיאמר שאני אוכל לך שאני טועם לך הוא דאסור (באכילה אבל אם לא אמר בפירוש אכילה לא אסור למיכל מדידיה) מאי טעמא מודר אני ממך לא משתעינא בהדך משמע מופרשני ממך דלא עבידנא עמך משא ומתן משמע מרוחקני ממך דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים אין שמואל מוקי ליה למתני' כר' יהודה דאמר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים וכו' לוקמה כרבנן וכו' אמר רבא מתני' קשיתיה אמאי תני שאני אוכל לך שאני טועם לך ליתני שאני אוכל שאני טועם ש"מ בעינן ידים מוכיחות. וכתב הרא"ש אהא דאמרינן מודר אני ממך (דילמא מודרני ממך) דלא משתעינא בהדך משמע וכו' וכיון דמספקא לן אי לאיסור הנאה קאמר או להנך מילי דפרישנא הילכך אינו אסור לא בזה ולא בזה דאין הלשון מוכיח יותר לזה מלזה והוי לתרוייהו ידים שאינן מוכיחות וקא סבר שמואל דלא הויין ידים ודייק רבא להא דשמואל ממתניתין ואתמר נמי ידים שאין מוכיחות אביי אמר הויין ידים רבא אמר לא הויין ידים והלכתא כרבא אע"ג דבשלהי נזיר גרסינן איפכא גירסא דהכא עיקר הילכך לא הויא יד עד דאמר מודרני ממך שאני אוכל לך ואם אמר שאני אוכל לך בלא מודרני ממך נראה דלא הויא יד דמודרני הוא במקום קונם שאני אוכל לך אבל כשאומר שאני אוכל לך לחוד לאו כלום הוא. וכן פסק הר"ן כשמואל וכרבא דאמרי ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים וכן פסק רבינו. וא"ת כיון דלא מיתסר עד דאמר מודרני ממך שאני אוכל

לך אמאי מיקרי יד כבר כתב הר"ן דטעמא משום דלא מסיק דיבוריה למימר כקרבן אי נמי דלא אסור בהדיא עכ"ל:

וכתב הר"ן אהא דאמר רבא מתני' קשיתיה ליתני שאני אוכל ושאני טועם פירוש ואי הוה תני הכי בלא לך הוה שמעינן דידים שאין מוכיחות הויין ידים דאע"ג דכבר אמר (מודרני) ממך דהא ס"ל לשמואל דמתני' חדא קתני אפ"ה שאני אוכל בלא לך ידים שאין מוכיחות נינהו דאיכא למימר ה"ק מודרני ממך דלא משתעינא בהדך אי אכילנא היום או עד יום פלוני ומש"ה תנא במתניתין לך לאשמועינן דטעמא דאמר לך הא אמר מודרני ממך שאני אוכל לא חייל נידרא כלל דהויין להו ידים שאין מוכיחות ולא הויין ידים. וגבי מנודה אני לך כתב דאומר מודרני מנכסיך הוי שפיר ידים מוכיחות כמי שאומר מודרני ממך שאני אוכל לך. ואהא דתנן שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור כתב דאית דגרסי הכי בלא יו"ד ואית דגרסי שאיני ביו"ד (ומדברי הרמב"ם בפרק א' נראה שהוא גורס שאיני ביו"ד שכתב בכולם שלא אוכל לך) עכ"ל:

וכתב הר"ן אהא דאמרינן מודר אני ממך לא משתעינא בהדך משמע ואפילו בדיבורא נמי לא מיתסר דלא ידעינן אי להנאה איכוון אי לדיבורא איכוון ולכל חד וחד ה"ל ידים שאין מוכיחות וכיון דטעמא דשמואל משום דקסבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ליכא למיפרך עליה מברייתא (מודר אני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך ה"ז אסור שאני אוכל לך שאני טועם לך ה"ז אסור) דכיון דפלוגתא דתנאי היא אי הויין ידים אי לא איכא למימר דתנא דברייתא ס"ל דהויין ידים ושמואל דייק ממתניתין דלא הויין ידים (דלעיל כי פרכינן מברייתא היינו משום דהוה סבירא לן דאפי' ידים נמי לא הוי) ואיכא מ"ד דבמודרני ממך אפי' לשמואל אסיר לאשתעויי בהדיה ובמופרשני למעבד משא ומתן בהדיה ובמרוחקני למיקם בארבע אמות דיליה והיינו אסור דברייתא ושמואל אאכילה קאי לומר דלא מיתסר באכילה עד שיאמר שאני אוכל לך שאני טועם לך עכ"ל. ודעת רבינו כסברא אחרונה דברייתא אתיא שפיר כוותיה:

ומ"ש רבינו וכן אם אמר לו מנודה אני לך או משמתנא ממך. שם (דף י"ז:) אהא דתנן מנודה אני לך ר"ע היה חוכך בזה להחמיר א"ר פפא בנדינא ממך כ"ע ל"פ דאסיר משמתנא מינך לכ"ע שרי במאי פליגי במנודה אני לך ר"ע סבר לישנא דנידוייא הוא והרא"ש גורס לישנא דנדינא הוא והיא הגירסא הנכונה ורבנן סברי לישנא דמשמתנא ופליגא דרב חסדא דההוא גברא דאמר משמתנא בנכסי דבריה דרב ירמיה בר אבא אתא לקמיה דרב חסדא אמר לית דחש לה להא דר"ע קסבר במשמתנא פליגי וכתבו הרא"ש והר"ן דלית הלכתא כר"ע מדאמרינן לית דחש לה ועוד דקי"ל הלכה כר"ע מחבירו ולא

מחביריו. אבל רבינו פסק כר"ע ונראה שטעמו מדאמרי' בגמ' אמר אביי מודה ר"ע לענין מלקות דאינו לוקה דאם כן ר"ע נמי מחמיר ומדמפרש אביי מילתיה משמע דס"ל כוותיה וכתבו הרא"ש והר"ן דהא דאמרינן נדינא ממך דוקא בדאמר שאני אוכל כדאמר שמואל גבי מודרני ממך מופרשני ממך וכו' ונדינא מינך דכוותייהו שהוא לשון הרחקה כתבו שכן דעת הרמב"ן.

ומ"ש רבינו דכשאמר מודר אני לך או משמתנא מינך ולא אמר שאני אוכל לך לא ישב בארבע אמותיו. לטעמיה אזיל שפסק במרוחקני ממך ולא אמר שאני אוכל לך משמעו שלא ישב בארבע אמותיו ומנודה אני לך או משמתנא לך לא גרעי ממרוחקני ממך וסובר דכיון דמנודה אני לך בהדי מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך איתניא לדידהו דמי וכי היכי דבהנהו אמר שמואל דלא מיתסר באכילה עד שאמר שאני אוכל לך ה"ה במנודה אני לך לר"ע לא מיתסר באכילה עד דאמר שאני אוכל לך וכבר נתבאר שרבינו פוסק הלכה כר"ע וסובר ז"ל דכי א"ר פפא בנדינא מינך כ"ע ל"פ דאסור היינו באומר נדינא מינך סתם כלומר ואינו אומר שאני אוכל לך וא"כ ע"כ אסור דקאמר בהנאה הוא דאי באכילה לחוד מהי משתמע, ומדנקט גבי שלא אוכל מנודה אני לך ושביק למשמתנא לך דהוא בר זוגיה משמע שסובר דכי אמרינן משמתנא מינך לכ"ע שרי היינו לומר שאם אמר משמתנא מינך שאני אוכל לך מותר בהנאה דלאו לשון יד נדר הוא אלא לשון שמתא. אבל הראב"ד כתב אמר מנודה אני לך שלא אוכל לך אסור לאכול א"א (פירוש) אסור לאכול בד' אמותיו וכן משמתנא מינך שלא אוכל לך עכ"ל. ונראה מדבריו קצת שגם דעת רבינו כן דשוים הם לכל דבריהם וגבי שלא אוכל לך נקט מנודה אני לך ומיניה נילף לאומר משמתנא לך וסמך על מה שהשוה אותם בתחלה היכא דלא אמר שלא אוכל לך ולפי זה פסק כרב חסדא דאמר במשמתנא פליגי ודלא כרב פפא דאמר כ"ע ל"פ דשרי. וממ"ש הראב"ד אסור לאכול בד' אמותיו נראה דמנודה אני לך שלא אוכל לך שהיה חוכך בה ר"ע להחמיר לענין לאכול בד' אמותיו היא ולא לענין לאכול משלו ואין פירוש זה מוכרח במשנה דאדרבה איכא למימר דלענין לאכול משלו איתניא דומיא דמודרני מופרשני מרוחקני ממך שלא אוכל לך דאיתנו בהדה ולזה מטין דברי רבינו כפשטן. מצאתי כתוב יתכן לפרש כי נדינא ממך שלא אוכל לך משמע בין תוך ד"א בין חוץ לד"א דבכל ענין אסור ליהנות משלו ומשמתנא מינך שלא אוכל לך לא משמע אלא בתורת מנודה שלא אסר הנאתו עליו אלא תוך ד"א ובלשון מנודה פליגי אי משמעותו נדינא ואפי' חוץ לד"א משמע או כמו משמתנא ודוקא תוך ד' וכ"נ שפירש הראב"ד. ולענין הלכה פסק כר"ע דאחמיר ומיהו ללקות אינו לוקה משום דמספקא ליה

ואע"ג דא"ר חסדא דאין לחוש לדר"ע ה"מ לפי סברתו שהיה סבור דבמשמתנא פליגי אבל לפי האמת קי"ל כרבינא דבמשמתנא לא פליגי נקיטינן לחומרא כר"ע ואע"ג דאין הלכה כמותו מחבירו אולי האי חבירו הוי. וכן פסק הרמב"ם אלא שתמהתי מה שלא הביא דין משמתנא מינך דשרי אליבא דכולהו עכ"ל שיטה אחת. אבל הרשב"א כתב יש מפרשים דנדינא בלחוד אסור ואע"ג דלא אמר דלא אכילנא בהדך ואפילו לשמואל דאמר דמרוחקני ממך אינו אסור עד שאמר שאני אוכל לך הכא מודה התם הוא דמרוחקני לא משמע אלא דלא יתיב בד"א דיליה אבל נדינא ממך משמע שיהא נטול ממנו לגמרי וכ"כ בתוס'. ולפי פירוש זה נראה דאפילו במנודה אני לך אם אמר שאני אוכל לך אסור דכשלא אמר שאני אוכל לך הוא דפליגי דכ"ע לישנא דמשמתנא לך הוא אבל אמר שאני אוכל לך י"ל דלישנא דנידויא הוא ואסור. וכן נראה מדברי הרמב"ם שכתב אמר מנודה אני לך שלא אוכל לך אסור לאכול ואף מדברי הראב"ד נראה כן עכ"ל:

הלכה כו

(כה-כו) **האומר הרי עלי כנדרי רשעים וכו'**. משנה שם (דף ט') כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה כנדרי כשרים לא אמר כלום כנדבותם נדר בנזיר ובקרבן ובגמ' ודילמא ה"ק כנדרי רשעים לא נדרנא אמר שמואל באומר כנדרי רשעים הריני עלי והימנו הריני בנזירות עלי בקרבן הימנו בשבועה הריני נזירות דילמא הריני בתענית קאמר אמר שמואל כשהיה נזיר עובר לפניו (עלי בקרבן) הימנו בשבועה דילמא הימנו דאכילנא קאמר אמר רבא דאמר הימנו שלא אוכל א"ה מאי למימרא מהו דתימא הא לא מפיק שבועה מפומיה קמ"ל. ופי' הר"ן הך מתני' פירושא דידות היא ומפרשים בגמ' דה"ק אם אמר כנדרי רשעים הריני והיה נזיר עובר לפניו הרי הוא נזיר וכן אם אמר כנדרי רשעים עלי חייב קרבן ומסתברא נמי דדוקא כשהיתה בהמה מונחת לפניו וכן אם אמר כנדרי רשעים הימנו שלא אוכל והיה ככר מונח לפניו הרי הוא כשבועה שלא יאכלנו ומיחייב בכל הני כי אמר כנדרי רשעים שהרי הרשעים דרכם לידור בכל אלו ומפני שאין ראוי לעשות כן קרי להו נדרי רשעים (שהרי רשעים דרכן לידור בכל אלו) שהרי רשעים הם לאותו דבר, כנדרי כשרים אע"ג דאמר הריני עלי הימנו והיה נזיר או בהמה או ככר לפניו לא אמר כלום שהרי אין הכשרים נודרים שאין רשאין לעשות כן וה"ה אם אמר כנדבת רשעים עלי לא אמר כלום לפי שאין הרשעים נודבים שאם הם נודבים אינם רשעים לאותו דבר והכי איתא בתוספתא. כנדבותם נדר בנזיר ובקרבן שהרי הכשרים מתנדבים הם בקרבן ובנזירות הילכך כי אמר הריני והיה נזיר עובר לפניו הרי הוא נזיר וכי אמר עלי ובהמה מונחת לפניו ה"ל כאילו אומר הרי הוא קרבן נדבה אבל בשבועה לא מיחייב

אפי' היה ככר מונח לפניו ואמר הימנו שלא אוכל לפי שאין הכשרים נשבעים לעולם ואע"ג דאמרינן לעיל דלזרוזי נפשייהו נשבעים לדבר מצוה ההיא שבועה לא מיקריא נדבה שהרי הם מחוייבים לקיים את המצוה. ואיכא למידק הרי נדבה אינה אלא באומר הרי זו ונדר בהרי עלי וחילוק זה ליתיה אלא בנדרים דקרבנות אבל בנזירות מאי נדר ומאי נדבה שייכי ביה הרי אינו אלא בענין אחד נראה בעיני דנדר פירושו דבר שאינו בא לגמרי בנדבת הלב ונדבה פירושה מה שהאדם נודר יותר בנדבת נפשו ושמעשיו יותר רצויים ומש"ה אמרינן דנדר הוא הרי עלי לפי שאינו מתנדב לגמרי כיון שלא הפרישו עכשיו ונדבה היא באומר הרי זו לפי שמתנדב ונדרו יותר רצוי וכיון שזה היא פירושן של נדר ונדבה אף בנזיר אע"פ שאין הנדר של נזירות אלא בענין אחד מי שהכוונה שלו רצויה יותר קרוי נזירותו נדבה ומי שאינה רצויה כ"כ קרוי נדר והרשעים כשנודרים בנזיר אין כוונתם רצויה לגמרי (ולפיכך קרוי נדר) אבל הכשרים מתוך שכוונתם שלימה ורצויה ואין בנזירותם שום נדנוד עבירה קרוי נזירותם נדבה והיינו דאמרי' בגמ' גבי נדבה דנזירות משכחת לה כדשמעון הצדיק. כשהיה הנזיר עובר לפניו ואפ"ה דוקא כי אמר כנדרי הרשעים הריני אבל כי אמר הריני לחודיה לא אמר כלום דלא דמי לאומר אהא דאמרינן בפ"ק דקידושין דה"ל נזיר כשנזיר עובר לפניו משום דאהא לישנא מעליא ומהני אבל הריני אי לאו דאמר כנדרי רשעים עלי לא משמע דאמר מידי. כך פירשו רבותי ואינו נראה בעיני דהריני לא גרע מאהא אלא מתני' משום דאתי לאשמועינן דאי אמר כנדרי כשרים הריני אפי' בנזיר עובר לפניו לא מהני נקט רישא כנדרי רשעים אבל אה"נ דכל שאמר הריני בלחוד והיה נזיר עובר לפניו ה"ז נזיר. ודילמא הימנו דאכילנא קאמר כלומר וכיון דאיכא למימר דילמא דאכילנא קאמר ה"ל ידים שאין מוכיחות וס"ל לשמואל דלא הויין ידים עכ"ל.

והשתא מ"ש רבינו אמר כנדרי רשעים הריני והיה נזיר עובר לפניו וכו' עד חייב בשבועה מבואר בגמ' שכתבתי בסמוך.

ומ"ש כנדרי רשעים עלי חייב בקרבן היה ראוי להעמידה כשהבהמה עומדת לפניו דומיא דנזיר וכמו שהעמידה הר"ן ודברי רבינו סתומים.

ומ"ש כנדרי רשעים אם אוכל לך שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה וכן מ"ש בנדבות כשרים שמנדבותם נזיר וקרבן כלומר שפירש כן וזה הצעה למה שיכתוב אחר כך.

ומ"ש אמר הרי עלי כנדרי רשעים או כנדבות כשרים וכו' ה"ז אסור אע"פ שלא פירש:

הלכה כח

(כז-כח) **הנודר בתורה וכו' עד ה"ז כמי שנדר במ"ש בה**. בפ"ב דנדרים (דף י"ב):

וכתב הראב"ד דומה ששכח ולבסוף נזכר כו'. ואני אומר זכור היה מתחלה ועד סוף דאיתיה נמי לענין שבועה כדאיתא בתוס' שכתבתי בפי"ב מהל' שבועות:

הלכה כט

האומר לחבירו נשכים ונשנה וכו'. בפירקא קמא דנדרים (דף ח'):

הלכה ל

האומר לאשתו הרי את עלי כאמי וכו'. משנה פרק ב' דנדרים (דף י"ד).

ומ"ש אבל אם אמר לה הריני מודר ממך הנאה או שאמר הנאת תשמישך אסורה עלי ה"ז אסורה עליו. כמו שיתבאר בפ' (י"ב מהל' אלו):

פרק ב

הלכה א

אחד הנודר מפי עצמו או שהדירו חבירו וכו'. במשנה פ"ג דנדרים (דף כ"ז) הדירו חבירו שיאכל אצלו.

ומ"ש ועונה אמן. נתבאר רפ"ב דשבועות.

ומ"ש או דבר שענינו כענין אמן שהוא קבלת דברים. פשוט הוא:

הלכה ב

ואין הנודר נאסר וכו' עד שיוציא בשפתיו ויהיה פיו ולבו שוין כמו שביארנו. בהל' שבועות פ"ב.

ומ"ש אבל המתכוין לנדור בנזיר וכו'. הוא נלמד ממה ששנינו בפרק בתרא דנדרים (דף פ"ו:) לענין הפרה:

הלכה ג

הנודר על דעת אחרים וכו' ודין כל אלו הדברים בנדרים כדינם בשבועות. פשוט הוא שהרי השוה אותם הכתוב דכתיב איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה:

הלכה ד

מי שהתנה קודם שידור וכו'. בפ"ג דנדרים (דף כ"ג) תנן ראב"י אומר אף הרוצה להדיר את חבירו שיאכל אצלו יאמר לו כל נדר שאני עתיד לידור הוא בטל ובלבד שיהיה זכור בשעת הנדר. ובגמ' וכיון דאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל לא שמע ליה ולא אתא בהדיה חסורי מחסרא והכי קתני הרוצה שיאכל אצלו חבירו מסרב בו ומדירו נדרי זירוזין הוא והרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה יעמוד בר"ה ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר אי זכור עקריה לתנאיה

וקיים ליה לנדריה אמר אביי תני ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר רבא אמר לעולם כדאמרי' מעיקרא הב"ע כגון שהתנה בר"ה ולא ידע במה התנה והשתא קא נדר אי זכור בשעת הנדר ואמר על דעת הראשונה אני נודר נדריה לית ביה מששא לא אמר על דעת הראשונה אני נודר עקריה לתנאיה וקיים לנדריה. ופי' הרא"ש עקריה לתנאיה וקיימיה לנדריה שאם אין בדעתו שיהא קיים למה הוא נודר. תני ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר וכיון שאינו זכור לתנאו נמצא תנאו קיים ונדרו בטל. וכתב עוד דרבא לא פליג אאביי במה שאמר שאם התנה ולא היה זכור התנאי בשעת הנדר שהנדר בטל אלא כדי שלא להגיה המשנה אוקמה בששכח מקצת התנאי וכ"כ הר"ן וכ"כ הרשב"א בתשובה וכן דעת רבינו שפסק גם לדאביי וכתבו ההגהות שכ"פ ר"ת וכ"כ סמ"ג ודלא כריב"ם וראבי"ה שפירש דרבא פליג אאביי והלכה כרבא.

ומ"ש רבינו אם לא זכר התנאי אלא אחר שנדר אע"פ שקבל התנאי בלבו הרי הנדר בטל וכו', לשון אע"פ שכתב רבינו כך שיעורו אע"פ שלא הוציא התנאי בפיו כיון שקבלו בלבו וקיימו הרי הנדר בטל ולפי זה אם בשעה שזכר התנאי לא קבלו בלבו וקיימו הנדר קיים:

ומ"ש רבינו ויש שמורה להחמיר וכו'. וכתב עליו הראב"ד יפה הורה זה וכו' נראה שטעם הוראה זו משום דלא מסתבר ליה שאחר שחל הנדר יעקר כשזכר התנאי ואין זה הכרע והרא"ש לא חילק בכך וכן נראה שהוא דעת רבינו. ומ"ש הראב"ד ולא בזכירת התנאי שהוא סובר אלא בקבלתו וקיומו וכו', נראה שגם זו היא כוונת רבינו ולא הוצרך לבאר לפי שסמך על מ"ש תחלה אם לא זכר התנאי אלא אחר שנדר שקבל התנאי בלבו וקיימו הרי הנדר בטל ועל זה כתב שיש מי שמורה והוא שיזכור התנאי אחר שנדר תוך כדי דיבור דהא ודאי האי שיזכור דומיא דזכירה דרישא היא דהיינו שקיבל התנאי בלבו וקיימו:

כתב הר"ן בשם התוס' על דינים אלו דוקא בשבועות ונדרים שנשבע ונודר לעצמו אבל מי שהשביעו חבירו או הדירו אין ביטול זה מועיל לו כלום שע"ד חבירו הוא נשבע ונודר וכמו שמבטל תנאי לגמרי דמי דהא אסיקנא דלא מסתבר אדעתא דנפשיה אלא ע"ד משביעו כדאמרינן בסמוך בשמעתא דנדרי הבאי עכ"ל. וכ"כ בתשובה להרמב"ן סי' רמ"ח וסי' ר"פ וכ"כ רבינו ירוחם בנתיב ז' ובנתיב י"ד וכ"כ בטא"ח סי' תרי"ט:

הלכה י

(ז-י) **סתם נדרים להחמיר וכו' עד וכן כל כיוצא בזה**. משנה ספ"ב דנדרים (דף י"ח:):

הלכה יא

ומ"ש בד"א במקום שמשמע כל אחד מאלו שם שני ענינות וכו'. שם במשנה ר"י אומר סתם תרומה ביהודה אסור בגליל מותר שאין אנשי גליל מכירים את תרומת הלשכה סתם חרמים ביהודה מותרים ובגליל אסורים שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים. ובגמ' ר"י אומר סתם תרומה ביהודה אסור וכו' הא מכירים אסורים אלמא ספיקא לחומרא אימא סיפא סתם חרמים ביהודה מותרין ובגליל אסורים שאין אנשי גליל מכירין את חרמי הכהנים הא מכירים מותרים אלמא ספיקא לקולא אמר אביי ר"א בר צדוק (היא דתניא וכו' ר"א בר צדוק) אומר סתם חרמים בגליל אסורין. ופירש הר"ן אמר אביי סיפא ראב"צ היא דמתני' תרי תנאי היא רישא רבי יהודה דס"ל ספיקא לחומרא ולדידיה אה"נ דסתם חרמים ביהודה נמי אסורין וסיפא ראב"צ דאמר סתם חרמים בגליל אסורים לפי שאין מכירים (את חרמי הכהנים הא מכירין) מותרים דספיקא לקולא ומש"ה סתם חרמים ביהודה שהיו מכירין אלו ואלו מותרין וסתם תרומה נמי ביהודה לראב"צ מותרת והאי דנקט ר' יהודה תרומה ונקט ר"א חרמים לאו דוקא דה"ה בתרומה גופה אי נמי בחרמים גופייהו הוה מצי לאיפלוגי אלא מר דשמיע ליה מרביה קאמר ומר דשמיע ליה מרביה קאמר. ולענין הלכה קי"ל דסתם נדרים להחמיר כסתם מתני' עכ"ל. וכך הם דברי רבינו. ומ"מ

מ"ש מקום שדרכם שאין קורין חרם סתם אלא לחרמי בדק הבית בלבד וכו' משנה שאינה צריכה היא דאפי' במקום שמשמע כל אחד מאלו שני שמות כתב ברישא שאם נדר סתם וכ"ש כשאין משמעו באותו מקום אלא לאיסור ולא היה לו לשנותה משום דנפיק מינה חורבא דמשמע דמשום דאין קורין באותו מקום חרם אלא לחרמי בדק הבית הוא דבסתם אסור הא אם קורין באותו מקום חרם סתם גם לחרמי הכהנים מותר וקשיא רישא אסיפא. ואפשר לומר דאיצטריך ליה לאשמועינן דבמקום שאין קורין חרם סתם אלא לחרמי בדק הבית בלבד אפי' אמר בלבי היה לחרמי כהנים לא חיישינן ליה ואסור:

הלכה יב

הנודר בחרם וכו'. ג"ז שם משנה:

ומ"ש אם היה הנודר ת"ח ה"ז מותר וכו'. שם (דף כ') במשנה על כלם אין נשאלין עליהם ואם נשאלו עונשין אותם ומחמירין עליהם דברי ר"מ וחכ"א פותחים להם פתח ממקום אחר ומלמדין אותם כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ובגמ' הא גופה קשיא אמרת אין נשאלין והדר תני אם נשאלו עונשין אותה ומחמירין עליהם א"ר יהודה ה"ק וכולם אין צריכין שאלה בד"א בת"ח אבל בע"ה שבא לישאל עונשים אותו ומחמירין עליו בשלמא

מחמירין עליו דלא פתחינן ליה בחרטה כלומר בכדו תהית או לבך עלך אלא עונשין (אותו) ה"ד כדתניא מי שנזר ועבר על נזירותו אין נזקקין לו עד שינהוג איסור כימים שנהג בהם היתר וכל זה לר"מ אבל לחכמים דהלכתא כוותייהו אין עונשים אותו ואין מחמירין עליו אלא פותחין לו פתח ממקום אחר בין בפתח בין בחרטה ומלמדים אותם שלא ינהגו קלות ראש דכי ענשינן בשל תורה אבל בנדרים אלו אין עונשין, ואין מחלוקתן של ר"מ וחכמים אלא בע"ה דאילו בת"ח לדברי הכל אין צריכין שאלה, ומשמע לרבינו שמה שאמרו חכמים ומלמדים אותם שלא ינהגו קלות ראש את"ח נמי קאי:

הלכה יג

וכן האומר לאשתו הרי את עלי כאמי וכו'. ברפ"ב דנדרים (דף י"ג:) תנן ואלו מותרים חולין שאוכל לך כבשר חזיר כעכו"ם וכו' (דף י"ד) האומר לאשתו הרי את עלי כאימא פותחין לו פתח ממקום אחר שלא יקל ראשו לכך ובגמ' ורמינהי הרי את עלי כבשר אימא כבשר אחותי כערלה ככלאי הכרם לא אמר כלום אמר אביי לא אמר כלום מדאורייתא וצריך שאלה מדרבנן רבא אמר הא בת"ח הא בע"ה וקי"ל כרבא לגבי אביי ועוד דבגמרא מייתי סיועא ליה. וסובר רבינו דהא דקתני בסיפא פותחין לו פתח ממקום אחר וכו' ה"ה לרישא ודלא כהרא"ש שכתב ודוקא המדיר אשתו ומתפיס הנאתה בדבר האסור צריך שאלה שלא יקל את ראשו לכך ושמא יאסור אשתו עליו אבל מתפיס אכילתו והנאתו בדבר האסור לא בעי שאלה מדקתני סיפא דמתני' הכי מכלל דרישא לא בעי שאלה עכ"ל. ואין זה הכרע דאדרבה איכא למימר דנטר עד סיפא למימר דאכולהו דלעיל קאי אבל קשיא לי הא דגרסינן ברפ"ב דנדרים רבינא אמר הכי קתני אלו מותרים כחולין כבשר חזיר כעכו"ם ואי לא תנא חולין ה"א בעי שאלה ומי איכא לאסוקי אדעתא הכי והא קתני סיפא האומר לאשתו הרי את עלי כאימא פותחין לו פתח ממקום אחר מכלל דרישא לא בעיא שאלה ע"כ. והשתא איכא למידק על רבינו היאך כתב באומר כבשר חזיר דבעי שאלה ובגמ' אמרו דליכא לאסוקי אדעתא הכי וגם על הרא"ש יש לתמוה אמאי יליף לה מדקתני סיפא דמתני' הכי מכלל דרישא לא בעי שאלה דמשמע כאלו מעצמו אמרה וה"ל לאומרה משמא דגמרא וצ"ע:

הלכה יד

ההפקר אע"פ שאינו נדר שאסור לחזור בו: ומה הוא ההפקר וכו' בין בקרקעות: וכיצד דין ההפקר כו' אפי' זה שהפקיר וכו'. פשוט ספ"ד דנדרים (דף מ"ג מ"ד מ"ה):

הלכה טו

המפקיר לעניים כו'. רפ"ו דפאה וכבית הלל:

המפקיר עבדיו וכו':

הלכה טז

המפקיר את הקרקע כו'. בספ"ד דנדרים:

דין תורה אפי' הפקיר בפני אחד וכו'. בספ"ד דנדרים (דף מ"ה) וכריב"ל לגבי ר' יוחנן וכן פסקו הרא"ש והר"ן וכ"כ התוס' פרק בני העיר. וכתב הרא"ש ומה טעם אמרו בג' כדי שיהא זוכה בשני עדים ומתוך זה יירא בעל הבית להפקיר כדי להפקיע ממעשר. וכתב עוד הרא"ש הוי הפקר מן התורה אפי' באחד וה"ה נמי אפילו בינו לבין עצמו ואינו נראה כן מדברי רבינו והכי דייק לישנא דריב"ל דאמר ד"ת אפי' באחד הוי הפקר ואם כדברי הרא"ש דעדיפא מינה ה"ל לאשמועינן דבר תורה אפילו בינו לבין עצמו הוי הפקר. ועוד ומ"ט אמרו בג' כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים ומש"ה בסיפא הג' הם זולת בעל הדבר אף אדרישא הוי זולת בעל הדבר, ומדברי מהרי"ק בשורש קמ"ב נראה דאישתמיטתיה גמ' דס"פ ד' נדרים:

והאומר ה"ז הפקר וזה וכו' עד ויהיה הפקר ודאי. בפ"ק דנדרים (דף ז'):

הלכה יז

המפקיר את שדהו ולא זכה בה אדם וכו'. בסוף פרק רביעי דנדרים (דף מ"ג) תניא המפקיר את שדהו כל שלשה ימים יכול לחזור בו מכאן ואילך אינו יכול לחזור בו ומדכתב רבינו ולא זכה בו אדם נראה שהוא מפרש דהא דיכול לחזור בו עד שלשה ימים היינו דוקא בשלא זכה אדם וכן דעת הרא"ש ושלא כדברי הר"ן שכתב דתוך שלשה ימים אפילו זכה בו אחר יכול לחזור בו אבל מה שכתב בסיפא אלא אם קדם וזכה בה הרי הוא כזוכה מן ההפקר אינו נוח לי דמשמע דאחר שלשה ימים כל שלא זכה בה אדם יכול לחזור בו. ונ"ל דהכי קאמר תוך שלשה ימים אם לא זכה בה אדם יכול לחזור בו והוי כאילו לא הפקירה וחייבת במעשרות אבל אחר שלשה ימים אפילו זכה בה הוא עצמו הוי כזוכה מן ההפקר ופטורה מן המעשרות:

הלכה יח

האומר שדה זו וכו'. ג"ז שם.

ומ"ש ומפני מה יש לו לחזור וכו'. שם וכאוקימתא דעולא שהיא עיקר כמ"ש הר"ן:

הלכה יט

דבר המופקר שבא אחד ושמרו והיה מביט בו וכו'. בסוף הבית והעליה (בבא מציעא דף קי"ח) וכלישנא בתרא דרבא דאמר דכ"ע הבטה בהפקר לא קני:

פרק ג

הלכה א
ארבעה דברים יש בין נדרים לשבועות ביטוי וכו'. מתבארים והולכים בפרק זה:

הלכה ב
כיצד יחול הנדר על נדר וכו'. משנה פ"ב דנדרים (דף י"ז) יש נדר בתוך נדר ואין שבועה בתוך שבועה כיצד אמר הריני נזיר אם אוכל הריני נזיר אם אוכל ואכל חייב על כל אחת ואחת שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל ואכל אינו חייב אלא אחת:

הלכה ג
כיצד המתפיס בנדרים חייב שמע חבירו שנדר וכו'. משנה רפ"ד דנזיר (דף כ':). ומה **שהצריך שיהא תוך כדי דיבור** שם בגמ',
ומ"ש אפילו היו מאה וכל אחד מהם אומר ואני בתוך דיבורו של חבירו. שם (דף כ"א) בעיא דאיפשיטא. וברפ"ג דשבועות (דף כ') איפליגו אביי ורבא במתפיס בשבועה והלכה כרבא דאמר לאו כמוציא שבועה מפיו דמי. וכתב הרי"ף דע"כ לא אמר רבא אלא במתפיס בשבועה אבל מתפיס בנדר ודאי נדר לדברי הכל דמתני' היא במס' נזיר ואע"פ שמפשט הסוגיא משמע דלרבא מתפיס בנדר נמי לאו נדר הוא כבר כתבו הרא"ש והר"ן פירוש הסוגיא לדעת הרי"ף כי היכי דליסליק ליה שפיר דמודה רבא דמתפיס בנדר הוי כנדר. וטעם החילוק בין מתפיס בנדר למתפיס בשבועה כתב הרא"ש משום מתפיס בנדר נפקא לן מדכתיב כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור ומהתם מפקינן דמתפיס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי:

הלכה ה
ומה שכתב הרי שמת אביו או רבו היום וכו'. בריש פ"ג דשבועות:

הלכה ו
כיצד חלים הנדרים על דברי המצוה וכו'. משנה פ"ב דנדרים (דף ט"ז) וחומר בנדרים מבשבועות כיצד אמר קונם סוכה שאני עושה לולב שאני נוטל תפילין שאני מניח בנדרים אסור בשבועות מותר שאין נשבעין לעבור על המצות:

הלכה ז
ומה שכתב ומפני מה נדרים חלים על דברי מצוה ושבועות אין חלות וכו'. (שם ע"ב):

הלכה ט

הנודר שיצום בשבת או ביו"ט חייב לצום וכו'. זה מבואר בטעמו ובהדיא תנן בפ' ר' אליעזר (נדרים דף ס"ו) פותחין בימים טובים ובשבתות בראשונה היו אומרים אותם הימים מותרים ושאר כל הימים אסורים עד שבא ר"ע ולימד שהנדר שהותר מקצתו הותר כולו הרי בהדיא שחל הנדר אלא כשהשבתות וימים טובים הם בכלל הימים שנדר להתענות בהם ולא נזכר בשעת הנדר שהיו שבתות וימים טובים בכלל ימי נדרו פותחין לו בהם ואם נזכר בשעת הנדר שהיו שבתות וימים טובים בכלל נדרו או שנדר בפירוש לצום בהם חל הנדר. מיהו ה"מ כשאמר הרי עלי שהוא לשון נדר שהוא חל על דבר מצוה כדבר הרשות אבל אם אמר הריני בתענית אין לו דין נדר ואינו חל על דבר מצוה וכדברי הראב"ד שכתב הנודר שיצום בשבת או ביו"ט חייב לצום, א"א דוקא כשאומר עלי אבל אם אמר הריני בתענית היום אסור עכ"ל. וכן כתבו הרא"ש והר"ן בפ"ק דתענית בשם הרמב"ן וכן נראה שהוא דעת רבינו שהרי כתב כאן הנודר לצום בשבת ויו"ט חייב לצום בהם וכן הנודר לצום יום ראשון או יום ב' כל ימיו ופגע בהם יו"ט או עיוה"כ חייב לצום וכו' ובפ"א מתענית כתב אין גוזרין תענית בתחלה בר"ח או בחנוכה ופורים או בחולו של מועד ואם התחילו להתענות על הצרה אפי' יום א' ופגע בהם יום מאלו מתענים ומשלימין ואח"כ כתב כשם שהצבור מתענים על צרתם כך היחיד מתענה על צרתו כיצד הרי שהיה לו חולה וכו' ולא יתענה בשבתות ולא בר"ח ולא בחנוכה ופורים ולא חילק בין התחיל ללא התחיל ובודאי דבקבל עליו להתענות מיירי דאל"כ לאו תענית הוא ואפ"ה קאמר דלא יתענה בימים טובים בין שהם מדאורייתא בין שהם מדרבנן הרי ברור שהוא מחלק בין קבל עליו תענית בלשון נדר לקבלו בלשון קבלת תענית בעלמא:

ומ"ש רבינו שאם פגע בו חנוכה ופורים ידחה נדרו וכו'. בפ"ק דתעניות (דף י"ב) יחיד שקבל עליו (תענית) שני וחמישי של כל השנה כולה ואירעו בהם ימים טובים הכתובים במגילת תענית וכו' אם גזירתנו קודמת לנדרו תבטל גזירתנו את נדרו. ומשמע לרבינו דבנדר בלשון נדר ממש הוא וכדדייק לישנא דקרי ליה נדר ואפ"ה קתני תבטל גזירתנו את נדרו וע"כ משום דד"ס צריכים חיזוק דאילו בימים טובים שהן מן התורה כבר הוכחנו שהנדר חל עליהם. ובספ"ק דר"ה ובפ"ב דתעניות מחלק בין ימים הכתובים במגלת תענית לשבתות וימים טובים לענין איסור תענית ביום שלפניהם משום דד"ס צריכים חיזוק:

ויש לדקדק בדברי רבינו שנראה לכאורה שהוא סובר דבעיוה"כ ובר"ח אסור להתענות מן התורה ומשמע דעיוה"כ היינו מדרשא דועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש, ור"ח

בהדיא אמרינן בפ"ב דתעניות (דף י"ז:) ובספ"ק דר"ה (דף י"ט) גבי איסור תענית ביום שלפני ימים הכתובים במגילת תענית ר"ח דאורייתא הוא דאורייתא לא בעי חיזוק. ויש לתמוה על עיוה"כ דאטו משום דרשא דועניתם את נפשותיכם שהיא אסמכתא בעלמא לימא שהוא מדאורייתא ור"ח נמי לא מצינו בתורה בהדיא שיהא אסור בתענית דאע"ג דאפשר דילפינן לה מדאקשיה רחמנא למועדים דכתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם אין זה כדאי לומר שהוא מדאורייתא. וי"ל דאה"נ שאינן אסורין אלא מדרבנן אלא שכיון שיש להם קצת סמך בתורה לא אתו לזלזולי בהו ולפיכך אינם צריכים חיזוק ומשום דאסמכתא דראש חודש מיפרשא קצת טפי מאסמכתא דעיוה"כ כתב דבעיוה"כ חייב לצום ואין צ"ל בר"ח דכיון דאסמכתא דידיה מפורשת טפי פשיטא דאינו צריך חיזוק והא דאמרינן ר"ח דאורייתא הוא היינו לומר שנזכר בתורה סמוך למועדות ואסמכתא קרובה היא להקישו להם לענין איסור תענית אבל אה"נ דלא מיתסר אלא מדרבנן וכן נראה מדברי התוס' בפ"ק דתעניות גבי אם גזירתנו קודמת את נדרו וכו' דר"ח לא מיתסר בתענית אלא מדרבנן:

ולענין נשבע להתענות בחנוכה ופורים לדעת רבינו שאפילו בנדרים שחלים על דבר מצוה כתב שאינם חלים על חנוכה ופורים לפי שהם מדבריהם וצריכים חיזוק כ"ש בשבועות שאינם חלים על דבר מצוה דאמרינן בהו שאינם חלים על חנוכה ופורים מההוא טעמא גופיה אבל בעיוה"כ ור"ח איכא לספוקי בהו דאי ס"ל דהוו דאורייתא כדמשמע בדבריו בפרק זה אין השבועה חלה עליהם ואי ס"ל דלא מיתסרי בתענית מדאורייתא שבועה חלה עליהם שהרי אינם צריכים חיזוק. וכבר כתבתי שהדעת נוטה לומר שרבינו סובר דר"ח ועיוה"כ לא מיתסרי אלא מדרבנן ואפ"ה אינם צריכים חיזוק לפי שיש להם אסמכתא בד"ת וא"כ שבועה חלה עליהם ונראה שמפני כך כשכתב רבינו בפ"א מהל' שבועות שאין שבועה חלה על דבר מצוה כתב כגון שנשבע שיתענה בשבתות ובימים טובים ולא כתב וברר"ח משמע דעל ר"ח חלה שבועה ואע"פ שלא הזכיר חנוכה ופורים ועכ"ז אני אומר שאין שבועה חלה עליהם איכא למימר שסמך על מ"ש פה שאין נדרים חלים עליהם מפני שצריכים חיזוק וכ"ש שאין שבועות חלות עליהם אבל ר"ח דגבי נדרים כתב דאינם צריכים חיזוק אם איתא דאין שבועה חלה עליהם ה"ל לפרושי בהדיא. ואע"ג דאסיקנא בפ' האשה רבה (יבמות דף צ':) דדוקא במידי דשב ואל תעשה מצו רבנן עקרי מידי דאורייתא אבל לא מידי דהוא בקום ועשה וה"נ אמרי דלדעת רבינו אין נדרים ושבועות חלים על חנוכה ופורים וקום עשה הוא שהרי אנו אומרים קום אכול, י"ל דהא אמרינן התם דבמיגדר מילתא מצו עקרי מידי דאורייתא אפילו בקום

עשה וחיזוק דברי חכמים בכל מה שדברו בו אע"ג דלא ליהוי ביה מיגדר מילתא גורם לקיים דבריהם במיגדר מילתא שאם היו מזלזלים באחד מדבריהם אתו לזלזולי בכלהו הילכך כל מידי דהוי חיזוק לדבריהם הוי כמו מיגדר מילתא. ועי"ל שכתבו התוס' בפ' ג' מינים אף כי אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום עשה במקום שיש פנים וטעם בדבר ודאי לכ"ע יש כח לעקור והכא מאחר שדברי חכמים צריכין חיזוק שפיר יש פנים וטעם בדבר:

הלכה י

כיצד אין הנדרים וכו'. ברפ"ב דנדרים (דף י"ד:) תנן קונם שאני ישן שאני מדבר שאני מהלך האומר לאשתו קונם שאני משמשך ה"ז בלא יחל דברו. וכתב הר"ן בכלהו גרסי' שאני בלא יו"ד ובשבועות גרסי' שאיני ביו"ד דמשום דנדרים מתפיס חפצא אנפשיה תני בלשון שאני כלומר מה שאני עכ"ל. וכן יש להגיה בכל הני שאני בלא יו"ד ובגמ' איתמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אמר רב יהודה אמר רב אל יישן היום שמא יישן למחר וכו' תנן (דף ט"ו) קונם שאני ישן שאני מדבר שאני מהלך אסור ה"ד אילימא כדקתני שאני ישן מי הוי נדרא והתנן חומר בשבועה שהשבועה חלה על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו ממש מה שאין כן בנדרים ושינה דבר שאין בו ממש הוא אלא דאמר קונם עיני בשינה ואי דלא יהיב שיעורא מי שבקינן ליה עד דעבד איסור בל יחל והא א"ר יוחנן שבועה שלא אישן ג' ימים מכין אותו וישן לאלתר וכו' אלא פשיטא דאמר קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר ואי לא נאים היום כי נאים למחר מאי בל יחל דברו איכא (אלא לאו דניים) אלמא איתיה דניים ותיובתא דרב יהודה כי קתני דאי ניים רבינא אמר לעולם כדקתני ומאי בל יחל מדרבנן ופסק הרא"ש כרבינא וכן דעת הרשב"א בתשובה וכן פסק רבינו שכתב הנודר בדברים שאין בהם ממש וכו' אין מורים לו היתר:

הלכה יא

ומ"ש אבל האומר יאסר פי לדיבורו וכו'. משנה בספ"ק דנדרים (דף י"ג) האומר קונם פי מדבר עמך ידי עושה עמך רגלי מהלכת עמך ובגמ' חומר בשבועות מבנדרים וכו' שהשבועות חלות על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו ממש משא"כ בנדרים אמר ר"י באומר יאסר פי לדבורי ידי למעשיהם רגלי להילוכן דיקא נמי דקתני פי מדבר עמך ולא קתני שאני מדבר עמך.

ומ"ש רבינו וכן האומר הרי עלי קרבן אם אדבר עם פלוני וכו', פשוט הוא:

הלכה יב

מצאתי כתוב הנודר בדברים שאין בהם ממש וכו'. נ"ל דעת רבינו דכי תנן בספ"ב דנדרים וחכ"א פותחים לו פתח ממקום אחר וכו' אכולהו נדרים קאי. ע"כ משערי נדרים לה"ר מרדכי בר יוסף:

פרק ד

הלכה א

נדרי אונסים ונדרי שגגות וכו' כדרך שבארנו בשבועות. פ"ג אע"פ שדינים אלו נשנו במשנה לענין נדרים בפרק שלישי דנדרים (דף כ"ד כ"ה כ"ז) ואמרו בגמרא שהוא הדין לשבועה אין לתמוה על רבינו שתלה כאן נדרים בשבועות שמפני שהקדים הלכות שבועות להלכות נדרים ביאר דינים אלו לענין שבועה תחלה וכשהגיע להל' נדרים הוצרך לומר כדרך שביארנו בשבועות:

הרי שהדירוהו האנסים וכו'. משנה פ"ג דנדרים (דף כ"ז) וכב"ה:

הלכה ב

ובכל הנדרים האלו צריך שיתכוין בלבו לדבר המותר וכו'. נתבאר בפ"ג מהל' שבועות:

הלכה ג

וכן נדרי זירוזין מותרין וכו'. משנה פ"ג דנדרים (דף כ':) ואמרי' בירושלמי הדא דתימא בשאין מעמידין אבל מעמידין צריכים היתר חכם. ופירש הר"ן בשאין מעמידין דבריהם שאומרים שלא נדרו בדוקא אלא לזרז אבל מעמידין דבריהם לומר שבדוקא נדרו צריכים היתר חכם ולזה נתכוון רבינו במה שכתב לפי שכל אחד מהם לא גמר בלבו וכ"כ הרא"ש בשם רא"מ. והטור כתב ודוקא כשאין מעמידין דבריהם אלא שניהם נתרצו בג' דינרים אבל אם לא נתרצו אלא זה בסלע וזה בשקל ונתבטל המקח ודאי לנדר גמור נתכוון וחל הנדר וכל מי שיעבור על נדרו הרי חילל דבריו ואם אחד העמיד דבריו והשני לא העמיד מתוך שנתבטל לאחד נתבטל גם לשני. וסוף דבריו הם פירוש מה שאמרו בירושלמי היה זה מעמיד וזה אינו מעמיד מאחר שבטל אצל זה בטל גם אצל זה. והר"ן גורס היה מעמיד אצל זה ואצל זה אין מעמיד כיון שבטל אצל זה בטל אצל זה פירוש דה"ק היה מוכר חפץ לשנים ואמר קונם שאיני פוחת לכם מן הסלע והיה בדעתו לידור לאחד מהם בדוקא ולחבירו כדי לזרז כיון שבטל אצל זה בטל אצל זה:

ואיבעיא לן בגמרא (דף כ"א) אמר ליה טפי מסלע והלה אומר בציר משקל כיון שמופלגים טפי משיעורא דמתניתא נדרא הוי או זירוזין הוי ולא איפשיטא וכתבו הרא"ש

והר"ן דלחומרא נקטינן וכן פסק הטור. ויש לתמוה על רבינו שהשמיטה ואע"פ שי"ל דכיון שלא כתב להתיר אלא בזה אומר סלע וזה אומר שקל ממילא משמע שאם הפליגו יותר אינו מותר מ"מ לא ה"ל למישתק מלכתבה בפירוש:

הלכה ד

ומנין שאפילו ד' מיני נדרים אלו וכו'. תוספתא פ"ד:

הלכה ה

מי שנדר וניחם על נדרו וכו'. זה פשוט שהתורה הקישה נדר לשבועה:

הלכה ז

ומ"ש שנשאלין על נדרי הקדש ומתירים אותו. בפ' שום היתומים (ערכין דף כ"ג) אמרינן דר' אליעזר ור' יהושע בשאלה דהקדש פליגי ופירש"י ר"א סבר אין נשאלין על הקדש לחכם ואפילו אומר לו לחכם לא לדעת כן נדרתי והקדש טעות הוא אפ"ה אין חכם מתיר נדרו וכו' ור' יהושע סבר נשאלין על ההקדש ומסיים בה בגמ' הן הן דברי ב"ש הן הן דברי ב"ה שב"ש אומרים הקדש טעות הקדש וב"ה אומרים הקדש טעות אינו הקדש ופירש"י מחלוקת ר"א ור' יהושע היינו נמי מחלוקת ב"ש וב"ה הקדש טעות הקדש ואין שאלה להקדש. הקדש טעות כגון שור לבן היוצא מביתי הקדש ונמצא שחור. וידוע דהלכה כב"ה וכר' יהושע:

ומ"ש בין קדשי מזבח וכן מ"ש ואין נשאלין על התמורה. נראה שהוא נלמד ממה ששנינו בפ"ב דתמורה (דף י"ז) עשה שוגג כמזיד בתמורה ולא עשה שוגג כמזיד במוקדשין וכיון דבשוגג נמי חיילא תמורה שוב אין בה שאלה דהקדש טעות חייל בה וכיון דתמורה איתא בקדשי מזבח ואמרינן שהיא מוחלקת מהקדשים בכך ממילא משמע דקדשי מזבח נמי בטעות אינם קדושים וכיון שכן ישנם בשאלה. וכן משמע מדתני ברפ"ה דנזיר (דף ל"א) אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש ויצא לבן בש"א הקדש ובה"א אינו הקדש משום דהקדש בטעות הוא וסתם מקדיש שור הוא למזבח:

הלכה ח

ומה שכתב וכשם שהאב או הבעל מפר נדרי איסר כך מפר נדרי הקדשות וכו':

הלכה ט

מי שנדר וכו' עד וכולן אסורים. משנה רפ"ד דנזיר (דף כ').

ומ"ש נשאל השני והותר וכו'. שם:

הלכה י

ומ"ש וכן המתפיס דברים הרבה בנדר כגון שנדר על הפת והתפיס הבשר וכו':

הלכה יא

הנשבע או הנודר וכו'. אמר שאיני נהנה לזה ולזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן הותר האחרון האחרון מותר וכולם אסורין שאיני נהנה לזה לזה לזה צריכין פתח לכל אחד ואחד. כך היא הגירסא הנכונה בדברי רבינו וכן מצאתי בספר מוגה:

והדין במשנה בפ' פותחין (נדרים ס"ו) הנדר שהותר מכללו הותר כולו כיצד אמר קונם שאיני לכולכם הותר אחד מהם הותרו כולם שאיני נהנה לזה ולזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן הותר האחרון האחרון מותר וכולם אסורין וכו' שאיני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד ובגמ' מאן תנא אמר רבא ר"ש היא דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד כלומר דמדקתני לזה קרבן ולזה קרבן צריך פתח לכל אחד ואחד משמע דלעולם לא הוי פרטא אלא כי מדכר קרבן אכל חד וחד הא לאו הכי ל"ש אמר לזה ולזה בוי"ו ל"ש אמר לזה לזה בלא וי"ו כללא וכר"ש פ' שבועת הפקדון (שבועות דף ל"ו) דתנן היו חמשה תובעים אותו אמרו לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך שבועה שאין לכם בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי ולא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת. ומשמע מדברי רבינו כאן ובפ"ז דשבועות שהוא פוסק דלא כר"ש משום דבפ' שבועות הפקדון סתם לן תנא דלא כוותיה ובגמ' (דף ל"ח) ת"ר כלל אינו חייב אלא אחת פרט חייב על כל אחת ואחת דר"מ ר"י אומר שבועה לא לך ולא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת וכו' אמר ר"י אמר שמואל כללו של ר"מ פרטו של ר"י כללו של ר"י פרטו של ר"מ ור' יוחנן אמר הכל מודים בולא לך שהוא פרט לא נחלקו אלא בלא לך שר"מ אומר פרט ור"י אומר כלל. וגירסא זו הדבר ברור שאינה מכוונת שהיאך אפשר שולא לך בוי"ו יהיה יותר פרט מלא לך בלא וי"ו והתוס' כתבו דבספרים ישנים גרסינן איפכא ור"י אמר הכל מודים בלא לך שהוא פרט לא נחלקו אלא על ולא לך שר"מ אומר פרט ור"י אומר כלל וזו היא גירסת רבינו וידוע דהלכה כרבי יהודה לגבי ר"מ ולפיכך פסק דלזה ולזה בוי"ו כלל הוי והילכך הותר הראשון הותרו כולם אבל לזה לזה בלא וי"ו פרטא הוי לפיכך צריך פתח לכל אחד ואחד:

ומכל מקום קשה דברפ"ב דקידושין (דף מ"ו) אמתני' דהתקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי (בתמרה) זו אמרינן דמתניתין ר"ש היא דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ופסק רבינו בפ"ה דאישות כר"ש והיאך פסק כאן ובפ"ז דשבועות דלא כר"ש. ואפשר לומר שטעם רבינו דמדחזינן דבקדושין סתם לן תנא כר"ש ובשבועת הפקדון סתם לן תנא דלא כוותיה אמרינן ראה רבי דבריו של ר' שמעון בקידושין ודברי ר' יהודה בשבועת הפקדון אע"ג

דבנדרים סתם לן כר"ש כיון דשבועות ונדרים בחדא שיאטא שייטי אית לן למסמך טפי אסתמא דשבועת הפקדון דאתיא כרבים מלמיסמך אסתמא דנדרים דאתיא כיחידאה:

הלכה יב

נדר בנזיר וכו'. תוספתא פ"ד:

הלכה יג

הנודר מאנשי העיר וכו'. יתבאר בפ"ז:

הלכה טו

(יד-טו) **האומר פירות וכו' מפני שאדם זהיר בדבר האסור וכו'**. ברפ"ב דנדרים (דף י"ד:) פלוגתא דרב נחמן ור"י ופסק כרב יהודה וכן פסקו הרא"ש והר"ן:

הלכה טז

הנודר לצום עשרה ימים וכו'. בפ"ק דתעניות אמר ר"י אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע כי אמריתה קמיה דשמואל א"ל וכי נדר קביל עליה דלא סגי דלא משלם לצעורי נפשיה קביל עליה אי מצי מצער נפשיה אי לא מצי לא מצער נפשיה איכא דאמרי וכו' כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי פשיטא לא יהא אלא נדר מי לא מצי אי בעי לשלומי ומיזל למחר וליומא אחרינא. וכתב הרי"ף לישנא בתרא והרא"ש כתב פר"ח היכא דאיכא צערא ואונס לוה תעניתו ופורע ושמעינן האי סברא משמואל דאמר צערא מקבל עליה אי מצי מצער נפשיה מכלל דרב במצטער קאמר עכ"ל. משמע דכלישנא קמא סבירא ליה וזה דעת רבינו שכתב והוצרך לדבר מצוה וכו' משמע אי לאו משום מצוה או כבוד אדם גדול אינו יכול ללוות.

ומה שכתב מפני כבוד אדם גדול. היינו מדגרסינן התם ובפ"ק דשבת רב יהושע בריה דרב אידי איקלע לבי רב אסי עבדו ליה עגלא תליתאה אמרו ליה ליטעום מר מידי אמר להו בתעניתא יתיבנא אמרו ליה ליזיף מר וליפרע לא סבר (לה) מר דאמר רב יהודה אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע אמר ליה תענית חלום הוא הרי דאי לאו משום דתענית חלום הוה היה לוה אותו מפני כבוד רב אסי דאדם גדול הוה. ומ"מ איכא למידק למה לא כתב רבינו והיה מצטער כלישנא דגמ' ולישנא דר"ח וכן איכא למידק למה כתב דבר מצוה שלא נזכר בגמרא:

וכתב הר"ן י"א דכי אמרינן לוה אדם תעניתו ופורע ה"מ בשקבל עליו סכום תעניות ולא פירש ימים ידועים ואח"כ בירר להתענות יום ידוע בעד יום אחד מאותם הימים דכיון דאותו יום אינו מעיקר נדרו וכשהוא לווהו עדיין נשאר נדרו קיים בכה"ג לוה ופורע אבל אי אמר בתחילת נדרו יום זה אינו לוה ופורע וסמכי לה מהירושלמי שהביא הרי"ף

נדר להתענות ושכח ואכל איבד תעניתו רב בשם רבנין אמר והוא דאמר יום סתם אבל אם אמר יום זה מתענה ומשלים, ומשמע להו דהיינו טעמא דביום סתם איבד תעניתו מפני שיכול להתענות יום אחר תחתיו דלוה ופורע אבל ביום זה דלא שייך למימר לוה ופורע משלים והתם נמי בפרק קונם מייתי לעיל מינה הך דלוה אדם תעניתו ופורע וכו' ואחרים אמרו דאפילו ביום זה לוה ופורע דהא אמרינן הכא לא יהא אלא נדר ומנדר דצדקה הוא דאתינן עלה וכו'. ובפ"ק דערכין מסקינן דאפילו באומר סלע זו לצדקה כל שלא באת לידי גבאי לוה ופורע וכן דעת הראב"ד והרשב"א. והך ירושלמי דכתיבנא לא מוכח מידי דהיינו טעמא דביום סתם איבד תעניתו לפי שעדיין הוא מחוייב להתענות יום אחר אבל ביום זה כל ששכח ואכל אינו מחוייב שיפרענו והרי נדרו בטל מעתה ומש"ה מתענה ומשלים (עכ"ל):

והדעת הראשון הוא דעת רבינו כמו שמבואר בדבריו וכן נראה שהוא דעת הרא"ש בפ"ק דשבת:

נדר שיצום היום וכו' עד סוף הפרק. ירושלמי פ' קונם יין כתבתיו בסמוך:

פרק ה

הלכה א

ראובן שאמר וכו'. משנה פ"ה דנדרים (דף מ"ז:) הריני עליך חרם המודר אסור הרי את עלי חרם הנודר אסור הריני עליך ואת עלי שניהם אסורים.

ומ"ש ואם עבר ונהנה אינו לוקה:

הלכה ג

ראובן שאמר לשמעון הרי פירות פלוני אסורים עליך וכו'. פ"ה דנדרים (דף מ"ז:):

הלכה ד

האומר לחבירו ככרי זו אסורה עליך וכו'. יש ללמוד כל זה מדתנן בפ"ה דנדרים (דף מ"ו) האומר לחבירו קונם לביתך שאיני נכנס שדך שאיני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר קונם לבית זה שאיני נכנס שדה זו שאיני לוקח מת או שמכרו לאחר אסור:

הלכה ו

האומר לבנו הרי אתה אסור בהנייתי וכו'. משנה בפ' הגוזל קמא (בבא קמא דף ק"ח:) האומר לבנו קונם אי אתה נהנה משלי (אם) מת יירשנו בחייו ובמותו אם מת לא יירשנו ויחזיר לבניו או לאחיו אם אינו רוצה או שאין לו לוה ובע"ח באים ונפרעים. וכתב הר"ן בפ"ה דנדרים והוי יודע דכי תנן (דף מ"ז) אם מת לא יירשנו לאו למימרא דכיון דנכסים

אסורים לו בהנאה לא יזכה בהם דהא קתני סיפא דההיא מתני' ויתן לבניו ולאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לוה ובעלי חוב באים ונפרעים ואם לא זכה בגוף הנכסים היאך נותנם לבניו או לאחיו והיאך בע"ח באים ונפרעים אלא ודאי נכסים דידיה נינהו אלא שאינו רשאי ליהנות מהם ואיידי דתנא רישא יירשנו לומר שמותר ליהנות מהם כשאר יורשים תנא סיפא נמי לא יירשנו ולאו דוקא וכ"ת היכי קתני נותנו לבניו או לאחיו בשלמא לוה ובע"ח באים ונפרעים שפיר דבע"ח לאו מדעתיה קא מיפרעי דלהוי פורע חובו מאיסורי הנאה דבכה"ג ודאי אסור דנהי דאמרינן לעיל דמבריח ארי (מנכסי חבירו) הוא היינו כשאחר פורע שלא מדעתו אבל מדעתו ודאי אסור דהוי מוציאו מרשות לרשות ונמצא מועל אלא בע"כ ב"ד מגבים להם ואע"ג דאיהו ממילא מתהני לא איכפת לן אבל נותן לבניו או לאחיו היכי שרי והא מתהני מטובת הנאה דידהו ואסור כדאמרינן לעיל גבי תורם משלו על של חבירו. ויש לומר דלאו למימרא שיתנם להם ממש אלא שמראה להם מקום ואומר להם נכסים אלו אסר עלי אבא ואיני יודע מה אעשה בהם טלו לעצמכם ועשו מהם מה שתרצו וכה"ג לאו מתנה הוא אלא גוונא דהפקר וכ"כ הרמב"ם (בפרק ה') שצריך להודיעם אלו נכסי אבי שאסר עלי אבא עשאה הרמב"ם כההיא דתני לעיל מינה הגוזל את אביו ומת וכו' לוה ובע"ח באים ונפרעים ואמרינן עלה בגמ' וצריך שיאמר זה גזל אבא עכ"ל. ולענ"ד נראה שאע"פ שיתנם להם ממש מותר דלא דמי לתורם משלו על של חבירו דקא מתהני מטובת הנאה דשאני התם שהוא מהנה את חבירו מממונו המותר לו ומפני כך יש בו טובת הנאה אבל הכא שהוא מודיעם שממון זה אסור לו ומפני כך נתנו להם והם ג"כ בניו ואחיו שיש להם שייכות בממון זה הילכך אין לו עליהם טובת הנאה ומש"ה שרי:

הלכה ז

ומ"ש רבינו אסר בנו בהנייתו ואמר אם יהיה בן בני זה ת"ח וכו'. בפ"ה דנדרים (דף מ"ח:) ההוא גברא דה"ל ברא דהוה שמיט כיפי דכיתני כלומר שהיה גונב אגודות של פשתן אסרינהו לנכסיה עליה אמרו ליה ואי הוי בר ברך צורבא מרבנן מאי אמר להון ליקני הדין ואי הוי בר בראי צורבא מרבנן ליקנייה מאי אמרי פומבדיתאי קני על מנת להקנות הוא וכל קני על מנת להקנות לא קני ורב נחמן אמר קני דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא אמר רב אשי ומאן לימא לן דסודרא אי תפיס ליה לא מיתפיס ועוד סודרא קני על מנת להקנות וקני מן השתא הלין נכסי דהדין לאימתי קני לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן לכי הוי הדר סודרא למריה. ופסקו הרא"ש והר"ן דסודרא קני על מנת [להקנות] הוא דהא דאמר רב אשי מאן לימא לן וכו' דחויא בעלמא הוא דהא איהו

גופיה סבר בפירקא קמא דקידושין כרב נחמן בהא ומכל מקום בהאי עובדא דשמיט כיפי נראה דלא קני מאידך טעמא דיהיב רב אשי לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן הדר סודרא למריה. אבל רבינו פוסק גם בזו כרב נחמן וכתב הר"ן דמשמע דס"ל ז"ל דכיון דפירכא קמייתא דרב אשי דרך דחיה היא כדכתיבנא כל מאי דקאמר ליה דחויי קא מכוין לאו לאיפלוגי עליה:

וכתב הראב"ד ובן הבן מותר בהם אם יהיה תלמיד חכם כמו שהתנה. א"א ומה צריך לתנאו וכו'. ואני אומר דברי הראב"ד דברים פשוטים הם וצריך לדחוק ולומר שמ"ש רבינו אם יהיה ת"ח כמו שהתנה לאו למימרא שאם לא יהא ת"ח יהא אסור בהם אלא היינו לומר שאם יהיה ת"ח יזכה בהם הוא ולא יוכל אביו לתתם לאחיו או לבנים אחרים או לפרעם בחובו והוי כאילו אמר ובן הבן יזכה בהם אם יהיה ת"ח כמו שהתנה אלא דאיידי דנקט גבי בן אסור בהם נקט גבי בן הבן מותר בהם ולאו דוקא אלא הוי כאומר ובן הבן זוכה בהם:

הלכה ח

ומה שכתב רבינו זה הבן האסור בירושת אביו וכו'. נתבאר בסמוך. ומ"ש הטור על רבינו בסימן רכ"ג שאינו מבין דבריו הוא משום דאישתמיטתיה מתניתין דהגוזל קמא דוק ותשכח:

הלכה ט

מי שנאסר עליו מין ממיני מאכל וכו'. משנה פ' הנודר מן המבושל (נדרים דף נ"ב) הנודר מן הבשר מותר ברוטב ובקיפה ר' יהודה אוסר וקי"ל כת"ק ומשמע התם בהדיא דאף כשיש ברוטב טעם בשר שרי והכי נמי תנן התם גבי יין הנודר מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין. וקיפה פי' הרא"ש והר"ן דהיינו דק דק של בשר שיורד בשולי קדרה וכתבו הרא"ש והר"ן דטעמא משום דבשר משמע מה שנקרא בשר. אבל אין נראה כן מדברי רבינו שלא התיר אלא מרק וירקות שנתבשלו עם הבשר אע"פ שיש בהם טעם בשר ולא הזכיר דק דק של בשר ונראה מדבריו ז"ל דקיפה היינו תבלין דבמקום מאי דתניא הנודר מן הרוטב מותר בקיפה כתב הנודר מן הרוטב מותר בתבלין וגם בפירוש המשנה כתב דקיפה היינו תבלין:

ומ"ש ואם נאסר בפירות אלו ונתערבו באחרים וכו'. פשוט שם במשנה שהאומר בשר זה או יין זה עלי ונפל לתבשיל אם יש בנ"ט הרי זה אסור וטעמא דמילתא דכשאמר בשר זה שווייה להוא בשר ויין חתיכה דאיסורא ואוסר בנ"ט כשאר איסורין אבל כשלא אמר זה לא אסר עליו אלא דבר הנקרא בשר ויין:

וכתב הטור דהוא הדין אם אמר קונם בשר ויין שאני טועם או שאני אוכל או שאמר קונם בשר או יין זה עלי אסור בתבשיל שיש בו טעם יין ובשר. וטעמו מדתנן בפרק הנזכר הנודר מן הענבים מותר ביין מן הזיתים מותר בשמן אמר קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם אסור בהם וביוצא מהן ובגמרא בעי רמי בר חמא אלו דוקא או שאיני טועם דוקא וכו' ת"ש אמר ר' יהודה מעשה ואסר עלי ר' טרפון ביצים שנתבשלו עמו אמרו לו (כן הדבר) אימתי בזמן שאמר בשר זה עלי, וכתבו התוס' והרא"ש בשר זה עלי אסור בנ"ט ומדמין יוצא מהן לנ"ט וזה היינו כמו אלו אלמא דבאלו מיתסר יוצא מהן עכ"ל. ואסיקנא באלו לא קא מיבעיא לן דדוקא הוא כי קא מיבעיא לן בשאיני טועם כלומר אם אמר שאיני טועם או שאיני אוכל ולא אמר אלו אי אסור במשקין שיוצאים מהן או לא ולא איפשיטא וכתבו התוס' הילכך בשל תורה הלך לחומרא וכשאיני טועם אסור ביוצא בהן ועוד נשמע שאם אדם אוסר שלא יאכל בשר עד זמן פלוני שאסור ברוטב דהא בהא תליא דאי יוצא מהם אסור הכי נמי נתינת טעם אסור דמדמה להו אהדדי וכ"כ הרא"ש ג"כ וסיים בה והא דאמרינן במתני' הנודר מן הבשר מותר ברוטב היינו באומר קונם בשר עלי שלא כיון אלא במה שנקרא בשר עכ"ל:

הלכה יב

נתערב יין זה שאסרו על עצמו וכו'. בס"פ הנודר מן הירק (נדרים דף נ"ט):

הלכה טו

(**יג-טו**) **האומר פירות האלו קרבן עלי וכו' וכן האומר לאשתו מעשה ידיך עלי קרבן וכו'**. הכל משנה שם (דף נ"ז). וכתב הר"ן אסור בחילופיהן ובגידוליהן משום דכיון שפרט הדברים הנאסרים עליו שוינהו עליה כהקדש. ומש"ה מיתסר בחילופיהן ובגידוליהן כי היכי דחילופי הקדש וגידוליו אסירי וכו' וה"ה נמי דאי אמר פירות מקום פלוני או פירותיו של פלוני דכיון שייחד הרי הוא כפורט וכו'. שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דנהי דשאני אוכל שאני טועם מפיש איסורא אפ"ה לא מיתסר בחילופיהן ובגידוליהן דהא כי אכיל חליפין וגידולין לא טעים הנהו פירות דאסר עליה בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה אפילו גידולי גידולין אסורין אכולה מתני' קאי וה"ק מאי דאמרינן ברישא אסור בגידוליהן דמשמע דוקא בגידוליהן מיתסרי אבל בגידולי גידוליהן שרי ה"מ בדבר שזרעו כלה וכו' וכן נמי סיפא וכו' מותר בחילופיהן ובגידוליהן דוקא בדבר שזרעו כלה אבל דבר שאין זרעו כלה בין ברישא בין בסיפא אפילו גידולי גידולין אסורים משום דכיון דאין זרעו כלה הרי בגידולי גידולין הללו מעורב בהן מהאיסור הראשון ונדרים הוו דבר שיש לו מתירים וכו' ואפילו באלף לא בטיל. האומר

לאשתו קונם מעשה ידיך עלי וכו' אסור בחילופיהן ובגידוליהן אשמעינן רבותא דמיחד פירותיו של פלוני כי הכא דייחד מעשה ידי אשתו כאומר אלו דמי ומיתסר בחילופיהן ובגידוליהן ולא תיקשי לך מעשה ידיה דבר שאין בו ממש הוא דאיכא לאוקומה באומר יקדשו ידיך למעשיהן א"נ מעשה ידי אשתי לאחר שתעשה דבר שיש בו ממש הוא. מיהו כתב ה"ר יונה דלא מיתסר אלא בכנגד מעשה ידיה שאם אשתו טחנה ואפתה ומכרה לחם להיות מעות שכנגד טחינה ואפיה שלה ודכנגד חטים שלו.

שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן. בהך סיפא נמי אשמעינן רבותא טפי ממתני' קמייתא דאע"ג דאמר אלו כיון דאסיק דיבוריה בשאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דהא מעשה ידי אשתו כאלו דמי וכדכתיבנא ואפ"ה קתני עלה שאני אוכל שאני טועם מותר בחילופיהן ובגידוליהן דשאני אוכל שאני טועם לא מסתייה דלא מפיש איסורא לגבי חילופין וגידולין כי לא אמר אלו דאדרבה שרי בהו כי אמר אלו משום דבחילופין וגידולין ליכא טעמא דאיסורא הלכך כי אסיק דיבוריה שאני אוכל שאני טועם למשרינהו אתא והיינו רבותא דהאי שאני אוכל דהך מתני' טפי משאני אוכל דמתני' קמייתא דשאני אוכל דרישא לא קאי אאלו עכ"ל. והביא ראיה לדבר:

ומ"ש רבינו ברישא ה"ז אסור בחילופיהן ובגידוליהן ואין צריך לומר במשקין היוצאים מהם, ומשמע מדבריו שלוקה על משקין היוצאים מהם ובשאני אוכל שאני טועם כתב שהמשקין היוצאים מהם ספק לפיכך אינו לוקה. טעמו מדתנן בפ' הנודר מן המבושל (נדרים דף נ"ב:) אמר קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם אסור בהם וביוצא מהם כלומר במשקין היוצאים מהם ובגמ' בעי רמי בר חמא אלו דוקא או שאיני טועם דוקא ואסיקנא דבאלו לא קא מיבעיא לן דדוקא הוא כלומר וכל שאמר פירות אלו עלי אע"פ שלא אמר שאני טועם אסור במשקים היוצאים מהם כי קא מיבעיא לן באומר שאיני טועם ולא אמר אלו וטעמא דפשיטא לן באומר אלו דאסור במשקין היוצאים מהם היינו משום דכיון דאסור בחילופיהם ובגידוליהם שאינם עצם אותם הפירות כ"ש שאסור במשקים היוצאים מהם שהם יוצאים מעצם הפירות, אבל באומר שאיני טועם דמותר בחילופיהן ובגידוליהן איכא לספוקי במשקין היוצאים מהם אי מדמינן להו לחילופין וגידולין כיון שאינם עצם הפרי ממש וגם טעמם משונה מעצם הפרי או דילמא כיון שיוצאים מעצם הפרי חשיבי כפרי עצמו ואסירי, ובעיין לא איפשיטא הילכך נקטינן לחומרא ואסור לשתותם ואם שתה אינו לוקה דאין מלקין מספק:

ועל מה ששנינו (דף נ"ז) אסור בחילופיהן פירש הרא"ש אם החליפן לכתחלה אסור המחליף בדמיהן מדרבנן שאסרו דמי כל איסורי הנאה וגידולי קונם אסורים כגידולי

הקדש ע"כ. נראה מדבריו דלא מיתסרי חילופיהן אלא היכא דהחליפן הנודר עצמו אבל אם החליפן אחר מותרים לנודר כדין שאר איסורי הנאה שלא קנסו אלא למחליף עצמו בלבד וכדתניא בפרק קמא דחולין (דף ד') חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח מותר מיד מפני שהם מחליפים וכ"כ סמ"ג בשם ר"י. אבל הר"ן כתב שם (דף מ"ז) ובפרק השותפין שנדרו אהא דבעי רמי בר חמא קונם פירות האלו על פלוני מהו דפשיטא ליה לרמי דבמתני' אפילו החליפן אחר אסור בחלופיהן דכיון שפרט ואמר אלו שוינהו עליה כהקדש וכו' דלא דמי' לנדר סתם מן התאנים ומן הענבים (דף נ"ז) שכיון שלא פרט ואסר עליו (כל המין) לא עשאם עליו הקדש שלא נתכוון אלא מאכילת אותו המין ומש"ה לא מיתסר בחילופיהן ובגידוליהן אלא בפורט כי הכא דאמר פירות האלו וה"ה נמי דאי אמר פירות מקום פלוני או פירותיו של פלוני דכיון שייחד הרי הוא כפורט ואסור בחילופיהן ובגידוליהן עכ"ל. ונראה מדבריו דמדאורייתא הוא אסור בחילופיהן ובגידוליהן:

וכתב הראב"ד כל היכא דאמרינן אסור בגידוליהן וכו'. ולפי מה שכתבתי בשם הר"ן ניחא דמדמי ליה להקדש דחמיר טובא ואפשר דלא שרינן ביה זה וזה גורם. אי נמי שאני נדרים שדבר שיש לו מתירין הם ולהכי לא שרי בהו זה וזה גורם:

הלכה טז

האוסר פירותיו על חבירו וכו'. בפ' השותפין שנדרו (נדרים דף מ"ז) בעי רמי בר חמא אמר קונם פירות האלו על פלוני מהו בחילופיהן מי אמרינן (גבי דיליה הואיל ואדם אוסר פירות חבירו וכו' גבי חבירו) הואיל ואין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו או דילמא משום דחילופין כגידולין דמי ל"ש הוא ול"ש חבירו ובעינן למפשטה מדתנן המקדש בערלה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן מקודשת ודחינן דילמא לכתחלה הוא דלא ואי עבד עבד. וכתב הר"ן דמסתבר ליה דספיקא דרבנן הוא ולקולא. ורבינו שלא פסקה לקולא נראה שטעמו משום דס"ל דכשאומר פירות אלו עלי אסור בחילופיהן מדאורייתא כדמשמע מדברי הר"ן והאוסר פירותיו על חבירו הוי כאומר פירות אלו וא"כ הוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא ולפיכך כתב שאסור ליהנות ואם נהנה נהנה כלומר ואין לוקין עליו משום דספק הוא:

ועל מ"ש רבינו הרי גידוליהן וחילופיהן ספק. כתב הראב"ד א"א לפי הגמרא הגידולים אינם ספק וכו'. ובאמת כי לכאורה הדין עמו דהא לא איבעיא ליה לרמי בר חמא אלא בחילופיהן משום דהוו דבר שלא בא לעולם אבל גידוליהן לא איבעיא ליה דפשיטא שהם אסורים והכי מוכח לישנא דרמי בר חמא דאמר או דילמא משום דחילופין כגידולין דמו משמע בהדיא דגידולין פשיטא ליה דאסירי. ולדעת רבינו אפשר לומר דגידולין

וחילופין שוים הם וכי איבעיא לן בחילופין הוא הדין לגידולין והא דאמר או דילמא משום דחילופין כגידולין דמו היינו לומר דטפי חשיבי גידולין דבר שבא לעולם מחילופין אבל לפום קושטא גם גידולין הוה דבר שלא בא לעולם כמו חילופין וכיון דחילופין אסיקנא בספק ה"ה לגידולין:

ומ"ש הראב"ד הילכך אם קידש בגדולי איסור צריך לחזור ולקדש. אילו היה סבור שהיה אסור מדאורייתא ה"ל לכתוב אינה מקודשת ומדכתב צריך לחזור ולקדש משמע שהוא סובר שאינם אסורים אלא מדרבנן וכדברי הר"ן. ומ"ש מיהו ק"ל כל היכא דאמרי אסור בגדוליהן וכו', י"ל הכא בנדרים הוי טעמא משום דקונמות חמירי דמפקעי מידי שעבוד כדאמרינן בפרק אע"פ ובתרומה אפשר דהוי משום דהוי דבר שיש לו מתירין:

פרק ו

הלכה א

האומר לחבירו הנאה המביאה לידי מאכלך אסורה עלי וכו'. ברפ"ד דנדרים (דף ל"ב:) תנן המודר מאכל מחבירו לא ישאילנו נפה וכברה ורחיים ותנור אבל משאיל לו חלוק וטבעת וטלית ונזמים וכל דבר שאין עושין בו אוכל נפש מקום שמשכירין כיוצא בהם אסור ובגמרא והא מן מאכל נדר אמר ר"ל באומר הנאת מאכלך עלי אימא שלא ילעוס חטים ויתן על מכתו. וכתב הר"ן (דף ל"ג) אמר רבא באומר הנאה המביאה לידי מאכלך עלי. איכא מ"ד דבכה"ג אסור בין בלעיסת חטים ע"ג מכתו בין בנפה בין בכברה ואינו נוח לי דבכלל הנאה המביאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטים לעוסין ע"ג מכתו אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל אינו אסור אלא באכילה בלבד ומותר בכל דבר אחר אמר הנאת מאכלך עלי אסור באכילה ואסור ללעוס חטים ע"ג מכתו אבל לשאול ממנו נפה וכברה שרי (אמר הנאה המביאה לידי מאכל עלי אסור באכילה ואסור ללעוס חטים ע"ג מכתו אבל לשאול ממנו נפה וכברה שרי) אמר הנאה המביאה לידי מאכל עלי אסור באכילה ואסור לשאול נפה וכברה מיהו ללעוס חטין ליתן ע"ג מכתו שרי עכ"ל:

ומ"ש רבינו ואסור לשאול ממנו שק להביא בו פירות וכו'. שם מימרא דרב פפא:

הלכה ב

ומ"ש מקום שאין משאילין כלים אלא בשכר וכו'. במשנה שכתבתי בסמוך מקום שמשכירין כיוצא בהם אסור:

הרי שהיו במקום שאין נוטלין שכר וכו' או שבקש לעבור בארצו וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא. ויש לתמוה למה לא כלל עמהם סוס לרכוב עליו כמו שהוא בגמרא:

הלכה ג

אין בין מודר הנאה מחבירו וכו'. שם (ל"ב:) בראש הפרק:

הלכה ד

ראובן שנאסרה עליו הניית שמעון וכו'. הכל משנה שם (דף ל"ג):

ומה שכתב אבל לא יזון את בהמתו בין טמאה וכו'. שם (דף ל"ח) במשנה וכתנא קמא:

הלכה ה

ומה שכתב היה שמעון כהן וכו'. שם במשנה (דף ל"ה) מקריב עליו קיני זבים קיני זבות ואיבעיא לן בגמרא כהני אי הוו שלוחי דידן או אי הוו שלוחי דרחמנא. וכתב הר"ן אף על גב דבפירקא קמא דקידושין דף כ"ג אסיק רב הונא דשלוחי דרחמנא נינהו וכו' אפילו הכי בעי הכא למפשטה ממתני' או מברייתא:

ומה שכתב ומשיא שמעון בתו הבוגרת מדעתה לראובן וכו'. ברייתא שם וכתב הר"ן דאפשר דכי קאמר מדעתה למעוטי דעתו דחתן שאם עשאו שליח לדבר עמה על עסקי נשואין אסור דהא קא מהני ליה:

הלכה ו

ומה שכתב ותורם שמעון תרומת ראובן וכו'. משנה שם (דף ל"ה).

ומה שכתב כיצד מדעתו וכו'. שם:

הלכה ז

ומ"ש עוד מותר ללמד את בנו. שם במשנה:

הלכה ח

ומ"ש חלה ראובן. משנה וגמרא שם (דף מ"א:):

ומ"ש ומותר לו לרפאתו בידו וכו'. משנה שם (דף ל"ט) ומרפאו רפואת הנפש. ואמרינן בירושלמי שאפי' יש לו מי שירפאנו שלא מן הכל זוכה להתרפאות:

הלכה ט

חלתה בהמת ראובן וכו'. מימרא שם:

ורוחץ עמו באמבטי גדולה וכו'. שם במשנה.

ומ"ש וישן עמו בימות החמה וכו'. גם זה שם וכר"י משום דמשמע בברייתא בגמ' דר"מ הוא דפליג עליה:

ומ"ש ומסב עמו על המטה וכו' עד ולא מאבוס שלפני הפועלים וכו'. שם במשנה.

ומ"ש אבל אם אכל שמעון בקערה וכו'. משנה שם אבל אוכל הוא מן התמחוי החוזר ובגמ' א"ר יוסי ב"ח מן התמחוי החוזר לבעה"ב, ופי' רבינו מקערה שהוא יודע שכשיחזירנה אצל בעה"ב וכו':

והראב"ד כתב א"א זה הפי' לא ידעתי מאין לו וכו'. ואני אומר שמאחר שפי' רבינו נאה על דברי הגמ' מה טענה היא לומר לא ידעתי מאין לו:

הלכה י

ומ"ש ומותר לראובן לשתות כוס של תנחומין וכו'. שם (דף ל"ח:) א"ר ירמיה אמר ר' יוחנן המודר הנאה מחבירו מותר להשקותו כוס של שלום מאי ניהו הכא תרגימו כוס של בית האבל במערבא אמרי כוס של בית המרחץ, ופסק רבינו כדברי שניהם דתרווייהו איתנהו:

וכתב הראב"ד וכן כוס של בית המרחץ שאין בזה הנאה א"א ואיך אין בהם הנאה וכו'. ואני אומר אה"נ דרבינו משל עצמו קאמר וכן פירש הר"ן שאינו מהנהו אלא ההשקאה ואינה חשובה הנאה ואין צורך למ"ש הראב"ד והיא מצוה. ומ"ש הראב"ד שיש בו חיי נפש איני יודע מה חיי נפש יש בכוס של בית המרחץ:

הלכה יא

ומ"ש ואסור ראובן בגחלתו של שמעון ומותר בשלהבת שלו. תניא בתוספתא פ"ב המודר הנאה מחבירו ומת מביא לו ארון ותכריכין חלילין ומקוננות שאין הנאה למתים מעידו עדות ממון ועדות נפשות. ואיני יודע למה השמיטו רבינו:

הלכה יב

היה לשמעון מרחץ וכו'. משנה פרק השותפין (נדרים דף מ"ו) המודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ או בית הבד מושכרים בעיר אם יש לו בהם תפיסת יד אסור (אם) אין לו בהם תפיסת יד מותר ובגמ' וכמה תפיסת יד אר"נ למחצה לשליש ולרביע אבל בבציר לא אביי אמר אפילו בבציר אסור ה"ד דשרי דמקבל בטסקא. ומפרש רבינו דלר"נ היינו שהשכיר לו אותו מרחץ או בית הבד חוץ מרביע שבו ששייר לעצמו הוי תפיסת יד ולאביי אפילו לא שייר לעצמו אלא דבר מועט באותו מרחץ שלא השכירו הוי תפיסת יד ואסור ה"ד דשרי דמקבל בטסקא כלומר שאין לשוכר אלא דמי השכירות בלבד ולא נשאר לו בגוף המרחץ ובית הבד שום שיור כלל ופסק כאביי:

הלכה יג

ואסור לראובן לאכול מפירות שדה שמעון ואפי' בשביעית וכו'. משנה פרק אין בין המודר (נדרים דף מ"ב) המודר הנאה מחבירו לפני שביעית לא ירד לתוך שדהו ואינו

אוכל מן הנוטות ובשביעית אינו יורד לתוך שדהו אבל אוכל מן (הנטיעות) הנוטות נדר הימנו מאכל לפני שביעית יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הפירות ובשביעית יורד ואוכל. ופירש הר"ן לא ירד לתוך שדהו של מדיר דהמודר אסור בדריסת הרגל כדתנן לעיל. ואינו אוכל מן הנוטות מן הפירות הנוטות על הדרך סמוך לשדה. ובשביעית וכו' ואם בשביעית נדר. ובגמרא רב ושמואל דאמרי תרווייהו נכסי אלו עליך לפני שביעית אינו יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנוטות וכו' הגיע שביעית אינו יורד לתוך שדהו אבל אוכל הוא את הנוטות. ואסיקנא כי אמרי ר"י ור"ל בנכסי ורב ושמואל בנכסים אלו ולא פליגי וכתב הר"ן דנכסי אלו דינו כנכסים אלו. ואמאי דתנן ובשביעית אינו יורד לתוך שדהו אמרינן בגמ' מ"ש דאוכל מן הנוטות דפירי דהפקרא אינון ארעא נמי רחמנא אפקרה אמר עולא בעומדים על הגבולים ר' שמעון בן אליקים אמר גזירה שמא ישהא בעמידה. ופירש הר"ן ארעא נמי רחמנא אפקרה כלומר ללקיטת פירות וכו'. בעומדים על הגבולים אה"נ דללקוט אילנות שבאמצע השדה מותר לירד בתוכה אבל ללקוט אילנות שעומדים על הגבולים דרחמנא לא אפקרה לארעא אלא ללקוט פירותיה הילכך כיון שאילנות הללו יכול ללקט אותם לא ירד. גזירה שמא ישהא בעמידה ומש"ה אפי' ללקט אילנות שבאמצע השדה לא ירד לתוכה דנהי דמדינא שרי משום גזירה אסור ואע"ג דהכא גזרינן שמא ישהא בעמידה ולעיל גבי חולה לא גזר שמואל אלא שמא ישהא בישיבה אבל בעמידה לא גזר וכו' התם כיון דדרך מבקר לישב ואתה מצריכו לעמוד אית ליה היכרא ולא ישהא בעמידה אבל הכא מאי היכרא אית ליה הא אין דרך ללקוט הפירות אלא בעמידה. ופסק רבינו כר"ש בן אליקים וצריך טעם למה דהא מידי דרבנן הוא והוה ליה למיפסק לקולא ונ"ל שטעמו משום דמתני' סתמא קתני אינו יורד לתוך שדהו אפילו ללקוט העומדים בתוך השדה במשמע:

הלכה טז

ואסור לראובן להשאיל לשמעון וכו'. משנה שם המודר הנאה מחבירו לא ישאילנו ולא ישאל ממנו לא ילונו ולא ילוה ממנו ולא ימכור לו ולא יקח ממנו. ובגמרא בשלמא לא ילונו ולא יקח ממנו ולא ישאל ממנו כלומר מודר ממדיר דקא מיתהני מיניה (ומש"ה אסור) אלא לא ישאילנו ולא ילונו ולא ימכור לו מאי קא מיתהני מיניה, כך היא גירסת הר"ן והיא הנכונה. אמר ר' יוסי בר חנינא כגון שנדרו הנאה זה מזה אביי אמר גזירה לשאול משום להשאיל וכן בכלהו גזירה. ופסק רבינו כאביי משום דבתרא הוא ועוד משום דפשטא דמתני' כוותיה דקתני המודר הנאה מחבירו דאי כר"י בר חנינא לא הוה ליה למיתני אלא שנים שנדרו הנאה זה מזה ועוד דאי כדר"י בר חנינא מילתא דפשיטא

היא ולא צריכה למיתני. וכתב הר"ן וא"ת והא לקמן אפי' במודר הנאה מחבירו בלבד תנן בפ' השותפין הריני עליך חרם המודר אסור ומשמע אבל מדיר לא ואמאי הוה ליה למיתני שניהם אסורים ומשום גזירה יש לומר דלא גזרינן אלא בהני בלחוד דלא משמע להו לאינשי דליתסרו במודר הנאה ואי עביד להו מודר למדיר אתי נמי למישקל להו ממדיר אבל בהנאה גמורה כאכילת פירות וכיוצא בה ליכא למגזר הילכך לא מצי תני שניהם אסורים עכ"ל. ולעיל כתב הר"ן ולא ימכור לו מאי קא מיתהני מיניה נראה לי דמשמע ליה (דמתני') בזבינא חריפא ומש"ה משמע ליה הכי ולא מוקי לה בזבינא דרמי על אפיה וליפרוך איפכא א"נ בזבינא מציעאה ולא תיקשי ליה מידי במכר משום דסבירא ליה דכי היכי דבהני דקתני מקמי הא דהיינו לא ישאילנו ולא ילוונו לא מיתהני מידי הכי נמי בלא ימכור לו לא מיתהני מידי (והיינו בזבינא חריפא) ומש"ה פריך הכי עכ"ל:

הלכה יז

נזדמנה לו מלאכה עמו וכו'. משנה שם (דף מ"א:) לא יעשה עמו באומן דברי ר"מ וחכ"א עושה הוא ברחוק ממנו, בגמ' בקרוב כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי ברחוק ר"מ סבר גזרינן רחוק משום קרוב דקא מרפי לארעא קמיה ורבנן סברי לא גזרינן. ויש לתמוה על רבינו למה נקט כגון שהיו קוצרים כאחד דלא שייך למימר ביה דקא מרפי לארעא קמיה והניח עושה עמו באומן:

המדיר את בנו מפני שאינו עוסק בתורה וכו'. שם (דף ל"ח:) אמר ר' יעקב המדיר את בנו לת"ת מותר למלאות לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר ר' יצחק אמר לצלות לו דג קטן. ופירש רבינו במדיר את בנו מפני שאינו עוסק בתורה ויהיה למ"ד לת"ת למ"ד של בעבור כלומר המדיר את בנו בעבור שלא היה עוסק בת"ת:

וכתב הראב"ד יש פירוש טוב מזה וכו'. והרא"ש בפסקיו כתב שני הפירושים ושהרמב"ן הכריע כפירוש הראב"ד משום דהנך מילי שימוש נינהו ודברים שהבן עושה לאב ואין במשמע שיתן כלום אלא שימלא וידליק ויצלה לו דג שלו ועוד דלישנא דמדיר בנו לת"ת הכי משמע דמדירו כדי ללמוד ועוד אי כשהאב מדיר את בנו מ"ש הני ואי אמרי' מחיותיה לא אדריה הל"ל שיתן לו מזונות שהוא צריך להם בצמצום עכ"ל. וכן פירש הר"ן וכתב דהכי מוכח בתוספתא דבכורות וטעמא משום דמסתמא ממילי זוטרי כי הני דלית בהו ביטול תורה לא אדריה עכ"ל. ולענין מה שהכריע משום דהנך מילי שימוש נינהו ודברים שהבן עושה לאב י"ל לדעת רבינו שגם האב עושה כן לבנו לפעמים. ומ"ש ואין במשמע שיתן כלום וכו' גם דברי רבינו כן הם שאינו נותן לו כלום. ומ"ש ועוד דמדיר את בנו לת"ת הכי משמע כבר כתבתי שלדעת רבינו הלמ"ד היא למ"ד של בעבור

ואדרבה משם ראיה לפירוש רבינו דלישנא דמדיר את בנו משמע שמדיר הנאתו על בנו לא שמדיר הנאת בנו עליו דאם כן הל"ל המודר מבנו ולפענ"ד זו היא ראיה שאין עליה תשובה. ומ"ש ועוד אי בשהאב מדיר את בנו מ"ש הני כבר נתבאר בדברי רבינו שדברים אלו לגבי הבן אינם חשובים, ואם דעתו ז"ל לומר מה נשתנו אלו מאחרים י"ל דבדברים אלו נצטרפו שלשה דברים חדא דחיותיה נינהו ועוד שאינן חשובין הנאה לגבי הבן ועוד דלית בהו חסרון כיס. ומה שרצו להכריע מתוספתא דבכורות אינה ראיה דתוספתא הכי איתא מעשה באחד שהרצה את בנו ללמוד תורה והדירו מלעשות מלאכה והתיר לו ר' יוסי ברבי למלאת לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר דאיכא למימר דהתם מילתא אחריתי היא שהדירו מנכסיו אם יעשה שום מלאכה וקתני שאין באלו משום מלאכה ואין זה ענין לנדון דידן:

כתב הטור על המדיר את בנו לת"ת וכו'. וכן מותר לקנות מן השוק מה שצריך אם הוא אדם שאין דרכו לקנות בעצמו או אם היא אשה שהדירה את בנה והוא ירושלמי בשילהי בכורים וכתבוהו הרא"ש והר"ן פ' אין המודר הנאה וטעמא משום דאשה וכן איש שאין דרכו לקנות מן השוק אנן סהדי דאדעתא דהכי לא אדריה, ורבינו שהשמיטו נראה שהוא סובר דגמ' דידן פליג דאל"כ לא הוה שתיק מיניה:

הלכה יח

מי שנשבע או נדר שלא ידבר עם חבירו וכו':

פרק ז

הלכה א

שנים שנאסרה הנאת כל אחד מהם וכו'. משנה ברי"פ אין בין המודר (נדרים דף ל"ג) המודר הנאה מחבירו וכו' מחזיר לו את אבידתו מקום שנוטלים עליה שכר תפול הנאה להקדש. ובגמ' (שם ע"ב) פליגי בה רבי אמי ורבי אסי חד אמר לא שאנו אלא בשנכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה דכי מהדר ליה מדעם דנפשיה קא מהדר ליה אבל נכסי בעל אבידה אסורים על מחזיר לא קא מהדר ליה דקא מהני פרוטה דרב יוסף וחד אמר אפילו נכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר מהדר ליה ומשום פרוטה דרב יוסף לא שכיח (דף ל"ד) איכא דמתני ליה בהאי לישנא ר' אמי ור' אסי חד אמר לא שנו אלא כשנכסי בעל אבידה אסורים על מחזיר ומשום פרוטה דרב יוסף לא שכיח אבל נכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה לא מהדר ליה משום דקא מהני ליה וחד אמר אפילו נכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה מותר דכי מהדר ליה מדעם דנפשיה קמהדר ליה ואותיבנא למ"ד

כשנכסי מחזיר אסורים לא מהדר ואסיקנא בקשיא. וכתב הר"ן ולענין הלכה קי"ל דבין כשנכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה בין כשנכסי בעל אבידה אסורים על המחזיר מהדר דהא מ"ד דבנכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה לא מהדר איתותב ואע"ג דמ"ד כלישנא קמא דנכסי בעל אבידה אסורים על מחזיר לא מהדר לא איתותב דאדרבה אתיא ליה מתני' טפי שפיר אפ"ה כיון דהאי לישנא בתרא הוא והך סברא דבין בנכסי מחזיר אסורים בין בנכסי בעל אבידה אסורים מהדר איתמרא בתרתי לישני כוותיה נקטינן עכ"ל. וזה דעת רבינו:

הלכה ב

ומ"ש ומותרין בדברים שהם בשותפות וכו'. משנה בפ' השותפין שנדרו (נדרים דף מ"ח.):

הלכה ג

ומ"ש כותב חלקו לנשיא או לאחד משאר העם ומזכה לו בחלקו על ידי אחר. גם זה שם וכחכמים:

הלכה ד

היו שניהם שותפים בחצר וכו'. משנה (דף מ"ה:) ר"פ השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לחצר ראב"י אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו. ובגמ' (דף מ"ו:) א"ר יוסף אמר זעירי מחלוקת שאין בה כדי חלוקה אבל יש בה כדי חלוקה ד"ה אסור א"ר הונא הלכה כראב"י וכן אמר ר' אלעזר הלכה כראב"י.

ומ"ש ובין כך ובין כך שניהם אסורים להעמיד רחיים ותנור וכו'. שם במשנה וכתב הר"ן דאע"ג דאמרינן בפ' חזקת הבתים דשותפים אהעמדה כדי לא קפדי מכל מקום אי קפדי יכולים לעכב זה על זה ואע"פ שדרכן לוותר ויתור אסור במודר הנאה:

הלכה ה

שנים שהיו שותפים בחצר ונדר אחד מהם וכו': **כתב** הראב"ד נ"ל שנשתבש בשמועה זו וכו'. טעמו של הראב"ד דבגמרא אפלוגתא דראב"י ורבנן בשותפים שנדרו הנאה זה מזה איבעיא להו בנדרו פליגו הדירו זה את זה מאי מי אמרינן בנדרו הוא דפליגי אבל בהדירו זה את זה מודו ליה רבנן לראב"י דכאנוסים דמו או דילמא אפילו בהדירו זה את זה פליגי רבנן ת"ש היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו ופליגי רבנן תני נדור מחבירו הנאה הנ"מ דקתני סיפא וכופין את הנודר למכור את חלקו אי אמרת בשלמא דנדר הוא היינו דקתני כופין (אותו) אלא אי אמרת דאדריה אמאי כופין אותו הא מינס אניס. וכתב הר"ן אי אמרת בשלמא דנדר הוא היינו דכופין לפי שהוא גרם לעצמו אלא אי אמרת דלא נדר

הוא אמאי כופין הא מינס אניס וא"ת ולימא ליה לעולם בהדירו חבירו עסקינן וכי קתני כופין את הנודר את המדיר קאמר י"ל דלא סבירא לן שיהא בדין לכוף אדם למכור את שלו מפני שאסר נכסיו על חבירו אבל לנודר עצמו ראוי לכוף דמה הנאה יש לו לאסור על עצמו נכסיו ואיכא למיחש שמא יכשל עכ"ל. והשתא כיון דאמרינן דהנ"מ דכי נדר הוא כופין אותו וכי אדריה חבריה אין כופין אותו כיון דמינס אניס משמע דהכי נקטינן. זה הוא טעמו של הראב"ד וכן דעת הר"ן. וטעם רבינו משום דבירושלמי אמרו כופין הנודר למכור את חלקו באומר הנייתי עליך אבל באומר הנייתך עלי שסובר הירושלמי דחיישינן טפי למכשול חבירו ממה שיכשל הוא עצמו בפשיעתו והטעם מפני שמי שהוא נודר מסתמא זכור הוא לנדרו והילכך לא חיישינן ביה דליתי לידי מכשול אבל מי שהדירו חבירו כיון שהוא לא הוציא נדר מפיו אפשר דמשתלי ולא מדכר ולפיכך חשו ביה דלא ליתי לידי מכשול. וסובר רבינו דכיון דהאי מילתא מיפרשא בירושלמי יש לנו לומר דמסתמא לא פליגי אגמרא דילן והא דאוקמה גמרא בנודר מחבירו הנאה אבל במודר לא היינו כדי לדחות הא דבעי למיפשט דבהדירו נמי פליג אבל לפום קושית גמרא דידן סבר לה כירושלמי:

הלכה ו

היה אחד מן השוק אסור בהנאת אחד משניהם וכו'. משנה שם (דף מ"ו) וכראב"י:

הלכה ז

מי שאסר הניית אומה מן האומות על עצמו הרי זה מותר וכו'. משנה סוף פרק ג' דנדרים (דף ל"א) שאני נהנה לישראל לוקח ביותר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביותר אם שומעין לו שאיני נהנה להם והם לי יהנה לאומות.

ומה שאמר אם שומעין לו היינו אם שומעין לו, לומר מפני שהוא דבר רחוק שימצא מי שירצה להפסיד מעותיו בשביל נדרו של זה למכור לו בפחות או ליקח ממנו ביוקר ומש"ה אמר אם שומעין לו.

ומ"ש ואין גוזרין כאן שלא ימכור וכו'. הם דברי רבינו לתת טעם למה לא גזרו כאן כמו שגזרו במודר הנאה מחבירו שבסוף פרק שקודם זה.

ומ"ש שאם א"א לו לישא וליתן עם זה וכו' אנודר מאיש אחד קאי ואין הלשון מכוון יפה וצריך בדיקה בנוסחאות אחרות:

וכתב הטור מי שאסר עצמו מכל ישראל אסור לקנות מהם ולמכור להם זבינא מיצעא דאית ביה הנאה ללוקח ולמוכר וכו' עד וימכרנו להם שוה בשוה והם דברים מבוארים בגמרא ורבינו סתם דבריו כלשון המשנה:

הלכה ט

אסר על עצמו הניית בני העיר וכו'. ירושלמי בפ"ה דנדרים ותוספתא קונם הנייתי על בני עירי אינו נשאל לזקן שיש שם הניית בני עירי עלי נשאל לזקן שיש שם. ונראה שהטעם משום דכשאמר הנייתי על בני עירי הם נהנים בהתרתו שע"י כן יהיה מותר להם ליהנות ממנו ומאחר שההתרה היא לתועלתם הרי הם נוגעים בדבר ואינם יכולים להתיר דהוה ליה כנדרי עצמו ותנן כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ולפיכך אינו נשאל לחכם ששם אבל כשאמר קונם הנאת בני עירי עלי שהוא נאסר מליהנות משלהם אין בני העיר נוגעים בדבר דמה הנאה יש להם כשהוא יהנה משלהם. כך פירש הריב"ש בתשובה ויש לתמוה על טעמו דמה ענין נדרי עצמו לכאן דנדרי עצמו שאני דכתיב בהו לא יחל דברו אבל הכא שאינם עצמם הנודרים למה לא יתירו לו אע"פ שיש להם הנאה בהיתרו. וכן יש לתמוה על מה שכתב גבי קונם הנאת בני עירי עלי שהוא נאסר מליהנות משלהם אין בני העיר נוגעים בדבר וכו' דכיון שהוא נהנה בהיתר זה שע"י כך מותר לו ליהנות מהם היאך מותר לו לישאל לחכם שבעיר והלא הוא נהנה מאותו חכם בהיתר ההוא. לכך נ"ל לפרש בהפך דאומר קונם הנייתי על בני עירי היינו שהוא אוסר עצמו מליהנות מבני העיר ולפיכך אינו נשאל לחכם שבאותה העיר לפי שהוא נהנה מאותו חכם שבעיר. ואומר קונם הניית בני עירי עלי היינו שאוסר בני עירו ליהנות ממנו ולפיכך נשאל לחכם ששם מפני שאע"פ שהיה לו הנאה בהיתר זה (היה) מותר שהוא לא נאסר ליהנות מהם ומילתא דפשיטא היא ולא איצטריך למתנייה אלא אגב רישא נקטיה ואע"פ שפשט הלשון מורה כפירוש הריב"ש כיון שהענין אינו מתיישב לפירושו מוטב לדחוק הלשון ולכוונו עם הענין ולשון הירושלמי משונה וכל שכן בדבר פשוט שהוא סומך על המבין, וכמו שפירשתי נראה מדברי הרשב"א בתשובה וכן מבואר בדברי רבינו ומיהו בירושלמי עצמו משמע כפירוש הריב"ש דגרסי אית תניא תני אפילו על קדמייתא נשאל שאינו כמפר נדרי עצמו אלמא דטעמא דמ"ד אינו נשאל הוא משום דהוי כמפר נדרי עצמו. ויש לדחות ולומר דאע"ג דטעמא דמ"ד אינו נשאל לא הוה מהאי טעמא אלא מטעמא אחרינא אתא האי תנא למימר דלא תיסק אדעתין למיסר משום מפר נדרי עצמו. **ומ"ש רבינו כמו שביארנו**, הוא בפ"ד. והטעם שאע"פ שזה עבר ונהנה מחכם שבעיר לא בשביל זה תתבטל ההתרה:

הלכה י

מי שאסר הניית הבריות עליו וכו'. משנה פרק בתרא דנדרים (דף פ"ג:) קונם שאיני נהנה לבריות (אינו יכול להפר) ויכולה היא ליהנות בלקט שכחה ופאה ובגמרא ולא קתני

ובמעשר עני והתניא במעשר עני (דף פ"ד:) ושני רבא אמר כאן במעשר עני המתחלק בתוך הבית דכתיבא ביה נתינה ונתתה ללוי ולגר וכו' מש"ה אסיר ליה לאיתהנויי כאן במעשר עני המתחלק בתוך הגרנות דכתיב והנחת בשעריך שרי ליה לאתהנויי ופירש הר"ן המתחלק בתוך הבית דכיון שבעה"ב מחלקו ונותנו טובת הנאה שלו:

הלכה יא

מי שאסר הנייתו על הכהנים ועל הלויים וכו'. גם זה משנה שם קונם כהנים ולויים נהנים לי יטלו על כרחו כהנים אלו ולויים אלו (נהנים לי) יטלו אחרים ובגמרא (דף פ"ד:) יטלו על כרחו אלמא טובת הנאה אינה ממון אימא סיפא כהנים אלו ולויים אלו יטלו אחרים אבל הני לא אלמא טובת הנאה ממון ושני רבא (דף פ"ה) שאני תרומה דהיינו טעמא דיטלו על כרחו משום דתרומה לא חזיא אלא לכהנים וכיון דאתי למיסרא עלייהו שוייה עפר בעלמא. ופירש הרא"ש לעולם טובת הנאה ממון והא דקתני מתני' דיטלו ע"כ ולא חיישינן לטובת הנאה משום דכיון שאסר את כל הכהנים בהנאה א"א ליתנו לשום כהן ואין לו בהם טובת הנאה וא"א לעכבו לעצמו הילכך הוי כאילו אינה שלו אבל סיפא כיון שיכול ליתנו לכהנים אחרים יש לו בהם טובת הנאה:

מה שכתב בכאן נראה שפסק הרב כאוקימתיה דרבה דס"ל דטובת הנאה ממון ותימה שהרב בפרק ה' מאישות פסק דאינה ממון. ומצאתי לרבי מאיר בר שמעון המעילי שכתב בשיטת נדרים וז"ל הרי"ף נראה שפסק בפרק אלו עוברין גבי המפריש חלה בטומאה ביום טוב דטובת הנאה אינה ממון. ובקידושין נמי גבי המקדש בתרומות ומעשרות. ויש לחלק בין טובת הנאה דמודר הנאה לטובת הנאה דעלמא מתרי טעמי חדא דהא סבירא ליה דאפילו ויתור אסור במודר הנאה וסתם לן תנא דמתני' בתלת דוכתי בהאי מסכתא הכי. ועוד דהא חזינא דמילתא דאיסורי הנאה אפילו בטובת הנאה אסור דאילו יי"נ אם נגע עכו"ם ביינו בכוונה אסור בהנאה ואסור לתתו לעכו"ם הכי נמי גבי מודר הנאה כיון דאסור לאתהנויי מיניה אסור לתת התרומות אע"פ שאינם שלו ויש לו ליתנם ע"כ ואפילו הכי אסור ואולי הרי"ף סמך על טעם זה עכ"ל:

הלכה יד

(**יב-יד**) **מי שהיתה הנאתו אסורה על חבירו וכו' עד והלה נוטל ואוכל**. משנה בס"פ אין בין המודר (נדרים דף מ"ג) ובנוסחא דידן כתוב הולך אצל פועלים ורבינו שכתב והלך אצל פועלים נראה שכך היתה גירסתו במשנה ואע"ג דלגבי אין לו מה יאכל קתני הולך אצל חנוני התם שאני דצורך חיי נפש הוא אבל גבי ביתו לבנות וכו' דיעבד אין לכתחלה לא:

הלכה טו

נתן לאחד מתנה וכו'. משנה ס"פ השותפין שנדרו (נדרים דף מ"ח) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל נותנו לאחר לשום מתנה והלה מותר בה מעשה באחד בבית חורון שהיה אביו מודר הנאה ממנו והיה משיא את בנו ואמר לחבירו (הרי) החצר והסעודה נתונים (לך במתנה) ואינם לפניך אלא כדי שיבא ויאכל עמנו בסעודה אמר אם שלי הרי הם מוקדשין לשמים וכו' אמרו חכמים כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה ומפרש בגמרא דחסורי מחסרא והכי קתני אם הוכיח סופו על תחלתו אסור ומעשה נמי בבית חורון שהיה סופו מוכיח על תחלתו אמר רבא כלישנא בתרא אפילו (לא) אמר (אלא) והן לפניך שיבא (אבא) ויאכל אסור מ"ט סעודתו מוכחת עליו. ופירש הר"ן כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה כלומר דנהי דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה אע"פ שאם הקדישה אינה מקודשת וכו' שאני התם דמכל מקום לשעתה מתנה היא אבל מתנה זו של בית חורון אפילו לשעתה אינה שלא נתכוון להקנותה לו כלל אלא שתקרא על שמו כדי שיהא אביו מותר בה והיינו לישנא דמתני' דקתני כל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת וכו' ולא קתני כל מתנה שאם הקדישה אינה מקודשת משום דתנא ה"ק כל מתנה שאינה כלום כזו שהיא בהערמה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה והכי איתא בירושלמי וכו' אפילו ויבא אבא ויאכל אסור מאי טעמא סעודתו מוכחת עליו דנהי דבעלמא ויבא לאו תנאי הוא הכא שאני משום דאנן סהדי שאין אדם מכין סעודה לנשואי בנו ונותנה לאחר הילכך סעודתו מוכחת עליו דמאי דאמר ויבא אבא דתנאי גמור קאמר. מיהו כתב הרשב"א דדוקא כשאמר כן בשעת מתנה אבל לאחר מכאן לא כיון דבשעת מתנה לא אמר מידי אבל הרמב"ם כתב דאפילו לאחר שעה אסור ואינה מתנה עכ"ל. וני"ל שאפשר דעל כרחין לא אסר רבינו אלא באמר לו כן סמוך לנתינת המתנה סתם אבל אם שהה קצת שרי והכי דייק לישניה שכתב וחזר ואמר לו דמשמע חזר מיד דאל"כ הל"ל ואחר שעה אמר לו וכו' או הל"ל ואח"כ אמר לו וכו':

הלכה טז

וכל הנותן לזה מתנה על מנת להקנותם לאחר וכו':

הלכה יז

מי שנאסרה הנאתו על בעל בתו וכו'. משנה פרק בתרא דנדרים (דף פ"ח) המודר הנאה מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות אומר לה הרי המעות נתונים לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהם אלא מה שאת נושאת ונותנת לפיך ובגמרא אמר רב לא

שנו אלא דאמר מה שאת נושאת ונותנת לפיך אבל אמר מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל ושמואל אמר אפילו אמר מה שתרצי עשי לא קנה יתהון בעל, ופירש הרא"ש הרי המעות האלו נתונים לך במתנה ואע"פ שחתנו נהנה מהם שזן את אשתו הא תנן (המודר הנאה מחבירו) זן את אשתו. ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן הא לאו הכי אסור אע"פ שנותנה לאשתו ולעיל תנן דנותן מתנה לאחר מותר המודר ליהנות ממנו שאני הכא שהבעל זוכה בפירות המתנה שנותנים לאשתו והוי כאילו נתן לבעל וכו'. לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך הרי פירש מה שאמר בתחלה המעות הללו נתונים לך במתנה דלא הוי מתנה לכל דבר אלא למה שפירש הילכך אהני נמי מה שאמר על מנת שאין לבעליך רשות בהן אבל אמר לה מה שתרצי עשי כיון דהויא מתנה לכל דבר קנה יתהון בעל ותו לא אהני מה שאמר על מנת שאין לבעליך רשות בהן. והר"ן פירש והוא רוצה לתת לבתו מעות הא דתני מעות משום דאי יהיב לה מזונות אינו צריך לומר לה כלום לפי שאין לבעל זכיה בהם והיינו דתנן וזן את אשתו וכו' ומש"ה תני והוא רוצה לתת לבתו מעות שיהיו מצויים להוציא אותם בחפציה ובכה"ג יש לבעל זכות בהם וכו' ונמצא זה נהנה מחמיו שהדירו הנאה לפיכך צריך שיאמר לה וכו' ודוקא דא"ל הני תרי לישני אבל א"ל אין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני דמתני' ר"מ היא דאמר יד אשה כיד בעלה וכו' וכ"ת א"כ כי א"ל מה שאת נותנת לפיך אמאי מהני היינו טעמא משום דכיון (שאין) אשה זוכה בנכסים כלל עד שתתן אותם לתוך פיה הרי באותה שעה אין הבעל יכול לזכות בהם ולפי זה דוקא כי אמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך אבל אי א"ל אלא מה שאת מתכסית וכיוצא בו לא מהני וקנה יתהון בעל ואיכא מ"ד דה"ה כשייחדן לה לאי זה דבר שיהיה דלא קנה יתהון בעל כיון שאף לה לא הקנה לגמרי אלא לאותו דבר בלבד עכ"ל:

וכתב הראב"ד א"א המחבר הזה שנה משנתו כשמואל וכו'. והר"ן כתב בפ"ק דקידושין שהרי"ף פסק כשמואל ובפרק בתרא דנדרים כתב שהנגיד הרב רבי שמואל הלוי בשם רב עמרם פסק כשמואל דאע"ג דפלוגתייהו הכא לענין איסורא כיון דעיקר פלוגתייהו בדינא תלי אי אמרינן יד אשה כיד בעלה נקיטינן כשמואל ועוד דרב כר"מ ושמואל כרבנן ועוד דסוגיין בעלמא בפ"ד דנזיר ובפ' בן סורר ומורה כשמואל וכן פסק הרמב"ן. ולפי זה כי אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן בלחוד מהני אבל רבינו תם והראב"ד פסקו כרב משום דפלוגתייהו הכא גבי נדרים דאיסורא ולפי זה לא מהני אלא כי אמר לה על מנת שאין לבעליך אלא מה שאת נותנת בפיך והרמב"ם מיצע את הדרך שפסק כשמואל אלא שכתב דלשמואל נמי תרתי בעינן על מנת שאין לבעליך רשות בהן ומה

שתרצי עשי שהוא ז"ל מפרש דרב ושמואל בהא פליגי דרב סבר דהא דנקט מתני' שאת נותנת לפיך דוקא הוא ולישנא אחרינא לא מהני ביה דאי אמר נמי מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל ושמואל סבר דלאו דוקא דה"ה מה שתרצי עשי ומיהו לכ"ע תרי לישני בעינן והקשו עליו וכי מה מוסיף במאי דאמר לה תו מה שתרצי עשי הא אינו אלא כאומר ע"מ שאין לבעליך רשות בהן בלחוד. ונ"ל דהיינו טעמא משום דכי אמר לה מה שתרצי עשי לדידה נמי לא יהיב לה לגמרי דנימא לאלתר זכה בהן בעל אלא הרי הוא כאומר לה לא יהו שלך אלא לאותו דבר שתרצי לעשות בהן בכל שעה ושעה וס"ל לשמואל דכי היכי דמיחד לדבר אחד מיוחד מהני ה"נ כיון דמיחד לאותו דבר שתרצה לעשות מהן כל שעה ושעה מהני שאין הנייה חל אלא באותה שעה שתרצה לעשות בהן אי זה דבר לאותו דבר בלחוד עכ"ל:

פרק ח

הלכה ב

(א-ב) **מי שנדר או נשבע וכו'. כיצד נשבע או נדר שאינו נושא אשה פלונית שאביה רע וכו'**. משנה פ' פותחין (דף ס"ה) ר"מ אומר יש דברים שהם כנולד ואינם כנולד[1] וחכמים מודים לו כיצד אמר קונם שאיני נושא (את פלונית) שאביה רע אמרו לו שמת או שעשה תשובה קונם לבית זה שאני נכנס שהכלב רע או שהנחש רע בתוכו וכו' אמרו לו מת הכלב או שנהרג הנחש ובגמ' מת נולד הוא אמר רב הונא נעשה כתולה נדרו בדבר ור"י אמר כבר מת וכבר עשה תשובה ואסיקנא לר"י בקשיא. ופירש הר"ן יש דברים שהם כנולד ואינם כנולד לפי שהוא כתולה נדרו בדבר דכיון שאמר שאביה רע משמע כל זמן שאביה רע ולפיכך כשמת או עשה תשובה וכו' שרי ומש"ה שרי בלא שאלת חכם והכי איתא בירושלמי עכ"ל. וכן פסק הרא"ש וכן נראה מדברי רבינו:

הלכה ד

(ג-ד) **ומ"ש אבל הנודר או הנשבע שאינו נושא פלונית הכעורה וכו'**. משנה שם (דף ס"ו) בסוף הפרק ומבואר שם שאם היתה כעורה בשעת הנדר ואחר כך ייפוה אליבא דת"ק דקי"ל כוותיה הנדר חל ולפיכך כתב רבינו ונמצאת נאה. וא"ת מ"ש מאומר קונם שאני נושא פלונית שאביה רע ושמע שמת או שעשה תשובה אע"פ שאחר הנדר מת או עשה תשובה מותר כתב הריב"ש כבר תרגמה הרשב"א דשגיאה היא לפי שאין אשה כעורה עשויה להיות נאה לכך לא היה בדעתו שתהא מותרת לו לכשתהא נאה אבל באביה רע

[1] נ"א ואין חכמים וכבר ציינתיו למעלה.

עשוי הוא לעשות תשובה ועשוי הוא למות הילכך אומדין דעתו דכי אמר שאביה רע כל זמן שאביה רע קאמר עכ"ל. וגם הר"ן כתב כן. וכתב עוד הר"ן א"נ אי אמר שאני נושא אשה פלונית שהיא כעורה כדקתני שאביה רע ה"נ דמשמע כל זמן שהיא כעורה אבל הכא כיון דלפלונית כעורה קאמר לא משמע כתולה נדרו בדבר עכ"ל.

ומ"ש קונם שאין אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי וכו' ולא עוד אלא מי שראה אנשים מרחוק וכו'. משנה בפרק ארבעה נדרים (נדרים דף כ"ה) וכתב הר"ן דטעמא שהוא מוטעה בעיקר הנדר שלא היה דעתו מעולם על אביו וכל שיש בעיקר הנדר טעות אין פיו ולבו שוים ובטל מעצמו ומש"ה בקונם אשתי נהנית לי בעינן שיאמר בפירוש שגנבה את כיסי דאי לא אע"פ שהיה דעתו בשביל כך מ"מ כיון שלהדיר את אשתו נתכוון ליכא טעות בעיקר הנדר אבל כאן שלא נתכוון את זה מעולם הרי הנדר בטל מאליו:

כתב הראב"ד והוא בכלל נדרי שגגות שהם מותרים. א"א אין כאן מקום למה שכתב ואין זה כתולה וכו' עכ"ל. ואני אומר שאיני רואה כאן מקום להשיג שמ"ש ואין כאן תולה נדרו בדבר וכו' היינו לומר כל אלו החלוקות מותרות אבל אין טעמם שוה דרישא הוי טעמא משום דהוי כמי שתולה נדרו בדבר וסיפא אינו מטעם זה אלא משום דהוי כנדרי שגגות וכן מפורש בגמ' בפ' פותחין (דף ס"ה:) אמתני' דר"מ אומר יש דברים שהם כנולד ואינם כנולד:

הלכה ה

מי שנדר או נשבע ונולד לו דבר וכו' כיצד אסר את עצמו בהניית פלוני וכו'. משנה ריש פרק פותחין (דף ס"ו) ופסק כחכמים:

הלכה ו

כל נדר שהותר מקצתו וכו' כיצד ראה אנשים מרחוק וכו'. משנה בפ' ארבעה נדרים (נדרים דף כ"ה:) וכב"ה.

ומ"ש ואפילו אם אמר אילו הייתי יודע כן וכו' אבל אם אמר כשהגיע אליהם וכו'. שם (דף כ"ה) אמר רב דכ"ע כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כלכם אסורים חוץ מאבא דכולהו אסורים ואביו מותר לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר. ואע"ג דרבא פליג עליה דרבה כיון דאיכא למימר דהלכתא כרבה משום דהוה רביה דרבא ואיכא למימר דהלכתא כרבא משום דבתרא הוא נקטינן כרבה לחומרא. ופירש הר"ן דכ"ע כולם אסורים ואביו מותר משום דלא מיקרי כה"ג נדר שהותר מקצתו הותר כולו לפי שכיון שבשעת הנדר אמר כולכם אסורים ועכשיו ג"כ מעמיד דבריו הראשונים לגבי

האחרים באותו לשון ממש שאמר בתחלה אע"פ שמוציא אביו מן הכלל אפילו הכי אין זה נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא נכנס מעולם במשמעות הנדר ולגבי האחרים הרי הוא כולכם שאמר בתחלה. לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר וכו' וב"ה כר"ע דכיון דהכא איכא תרתי חדא דאיכא טעות גמור לגבי האב ולגבי האחרים ג"כ יש טעות בלשון שהוא אומר שאילו היה יודע שאביו ביניהם אפילו האחרים לא היה אוסר אותם באותו לשון שאסרם לפי שהיה מקפיד שהיה מובן מדבריו אפי' רגע כמימרא שיהא אבא בכלל האיסור ולפיכך הוא אומר שלא היה אומר כולכם אלא פלוני ופלוני וכיון דאיכא תרתי דהיינו טעות גמור לגבי אביו וטעות בלשון לגבי האחרים ס"ל לב"ה מיקרי נדר שהותר מקצתו הותר כולו עכ"ל:

וכתב הטור דהא דכולם מותרים דוקא כשהחליף את דבריו שאמר תחלה כולכם אסורים ולבסוף אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר או שאמר תחלה (כשראם מרחוק ולא הכירם) יהיו אסורים לזה ולזה ואח"כ החליף דבריו לומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא אבל אם בשעת האיסור אמר כולכם אסורים וגם בשעת חזרה אומר הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא או שאומר בשעת האיסור יהו אסורים לזה ולזה ובשעת חזרה אומר הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר שלא החליף לשון הנדר בין שעת איסור לשעת חזרה לא הותרו האחרים עכ"ל. והם דברי התוספות והרא"ש וכן משמע מדברי רבינו:

וכתב הר"ן איכא מ"ד דכי אמרינן דבמעמיד (דבריו) כלם אסורים דוקא דומיא דמתניתין שלא היה יודע שאביו ביניהם הילכך כיון שהוא מעמיד אין כאן נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא היה מעולם בכלל הנדר אבל כשכולם בכלל ונשאל על אחד מהם כיון שהותר אחד מהם ע"י שאלה הותרו כולם ואין כן דעת הרמב"ם בהלכותיו שהוא סובר דאפילו כה"ג לא אמרי' נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלא במשנה אבל במעמיד לא וכדבריו נראה לי להכריע עכ"ל:

הלכה ז

וכן האומר היין קרבן עלי וכו'. משנה בפ' פותחין (דף ס"ו) קונם יין שאיני טועם שהיין רע למעיים אמרו לו והלא המיושן יפה למעיים הותר במיושן ולא במיושן בלבד הותר אלא בכל היין קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב אמרו לו והלא הכופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים. ובפ"ג דנדרים (דף כ"ו:) גבי

נדר שהותר מקצתו איתיביה רב אדא בר אהבה לרבא קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב וכו' מאי לאו דאמר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר כל הבצלים אסורים וכופרי מותר לא באומר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסורים וכופרי מותר. וכתב הר"ן איתיביה כלומר וקשיא לרבא דאמר במעמיד פליגי וכו' וכ"ש דקשיא לרבה דאמר דבמעמיד ד"ה כולם אסורים ואביו מותר וא"כ מאי דמשני לא באומר אילו הייתי יודע וכו' הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסור וכופרי מותר אליבא דכ"ע צריך לאוקמה הכי ומינה יליף לנודר מן היין וכמ"ש רבינו:

הלכה ח

כל הנודר או נשבע וכו' כיצד היה טעון משא של צמר וכו'. משנה פ' הנודר מן הירק (נדרים דף נ"ה) אמר קונם צמר עולה עלי מותר להתכסות בגיזי צמר הפשתן עולה עלי מותר להתכסות באניצי פשתן ר' יהודה אומר הכל לפי הנדר טען והזיע והיה ריחו קשה ואמר קונם צמר ופשתים עולים עלי מותר להתכסות ואסור להפשיל לאחוריו ובגמ' תניא כיצד אמר ר' יהודה הכל לפי הנודר היה לבוש צמר והיצר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר לטעון היה טעון פשתן והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי מותר ללבוש ואסור לטעון. ופירש הר"ן והיצר שהמלבוש היה צר ונצטער בו. וכתב הרא"ש בשם הרמב"ן קא פסיק חד מרבותינו כר"י וכן מסתבר אע"ג דתני ליה כיחידאה לית לן ראיה דפליגי רבנן עליה ועוד הא סתם תנא הכל לפי הנודר דתנן בפרק קונם שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתיה עכ"ל. וכתב הר"ן ומסתברא לי דברייתא פליגא אמתניתין בסבריה דר' יהודה דתנא דמתניתין ס"ל דר"י מודה לת"ק דכל היכא דליכא הוכחה לבישה משמע ולא טעינה ור"י דברייתא משמע דס"ל דלמישרי טעינה נמי בעי הוכחה אבל כל היכא דליכא הוכחה אסור אף בטעינה וכו' זה מה שנ"ל ודברי הרמב"ם אינם כן בפ"ח מהל' נדרים עכ"ל. כלומר שרבינו כתב דברי ר"י במשנה ודבריו בברייתא כצורתם משמע דס"ל דלא פליגי תנא דמתניתין ותנא דברייתא אלא לדברי שניהם בין למישרי לבישה בין למישרי טעינה בעי ר"י הוכחה ואי ליכא הוכחה אסור בשניהם והכי מסתברא דלא לשוויי פלוגתא בין תנא דמתניתין לתנא דברייתא:

הלכה ט

היו מבקשים ממנו וכו' עד הרי זה מותר להכנס לביתו ולשתות לו צונן. משנה בס"פ קונם (דף ס"ג:):

הלכה י

ומ"ש רבינו אלא שלא יאכל וישתה עמו בסעודה זו. תוספתא פ"ד אסור לאכול ולשתות ותניא תו בתוספת' היה מסרב בחבירו שיאכל עמו במשתה ואמר קונם ביתך שאני נכנס תוך המשתה אסור אחר המשתה מותר:

הלכה יא

האומר לחבירו קונם לביתך אני נכנס וכו' עד הרי זה אסור. משנה פ' השותפין שנדרו (נדרים דף מ"ו):

הלכה יב

האומר לחבירו השאילני פרתך וכו'. משנה פרק אין בין המודר (נדרים דף מ"ג) אמר לו השאילני פרתך א"ל אינה פנויה אמר קונם שדי שאני חורש בה לעולם אם היה דרכו לחרוש הוא אסור וכל אדם מותרים ואם אין דרכו לחרוש הוא וכל אדם אסורים. פי' (רש"י) איננה פנויה דמלאכתו היה עושה ונתעצב השואל כנגד המשאיל ואמר הואיל וסירבת להשאילה קונם שדי שאני חורש בה שלא אחרוש בפרתך עולמית ואח"כ השאילה לו רואים אם הוא פרזי ודרכו לחרוש שדהו הוא אסור לחרוש שדהו באותה פרה וכל אדם מותרים דודאי כי נדר אדעתא דנפשיה נדר ולא אדעתא דעלמא וכל אדם מותרים לחרוש לו שדהו באותה פרה. ואם אין דרכו לחרוש שיש לו אריסים שחורשים בשבילו הוא וכל אדם אסורין דכיון דאין דרכו לחרוש לא לחרישתו נתכוון אלא שלא יהנה בחרישתה קאמר ומש"ה הוא וכל אדם אסורין לחרוש בשבילו כדי שלא יהנה בחרישתה:

הלכה יג

מי שנשבע או נדר שישא אשה וכו' עד ההגונים לה. ברייתא בס"פ מרובה (ב"ק פ'):

הלכה יד

המדיר את חבירו וכו' עד סוף הפרק. משנה סוף פרק קונם (דף ס"ג:) פלוגתא דר"מ ורבנן והלכה כרבנן דשרו ופי' הר"ן (בפ"ג דנדרים דף כ"ד) כלום אמרת אלא מפני כבודי שאתכבד על ידך בפני הבריות שיראו שאני חשוב בעיניך שאתה רוצה לתת לי מתנה זהו כבודי אתכבד יותר כשיראו שאתה רוצה ליתן ואני איני רוצה לקבל. ואמרינן בפ"ג דנדרים (דף כ"ד) טעמא דא"ל זהו כבודי וכו' או הריני כאילו התקבלתי הא לאו הכי נדר הוא ולא הוי נדרי זירוזין מ"ט ברישא א"ל לאו כלבא אנא דמתהנינא מינך ולא מתהנית מנאי בסיפא א"ל לאו מלכא אנא דמהנינא לך ואת לא מהנית לי. ופירש רבינו ירוחם דהיינו לומר דברישא עסקינן שהמדיר רגיל ליהנות מן המודר ומש"ה אמרינן דהוי כאילו

אמר לאו כלבא אנא ובסיפא עסקינן שהמודר רגיל ליהנות מן המדיר ומש"ה הוי כאילו אמר לאו מלכא אנא:

פרק ט

הלכה א

בנדרים הלך אחר לשון בני אדם וכו'. ר"פ (דף מ"ט) הנודר מן המבושל מותר בצלי ובשלוק ובגמרא תנא ר' יאשיה אוסר בצלי ואסיקנא דכ"ע בנדרים הלך אחר לשון בני אדם מר כי אתריה ומר כי אתריה באתריה דתנא דידן לצלי קרו ליה צלי ולמבושל קרו ליה מבושל, ושלוק כתב הר"ן הכא הוי בשיל ולא בשיל דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם ותבשיל שנתבשל יותר מדאי בכלל מבושל הוא:

וכן המעושן והמבושל בחמי טבריא וכו'. ירושלמי בפ' הנזכר בעיא ולא איפשיטא. וכתב הטור בירושלמי מיבעיא אם הוא אסור במעושן שנאכל בלא בישול ובמטוגן ובמבושל בחמי טבריה ותו מיבעיא בנודר מהמעושן אם הוא אסור במבושל ולא איפשיטא ולחומרא והרמב"ם כתב שהולכים אחר לשון בני אדם לפי המקום והזמן עכ"ל. נראה שמשיג על רבינו למה תלה הדבר בלשון בני אדם שה"ל לאסור סתם דכיון דלא איפשיטא נקטינן לחומרא, ואין זו קושיא דהא קי"ל בנדרים הלך אחר לשון בני אדם, ואין לומר דק"ל דה"ל לפרש דהיכא דליכא לשון ידוע דאסור שהרי כתב רבינו לקמן בסמוך היו מקצת בני אדם קורים לו כך וכו' ה"ז ספק וכל ספק נדרים להחמיר:

הלכה ב

נדר או נשבע מהמליח. משנה שם (דף נ"א:) מן הכבוש אינו אסור אלא בכבוש של ירק כבוש שאני טועם אסור בכל הכבושים מן השלוק אינו אסור אלא מן השלוק של בשר שלוק שאני טועם אסור בכל השלוקים מן המליח אינו אסור אלא מן המליח של דג מליח שאיני טועם אסור בכל המלוחים. ונ"ל שרבינו סובר דמתני' הכי מיפרשה הנודר מן הכבוש זימנין אינו אסור אלא בכבוש של ירק וזימנין אסור בכל הכבושים והיינו כפי מה שדרך בני אדם לקרות לכבוש וה"נ מיפרשה נודר מן המליח ומן השלוק דקתני מתני' והיכא דליכא מנהג ידוע לא איתפרש במתני' ורבינו הביא משפטו שכתב היו מקצת בני המקום קורין לו כך וכו' ואע"פ שבפירוש המשנה נראה מדברי רבינו שהיה מפרש מתני' דמפלגא בין הכבוש בה"א לכבוש בלא ה"א אפשר דכשכתב החיבור חזר בו ופירש כמ"ש והשמיט רבינו דין נודר מן השלוק לפי שהוא נלמד מדין מליח וכבוש:

כתב הראב"ד רואה אני בלשון המשנה וכו'. והפירוש האחרון כתבוהו הרא"ש והר"ן. וכתב עוד הר"ן שי"מ שההפרש הוא בין הכבוש לכבוש ואין באלו הפירושים הכרע וכבר כתבתי דעת רבינו:

הלכה ה

כיצד נדר מן השמן וכו'. בס"פ הנודר מן המבושל (נדרים דף נ"ג) תניא הנודר מן השמן באי"י מותר בשמן שומשמין ואסור בשמן זית ובבבל אסור בשמן שומשמין ומותר בשמן זית מקום שמסתפקין מזה ומזה אסור בזה ובזה פשיטא לא צריכא דרובא מן חד מסתפקין מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל ספק איסורא לחומרא:

הלכה ו

כל דבר שדרך השליח וכו'. רפ"ז (דף נ"ד) הנודר מן הירק מותר בדלועים ור"ע אוסר א"ל לר"ע והלא אדם אומר לשלוחו קח לי ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין אמר להם כן הדבר או שמא הוא אומר לא מצאתי אלא קטנית אלא שהדלועים (הם) בכלל ירק ובגמ' מאן תנא דפליג עליה דר"ע רשב"ג היא דתניא הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ואסור בראש וברגלים ובקנה ובלב ובעופות ומותר בבשר דגים וחגבים רשב"ג אומר הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ומותר בראש וברגלים ובקנה ובעופות ואצ"ל בשר דגים וחגבים ודייק עלה מ"ש בשר עוף לת"ק דאסיר דעביד שליחא דמימליך עליה בשר דגים נמי עביד שליחא דאי לא משכח בשרא מימליך עליה דאמר אי לא משכחנא בשרא אייתי דגים וליתסרו אמר אביי כגון שהקיז דם דלא אכיל דגים וכו' א"נ דכייבן ליה עיניה דדגים קשים לעינים (בתחלת אוכלא). וכתב הר"ן ולענין הלכה קי"ל כר"ע דכל מידי דמימליך עליה שליחא מיניה הוא דהא סתם לן תנא בפ' כל הבשר כר"ע ואע"ג דלא ידעינן אי מחלוקת ואח"כ סתם או סתם ואח"כ מחלוקת אפ"ה נקיטינן כוותיה חדא דמחמיר ועוד דהא מפרשינן בגמ' דמאן דפליג עליה דר"ע יחידאה הוא דהיינו רשב"ג וקי"ל הלכה כר"ע מחבירו וכן פסקו הרי"ף והרא"ש בר"פ כל הבשר וז"ל הילכך הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ואינו מותר אלא בחגבים בלבד אבל בבשר דגים אסור משום דמימליך עלייהו שליח והא דקתני הכא מותר בבשר דגים אוקימנא בפ' הנודר מן הירק כשהקיז [צ"ל או] דהוה כייבן ליה עיניה בתחלה אוכלא דקשים ליה דגים הא לאו הכי אסור בבשר דגים משום דמימלך עלייהו שליח עכ"ל. וכך הם דברי רבינו שכתב שמקום שדרכן אם ישלח אדם שליח סתם אומר לו לא מצאתי אלא דגים אסור בדגים ואם מראים הדברים שלא נתכוון אלא לבשר בהמה דהיינו כגון שהקיז דם או דכייבי עיניה הרי זה מותר בבשר דגים ואפילו במקום שהשליח נמלך עליהם.

ולענין עופות כתב הר"ן דלא מיתסר באתרא דלא מימליך עלייהו שליח דומיא דדגים ותמה על רבינו שחילק ביניהם דהא בגמ' משוינן להו. ול"נ שטעמו של רבינו משום דאע"ג דאמרי' בגמ' מ"ש בשר עוף לת"ק דאסור דעביד שליח דמימליך עליה בשר דגים נמי וכו' לאו למימרא דהמלכה דעופות הויא כהמלכה דדגים דהמלכה דעופות היינו דכי אמר לשלוחיה אייתי לי מינא דבשרא אמר לא אשכחנא בשרא בעית דאייתי דגים ואפילו את"ל דמימליך עלייהו נמי בריש שליחותיה מ"מ לא ממליך עלייהו כלישנא דמימליך אעופות דאדגים מימליך ואמר הכי אי לא אשכחנא בשרא אייתי דגים אבל אעופות מימליך ואמר הכי מאי בשרא בעית דבהמה או דעופות והכי דייק לישנא דגמ' דגבי דגים פריש לישנא דהמלכה דידהו וגבי עופות לא פריש. וא"ת א"כ היכי פריך מ"ש עופות וכו' דגים נמי וכו' הא איכא בינייהו טובא. י"ל דשם המלכה בעלמא ק"ל ושני ליה דאה"נ דאסור בבשר דגים ומתני' כשהקיז דם או כייבן ליה עיניה וה"ה דה"מ לשנויי ליה דלעולם מותר בבשר דגים דשאני המלכה דידהו מהמלכה דעופות אלא משום דבעא לאוקומי ת"ק דרשב"ג כר"ע וכדקאמר מאן תנא דפליג עליה דר"ע רשב"ג דתניא וכו' שני ליה דאה"נ דאסור בבשר דגים והב"ע כשהקיז דם או דכייבן ליה עיניה, כך נ"ל ליישב דברי רבינו. ומהרי"ק בסי' צ"ט וקע"ז האריך ליישב דברי רבינו. ולהיות דבריו ארוכים ביותר לא העתקתים:

ודע דאמרי' בגמ' אמר אביי מודה ר"ע לענין מלקות שאינו לוקה ופירש הר"ן דכיון דדילועין לא משתמעי בהדיא (אלא מרבויא דלישניה) אף ע"ג דמימליך שליח עליה לא מתסרי בודאי אלא מספיקא הילכך לא לקי עכ"ל. ויש לתמוה על רבינו למה השמיטו:

הלכה ז

הנודר מן המבושל מותר בביצה שלא נתבשלה עד שקפתה וכו'. הטור כתב הרמב"ם התיר ביצה מגולגלת ולא נהירא דבירושלמי אוסר אותה בהדיא עכ"ל. והירושלמי הזה הוא בפ' הנודר מן המבושל אמר רב חסדא אסור בביצה מגולגלת שכן דרך החולה לאכול בה פתו ונראה שטעם רבינו מדתנן בפ' הנזכר (דף מ"ט) אמר קונם תבשיל שאני טועם אסור במעשה קדירה רך ומותר בעבה ובביצה טרמיטא ופירש הוא ז"ל בפירוש המשנה ביצה טרמיטה ביצה מבושלת במים חמין ומשמרין אותה שימור גדול שלא יקפה וקורין אותה הרופאים נימרשת עכ"ל. ולפ"ז ביצה זו אינה קרושה כלל אלא מחוממת בלבד ועושין אותה לרפואה ואין אוכלים עמה פת ולפיכך מותר בה וביצה מגולגלת דאוסר רב חסדא בירושלמי היינו שהיא קרושה כדרך ביצים צלויות או מבושלות רכות והיינו דקאמר שכן דרך החולה לאכול בה פתו שדרך החולים לאוכלן כשהן רכות מפני שהוא

מאכל קל ומ"מ קרושות קצת הן ולא דמו לביצה טרמיטה שאינה קרושה כלל והכי דייק לישנא דרבינו פה שכתב מותר בביצה שלא נתבשלה עד שקפתה אלא נתגלגלה בלבד משמע דבשלא קפתה כלל ועיקר מיירי אבל קפתה קצת אסורה וכדא"ר חסדא בירושלמי. ומיהו יש לתמוה על פירוש רבינו בביצה טרמיטה דהא בגמ' מפרש דהיינו דמעייל לה אלפא זימני במיא חמימי ואלפא זימני במיא קרירי עד דמדזוטרא כי היכי דבלע יתה ואי אית ביה כיבא סריך עלה וכד נפיק אתיא ידע אסיא מאי סמא מתבעי ליה ובמאי מתסי. ונ"ל שסובר רבינו דההוא גוונא דמפרש בגמרא לאו דוקא אלא בכל גוונא דעבדי לה לרפואה ואין דרך לאכול עמה פת מיקרי ביצה טרמיטה ולפי שבזמן הזה לא נהגו הרופאים לעשות ביצה כדאיתא בגמרא לא כתבה רבינו וכתב במקומה ביצה שנהגו הרופאים לעשותה בזמנו שהיתה רכה ביותר:

הנודר ממעשה קדרה וכו'. בפ' הנודר מן המבושל (נדרים דף מ"ט) הנודר ממעשה קדרה אינו אסור אלא ממעשה רתחתא אמר קונם היורד לקדרה שאני טועם אסור בכל המתבשלים בקדרה וכתבה הר"ן דף נ"א מפרש בירושלמי איזהו מעשה רתחתא כגון חילקא טרגין וטיסני (סלת) אורז זריד וערסן והיינו דקאמר אינו אסור אלא ממעשה רתחתא ונקרא רתחתא ע"ש שצריך להרתיח ולבשל הרבה ע"כ. ולפי זה משמע דמתניתין הכי מיפרשא הנודר ממעשה קדרה אינו אסור אלא במעשה רתחתא דהיינו חילקא וטרגין וכו' בלבד שדברים אלו נקראים מעשה קדרה ולא דברים אחרים אמר קונם היורד לקדרה שאני טועם אסור בכל המתבשלים בקדרה דכלהו בכלל היורד לקדרה הם, והטור מפרש דמעשה קדרה ומעשה רתחתא היינו דברים שבישולם נגמר בקדרה אמר היורד לקדרה אסור בכל המתבשלים בקדרה אע"פ שלא נגמר בישולם בקדרה אלא באלפס או בכלי אחר וכדקתני בברייתא:

הלכה ח

הנודר מן הדגים מותר בציר ומורייס. משנה שם (דף נ"א) דג דגים שאני טועם אסור בהם בין גדולים בין קטנים וכו' ומותר בציר ומשמע לרבינו דהוא הדין דמותר במורייס דמ"ש:

הנודר מן החלב וכו' עד מותר בחלב. ג"ז משנה שם הנודר מן החלב מותר בקום ר' יוסי אוסר מן הקום מותר בחלב, ובגמרא (דף נ"ב:) ורמינהי מן העדשים אסור באשישים ור' יוסי מתיר ל"ק מר כי אתריה ומר כי אתריה באתריה דרבנן קרו לחלבא חלבא ולקומא קומא באתריה דר' יוסי לקומא נמי קרו ליה קומא דחלבא. וכתב הר"ן מן הקום מותר בחלב לפום לישנא (דמתני') משמע דר' יוסי נמי מודה בהא ומיהו בברייתא בגמ' פליג ואהא דאמרינן באתריה דר' יוסי לקומא נמי קרי ליה קומא דחלבא כתב וא"ת תינח

דנודר מן החלב אסור בקום לפי שעדיין שם חלב עליו דקומא דחלבא קרו ליה אלא נודר מן הקום אמאי אסור בחלב הא לא קרו ליה חלבא דקומא, י"ל דכיון דקרו לקומא קומא דחלבא ה"ל קום וחלב דבר אחד עכ"ל. ורבינו סתם וכתב לשון המשנה בלבד ולא חילק בין אתרא לאתרא ויש לתמוה עליו דהא משמע דלת"ק נמי באתרא דקרו לקומא קומא דחלבא הנודר מן החלב אסור בקום, ואפשר שטעמו משום דבירושלמי משמע דפליגי ר' יוסי ות"ק דקאמר מ"ט דר' יוסי שם אביו קרוי עליו משמע דלת"ק אע"פ ששם אביו קרוי עליו מותר וסובר רבינו שכיון שכן יש לפרש דגמרא דידן נמי סבר דפליגי משום דכל טצדקי דאפשר למעבד דלא לשוויי פלוגתא בין גמרא דידן לירושלמי עבדינן הילכך ע"כ לומר דהא דקאמר בגמרא באתרא דרבנן קרו לחלבא חלבא ולקומא קומא לאו דוקא דהא לרבנן לא איצטריך למימר הכי דהא לדידהו לק"מ וכמו שפירש הר"ן אלא איידי דאיצטריך לומר לר' יוסי דבאתריה קרו ליה קומא דחלבא אמר דבאתרייהו דרבנן קרו ליה קומא ולאו דוקא דלרבנן אפילו קרו ליה קומא דחלבא שרי א"נ ה"ק רבנן סברי דאע"ג דקרו ליה קומא דחלבא שרי דכיון דלחלבא גופיה קרו חלבא סתם ולקומא קרו קומא אפילו קרו ליה קומא דחלבא שרי דכיון דקרו ליה בשמא חדתא דלא מיקרי ביה חלבא שרי ור' יוסי סבר כיון דמדכר בההוא שמא חלבא אסור ולהא פירושא דייקא נמי דנקט במילתייהו דרבנן קרו לחלבא חלבא דלא איצטריך אלא לכדאמרן. ומיהו לישנא דבאתרייהו דרבנן וכן לישנא דמר כי אתריה ומר כי אתריה קשה להאי פירושא. לכן נ"ל דס"ל ז"ל דכיון דאשכחן דירושלמי סבר דפליגי רבי יוסי ותנא קמא איכא למימר דגמרא דידן סבר הכי אלא דמשום דחזא דרמו ליה דרבנן אדרבנן ודר' יוסי אדר' יוסי וכדפירש"י אהדר ליה לפום שיטתיה דרמי דרבנן אדרבנן דאיכא למימר דל"ק דמר כי אתריה ומר כי אתריה אבל לפום קושטא דמילתא רבנן פליגי אר' יוסי וסברי דאפילו קרו ליה קומא דחלבא נמי שרי ואפ"ה לא רמי דידהו אדידהו וכדכתב הר"ן דקום לאו חלב הוא אבל אשישים עדשים נינהו.

ומה שכתב רבינו שקום הוא המים המובדלים מן החלב. כן פירשו המפרשים אבל הראב"ד כתב אנו מפרשים חלב הקפוי עכ"ל. ונראה שטעמו משום דאיתא בירושלמי קום חלבא מקטרא. ויש לדחות ולומר דה"ק כשהחלב קפוי נבדלים ממנו מים והם נקראים בשם החלב הקפוי.

ומה שכתב נדר מן הגבינה וכו'. שם במשנה ומשמע לרבינו דאע"ג דבשם אבא שאול קתני לה ליכא מאן דפליג עליה:

הלכה ט

הנודר מן החטים וכו'. ומה שכתב חטה חטים שאני טועם. משנה בסוף פרק הנודר (נדרים דף נ"ג:):

(**ומה שכתב חטה שאני טועם וכו'**) **עד אסור בין באפוי בין לכוס**, ברייתא שם ופירש הר"ן חטה שאני טועם אסור לאפות דפת חטה מיקרי דחד גופא נמי הוא אבל חטים משמע לכוס מפני שאדם כוסס חטים חלוקים ביחד:

והנודר מן הדגן או מן התבואה וכו'. משנה שם (דף נ"ה:) וכת"ק:

הלכה י

הנודר מן הירק מותר בדלועין. ר"פ (דף נ"ד) הנודר מן הירק מותר בדלועין ור"ע אוסר ובגמרא מקשה לר"ע והא מן ירק נדר אמר עולא (באומר) ירקי קדרה עלי ודילמא ירק הנאכל בקדרה קאמר באומר ירק המתבשל בקדרה ופירש הרא"ש והא מן ירק נדר וסתם ירק בלשון בני אדם הוא ירק הנאכל (חי) ודילמא ירק הנאכל בקדרה (ירק הנאכל ע"י) כבישת הקדרה וכו' ובלשון בני אדם יותר נקרא (ירק) מירק המתבשל בקדרה עכ"ל. וכתב רבינו הנודר מן הירק מותר בדלועין לאשמועינן דאע"ג דפסק כר"ע מותר בדילועין, והשמיט מלכתוב דאומר ירק המתבשל בקדרה עלי אסור בדילועין וכר"ע מפני שסמך על מ"ש גבי נודר מן הבשר דכל מידי דמימליך עליה שליח מיניה הוא ואסור:

הנודר בכרישין וכו'. משנה ס"פ הנודר מן המבושל (נדרים דף נ"ג:):

הנודר מן הכרוב וכו' עד מותר בשלקות עצמן. ג"ז משנה שם (פ' קונם יין דף ס"א:) מן הכרוב אסור באספרגוס מן האספרגוס מותר בכרוב ומפרש רבינו באספרגוס היינו מים שנתבשל בהם הכרוב:

הנודר מן הרוטב וכו'. בברייתא שם (דף נ"ב:) (הנודר) מן הרוטב מותר בקיפה מן הקיפה מותר ברוטב. ופירש רבינו דקיפה היינו תבלין והמפרשים פירשו דהיינו דק דק של בשר שיורד בשולי קדרה:

הנודר מן הגריסין וכו'. גם זה משנה שם (דף נ"ג:):

הלכה יא

הנודר מפירות הארץ וכו' עד אסור בכולם. ברייתא פ' הנודר מן הירק (נדרים דף נ"ה:):

הלכה יב

הנודר מפירות הקיץ וכו'. ברייתא פרק קונם יין (נדרים דף ס"א:) וכתנא קמא:

הלכה יג

ובכל הדברים האלו וכיוצא בהם הזהר בעיקר הגדול וכו'. בר"פ הנודר מן המבושל (נדרים דף מ"ט:):

הלכה יד

הנודר מן הענבים מותר ביין. משנה שם (דף נ"ב:).

ומ"ש ואפילו החדש, ומ"ש מן הזיתים מותר בשמן וכו' עד מפני שכל אלו שם לווי הם. משנה שם:

הלכה טו

הנודר מן הכסות וכו' עד ואסור ליכנס לעיבורה. משנה בפ' הנודר מן הירק (נדרים דף נ"ה:):

הלכה יז

הנודר הנאה מבני העיר כו' נדר מיושבי העיר וכו'. ברייתא בס"פ חלק (סנהדרין דף קי"ב) ובפ"ק דב"ב (דף ח'):

הלכה יח

הנודר מן המים הנמשכים ממעין פלוני וכו' עד הנקראות על שמו. בפ' בתרא דבכורות (דף נ"ה) זכרותא דמיא כלומר עיקר המים שבעולם פרת דא"ר יהודה אמר רב הנודר ממי פרת אסור בכל מימות שבעולם ה"ד אי דאמר לא שתינא ממי פרת מי פרת הוא דלא שתינא הא מנהרא אחרינא שתינא אלא דלא שתינא ממיא דאתו מפרת דא"ר יהודה אמר רב כל הנהרות למטה מגי נהרות וגי נהרות למטה מפרת:

כתב הראב"ד הנודר מן המים הנמשכים ממעין פלוני א"א עיקרא דהאי מילתא וכו'. איני יודע מה ראה הראב"ד לכתוב כאן מקום הדין יותר מבמקומות אחרים. ואפשר שמפני שלשון רבינו אינו ממש לשון הגמ' רצה ללמדנו שאעפ"כ משם הוא נלמד:

הלכה יט

הנודר מיורדי הים (וכו'. משנה בפ' ד' נדרים (נדרים דף ל') הנודר מיורדי הים) מותר ביושבי היבשה מיושבי היבשה אסור (אף) ביורדי הים שיורדי הים בכלל יושבי יבשה לא כאלו ההולכים מעכו ליפו אלא ממי שדרכו לפרש. ופירש הרא"ש מותר ביושבי יבשה באותם שאין רגילין להיות יורדי הים באניות. מיושבי יבשה אסור ביורדי הים אפילו הם עכשיו בים שסופם לעלות ליבשה. ואהא דתנן לא כאלו ההולכים מעכו ליפו וכו' איכא תרי לישני בגמרא ובלישנא בתרא אמרינן דאסיפא קאי הנודר מיושבי יבשה אסור ביורדי הים ולא כאלו ההולכים מעכו ליפו בלבד אלא אפילו במי שדרכו לפרש

הואיל וסופו ליבשה סליק ופסקו הרא"ש והר"ן כי האי לישנא וכך הם דברי רבינו. וכתב הר"ן דלהאי לישנא נודר מיורדי הים אף בהולכים מעכו ליפו בכלל יורדי הים מדלא פירש מידי אריישא. ומיהו כתב בשם הרשב"א דמסתברא דאינו אסור במי שירד פעם אחת מעכו (ליפו) אלא במי שרגיל לירד שם תדיר אי נמי במי שהיה יורד בשעת נדרו מעכו ליפו עכ"ל:

נדר מרואי חמה וכו'. (משנה שם דף ל':) ומפרש טעמא בגמרא מדלא קאמר מן הרואים וכתב הרא"ש ואפילו אמר מן הרואים נתכוונתי לא צייתינן ליה:

נדר משחורי הראש וכו'. ג"ז משנה שם ובגמרא מ"ט מדלא קאמר מבעלי שער וכו' (ככתוב בחבורי).

ומ"ש ואם דרכם לקרות שחורי הראש לכל אסור בכל. הוא ע"פ מה שנתבאר בפ' זה:

הלכה כ

נדר משובתי שבת וכו' נדר מעולי ירושלים וכו'. ג"ז משנה שם (דף ל"א) ובגמ' מאי שובתי שבת וכו' ככתוב בחיבורי:

הנודר מבני נח וכו'. ג"ז משנה שם ובגמ' וישראל מי נפיק מכלל בני נח כיון דאיקדש אברהם אתקרו על שמיה כלומר ולא על שם בני נח:

הלכה כא

ומה שכתב נדר מזרע אברהם וכו'. ג"ז שם משנה וגמרא:

הלכה כב

נדר מן הערלים וכו' עד כי כל וכו'. ג"ז משנה שם (דף ל"א:):

הלכה כג

הנודר מישראל וכו' עד סוף הפרק. תוספתא פרק שני:

פרק י

הלכה א

הנודר או הנשבע שאיני טועם היום וכו'. משנה ר"פ קונם (דף ס').

ומ"ש לפיכך הנודר שאני טועם היום וכו'. שם בגמ'.

ומ"ש נדר שאני טועם יום וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא ולחומרא לענין איסור ולהקל לענין מלקות:

הלכה ב

שאני טועם שבת וכו'. משנה שם שבת זו אסור בכל השבת והשבת לשעבר חדש זה אסור בכל החדש ור"ח להבא שנה זו אסור בכל השנה ור"ה לעתיד לבא שבוע זו אסור בכל השבוע ושביעית לשעבר ואם אמר יום אחד שבת אחת חדש אחד שנה אחת שבוע אחת אסור מיום ליום.

ומ"ש אמר שבת סתם ולא פירש וכו' נדר חדש סתם וכו' שאני אוכל שנה וכו'. כבר נתבאר שהוא בעיא דלא איפשטא לגבי אומר יום ומינה נילף לאינך:

הלכה ג

ומה שכתב אף על פי שהיה החדש חסר. הכי מפרש מתניתין בגמרא:

הלכה ד

ומ"ש אפילו לא נשאר מן השנה אלא יום אחד וכו'. בפ"ק דר"ה (דף י"ב) תניא באחד בתשרי ר"ה לנדרים ובעי בגמרא (למאי הלכתא) לכדתניא המודר הנאה מחבירו לשנה מונה י"ב חדש מיום ליום ואם אמר שנה זו אפילו לא עמד אלא בכ"ט באלול (כיון שהגיע יום אחד באלול) עלתה לו שנה ופריך ואימא ניסן (הוי ר"ה לנדרים) ומשני בנדרים הלך אחר לשון בני אדם:

ומ"ש ואם נתעברה השנה וכו'. משנה בפ' קונם (דף ס"ג) קונם יין שאני טועם לשנה (נתעברה השנה) אסור בה ובעיבורה וכתב הרא"ש עלה דהיינו לומר שאם אמר שנה אחת אסור י"ג חודש ולא אמרינן לא היתה דעתו על שנה מעוברת אלא בסתם השנים שהם י"ב חדש אלא בנדרים הלך אחר לשון בנ"א ובין פשוטה ובין מעוברת קרויה שנה וכך הם דברי רבינו:

הלכה ה

ומ"ש יובל זה וכו'. שם (דף ס"א) איבעיא להו אמר יין שאני טועם יובל מאי שנת החמשים כלפני חמשים או כלאחר חמשים ופי' הרא"ש דבאומר יובל זה מיירי דאי בשאינו אומר זה בעיא דלא איפשיטא גבי אומר יום ולא אמר זה ת"ש דתניא פלוגתא דר' יהודה ורבנן וקדשתם את שנת החמשים שנה שנת החמשים אתה מונה ואי אתה מונה שנת החמשים ואחת מכאן אמרו יובל אינו עולה למנין שבוע ר' יהודה אומר יובל עולה למנין שבוע וידוע דהלכה כרבנן:

הלכה ו

שאני שותה יין עד ראש אדר וכו'. משנה שם (דף ס"ג.) עד ראש אדר עד ראש אדר ראשון עד סוף אדר עד סוף אדר שני כך היא גירסת רבינו והרא"ש והטור. וכתב הרא"ש

דטעמא דלשני אדרים חשיב חד ירחא. והראב"ד כתב א"א הגרסות מתחלפות במלה זו שמצאתי שתי נוסחאות שאין בהם אלא עד סוף אדר (שני) [ראשון] ובנוסחא ירושלמית מצאתי [ג"כ] אדר הראשון כו' עכ"ל. וכך היא גי' הר"ן עד ר"ח אדר עד ר"ח אדר ראשון עד סוף אדר עד סוף אדר ראשון וכתב דטעמא משום דאדר סתמא ראשון משמע.

ומ"ש רבינו לחלק בין ידע שהשנה מעוברת ללא ידע, משום דדייקינן עלה במתני' בגמ' לימא ר' יהודה היא דתניא אדר ראשון כותב אדר א' אדר שני כותב אדר סתם דברי ר"מ ר"י אומר אדר א' כותב (אדר) סתם אדר ב' כותב אדר תניין אמר אביי אפי' תימא ר"מ היא הא דידע דמיעברא שתא הא דלא ידע והתניא עד ר"ח אדר עד ר"ח אדר ראשון אם היתה שנה מעוברת עד ראש (חדש) אדר שני מכלל דרישא לאו במעוברת עסקינן ש"מ הא דפשיטא ליה דמיעברא שתא הא דלא ידע פי' דכי ידע דמיעברא שתא כי אמר אדר סתם הראשון משמע ולא השני שלא נתכוון אלא לאדר הסמוך לשבט וכי ידע דמיעברא כי אמר אדר סתם משמע השני. ומשמע לרבינו דהלכה כר"מ והטעם מדקאמר גמ' עלה דמתני' לימא ר' יהודה היא משמע דדחיקא מילתא לאוקומה דלא כר"מ משום דסתם מתני' ר"מ וכל היכא דאתיא דלא כוותיה הויא דוחקא וכיון דבאוקימתא דאביי אתיא כר"מ נקיטינן כוותיה כדקי"ל הלכה כסתם משנה ועוד דברייתא דמייתי לסיועיה מיתניא סתמא כר"מ כוותיה נקיטינן:

הלכה ז

האוסר עצמו בדבר עד הפסח וכו'. משנה שם (דף ס') עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור עד שיצא עד פני הפסח ר"מ אומר אסור עד שיגיע ר' יוסי אומר אסור עד שיצא ובגמ' (דף ס"א) למימרא דר"מ סבר לא מעייל איניש נפשיה לספיקא ור' יוסי סבר מעייל איניש נפשיה לספיקא כלומר דעד פני יש במשמעו ג' ענינים איכא למימר עד פני ימים הראשונים דהיינו עד שיגיע ואיכא למימר עד פני ימים האחרונים ואיכא למימר עד בפני הפסח והיינו עד שיצא וקאמר ר"מ עד שיגיע דלא מעייל איניש נפשיה לספיקא ודבר המבורר לקרות פני הפסח היינו כשיגיע ור' יוסי סבר מעייל איניש נפשיה ליאסר בכל מה שיוכל להסתפק ורמינהי מי שיש לו שתי כתי בנות משתי נשים וכו' א"ר חנינא בר אבדימי אמר רב מוחלפת השטה והתניא (זה הכלל) כל שזמנו קבוע ואמר עד לפני ר"מ אומר עד שיצא ור' יוסי אומר עד שיגיע וסובר רבינו דכיון דמהפכינן להו וקי"ל ר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי נקטינן באומר עד פני הפסח שאינו אסור אלא עד שיגיע ואע"ג דבקידושין פרק האומר (דף ס"ד) רמינן הני תרתי מתני' אהדדי ומסקינן התם לעולם לא תיפוך דבמתני' לאו במעייל נפשיה לספיקא פליגי אלא בלישנא בעלמא פליגי דר"מ

סבר עד פני עד קמי פיסחא משמע ור' יוסי סבר עד דמתפני פיסחא משמע ולפום ההיא סוגיא מתני' כדקיימא קיימא ור' יוסי סבר עד שיצא אפ"ה כיון דהך סוגיא איתמרא בסוגיא דנדרים משמע דאיכא למיסמך עלה לענין נדרים טפי מההיא סוגיא דהתם דלא בדוכתה אתמר. זהו דעת רבינו ושלא כדעת הרמב"ן והרא"ש שפסקו כסוגיא דהתם דלא תיפוך וכר' יוסי דאמר דעד פני אסור עד שיצא:

אמר עד הקציר וכו' זה הכלל כל שזמנו קבוע וכו'. ג"ז משנה שם (דף ס"א):

הלכה ט

האוסר עצמו בדבר עד הקיץ וכו' עד אבל לא קציר שעורים. גם זה משנה שם (דף ס"ב:) ופירש הר"ן עד שיתחילו העם לקצור קציר חטים דהא הוא דחשיב להו לאינשי וקרו ליה קציר סתם:

פירש ואמר עד וכו'. ג"ז משנה שם (דף ס"א:):

הכל לפי מקום של נודר וכו'. משנה ובריית שם (דף ס"ב:):

הלכה יא

האוסר עצמו בדבר עד הגשם וכו'. שם במשנה עד הגשמים עד שיהיו הגשמים עד שתרד רביעה שניה רשב"ג אומר עד שיגיע זמנה של רביעה ובגמ' א"ר זירא מחלוקת דאמר עד הגשמים אבל אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר. פירוש רשב"ג אומר עד שיגיע זמנה של רביעה אע"פ שלא ירדו גשמים. מחלוקת עד הגשמים דגשמים משמע לת"ק ירידת גשמים וגם משמע לשון רבים ומיעוטן שנים אבל עד הגשם לשון זמן ואפליגו תנאי בזמן הרביעה ורבינו נראה שהוא פוסק כר' יוסי דאמר רביעה ראשונה היא בי"ז במרחשון ושניה בכ"ג בו ושלישית בר"ח כסליו ומפרש דר' זירא ה"ק מחלוקת דאמר עד הגשמים דמשמע עד שירדו גשמים ממש וגם משמע שירדו מרביעה שניה ואילך דגשמים לשון רבים הוא ומיעוטן שנים אבל אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר כלומר לשון דעד הגשם משמע עד שיגיע זמן הגשם ואע"פ שלא ירדו גשמים וזמן הגשם דמהני אפילו לא ירדו היינו שהגיע זמן אחרון שלהם דהיינו זמן רביעה שלישית ומיהו אם ירדו גשמים אפילו ברביעה ראשונה סגי דכך חשיב ירדו מרביעה ראשונה ואילך כמו הגיע זמן רביעה שלישית ולא ירדו:

והראב"ד כתב א"א יראה לי שיש כאן שיבוש והל"ל עד הגשם וכו'. ובעל מ"ע כתב שספר מוטעה בא ליד הראב"ד ואילו בא לידו הנוסחא הנכונה שהיא הכתובה בספרים שלנו לא היה משיגו. וכתב כן לפי שחשב שלא השיגו הראב"ד אלא על סוף דבריו ולא על תחלתן. והדבר ברור שאם היה מבין בעל מ"ע דברי הראב"ד לא היה כותב כן

כי דבר פשוט הוא שעל תחלת דבריו הוא משיג משום דהא דא"ר זירא אבל אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר משמע ליה להראב"ד דהיינו לומר דעד הגשם משמע עד זמן הגשם בין ירד בין לא ירד וגם משמע עד זמן הגשם הראשון דהיינו רביעה ראשונה וכמו שפירשו המפרשים ואילו רבינו כתב דבלא ירדו גשמים אסור עד ר"ח כסליו שהיא רביעה שלישית לרבי יוסי ובהגיע זמן רביעה ראשונה אלא א"כ ירדו גשמים ולכן כתב דיש כאן שיבוש שמן הראוי הוה ליה להתיר בהגיע זמן רביעה ראשונה בין ירדו גשמים בין לא ירדו. ומה שסיים הראב"ד ואם אמר עד הגשמים אסורים עד שירדו גשמים וכו' סיומא דלישנא נקט ואזיל ולא להשיג עליו בא. א"נ אפשר שהוא משיג עליו למה כתב והוא שירדו מזמן רביעה שניה שהיא בא"י ומקומות הסמוכים לה וכו' דמשמע דדוקא בנודר בא"י דוקא קאמר אבל לא בנודר בח"ל והראב"ד סובר דבכ"מ הולכים אחר רביעה דא"י ומ"מ שוים רבינו והראב"ד דהלכה כרבי יוסי בענין זמן הרביעיות וכן בדין דהא הלכתא כוותיה לגבי ר' יהודה ועוד דבפ"ק דתעניות (דף ו') איפסיקא בגמ' הלכה כר' יוסי בהא. ומ"מ יש לתמוה למה פסקו כת"ק ולא כרשב"ג שכל מקום ששנה במשנתנו הלכה כמותו. וי"ל שהטעם מדא"ר זירא מחלוקת דאמר עד הגשמים וכו' וההיא לת"ק איצטריך וכיון דר' זירא פירש דברי ת"ק משמע דהלכתא כוותיה:

ומ"ש ואם פירש ואמר עד שיפסקו הגשמים וכו'. שם במשנה וכר"י לגבי ר"מ:

הלכה יג

(**יב-יג**) **מי שהדיר את אשתו במרחשון וכו'**. משנה פרק הנודר מן הירק (נדרים דף נ"ז) שאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת את לבית אביך עד החג הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח לאחר הפסח בלא יחל דברו שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך עד הפסח הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד החג ומותרת לילך אחר הפסח. ופירש הרא"ש לאחר הפסח בלא יחל דברו אם הלכה לאחר הפסח עוברת בבל יחל למפרע על מה שנהנית ממנו קודם הפסח. ובפ' ואלו מותרים (נדרים דף ט"ו) אהא דא"ר יהודה קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אל יישן היום שמא יישן למחר מותיב מרישא דמתני' דקתני הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו הלכה אין לא הלכה לא ומשני הלכה לפני הפסח אסורה ולוקה לא הלכה איסורא בעלמא והדר מותיב מדקתני סיפא אחר הפסח בלא יחל דברו ואי דלא איתהני לפני הפסח מי איכא בל יחל אלא פשיטא דאיתהני אלמא מתהני כלומר אלמא מותר ליהנות ומשני אי דאיתהני ה"ז בבל יחל דברו כלומר אם עברה ונהנית לפני הפסח ועברה והלכה לאחר הפסח ה"ז בבל

יחל ופסקו הפוסקים הלכה כרב יהודה וא"כ נקיטינן מתני' כדאוקימנא אליביה וכן הם דברי רבינו:

ועל מ"ש רבינו עבר הפסח אע"פ שעבר התנאי ה"ז אסור לו לנהוג חולין בנדרו וכו'. כתב עליו הטור ואיני מבין דבריו שהרי לא נדר אלא עד הפסח הילכך אחר הפסח מותרת ליהנות לו עכ"ל:

והראב"ד כתב וז"ל א"א חיי ראשי צורת ההלכה אינה כן וכו'. כלומר דאוקימנא בגמ' דהא דתנן עבר הפסח בלא יחל דברו דוקא בשעברה ונהנית קודם הפסח דאז אם תלך אחר הפסח בלא יחל דברו אבל אם לא נהנית קודם הפסח מותרת לילך אחר הפסח. ולתרץ זה היה נ"ל דאה"נ שדעת רבינו שאפי' לא נהנית קודם הפסח אסורה לילך וליהנות אחר הפסח והיינו דתנן עבר הפסח בלא יחל דברו וכ"נ מדבריו בפירוש המשנה וטעמא משום דכיון דזמן משך השבועה שלא תלך לבית אביה עד החג בכל ההוא זימנא אסורה לילך וליהנות והא דמוקי לה בגמרא דאי איתהני והיינו לפום מאי דס"ד דמקשה דכל היכא דלא איתהני מקמי פיסחא לא איתסר ליה אבל קושטא דמילתא דאפי' לא איתהני מקמי פיסחא נמי אסורה אחר הפסח לילך וליהנות. אבל קשה מי דחקו לרבינו לפרש כן ולא פירש דקושטא דפירושא דמתני' הוא כדמשמע בגמרא דכל דלא איתהני מקמי פיסחא ליכא משום בל יחל ותו דא"כ מאי האי דמשמע בגמרא דכל דלא איתהני מקמי פיסחא ליכא משום בל יחל ותו דא"כ מאי האי דמסיים בה רבינו פה ואם הלכה אחר הפסח אינה אסורה מליהנות לו:

ולכן נראה דרבינו מודה ודאי דהיכא דלא נהנית קודם הפסח מותרת לילך אחר הפסח והכא כשנהנית קודם הפסח עסיק וה"ק עבר הפסח אע"פ שהלך התנאי ה"ז אסור לנהוג חולין בנדרו ולהניחה שתלך ותהנה, פי' אסור להניחה שתלך ותשאר בהנאתה שנהנית קודם הפסח שנמצא שעובר למפרע אבל ליהנות אחר הפסח מותר אפי' נהנית קודם הפסח והלכה אחר הפסח שנמצא שעבר על לא יחל מ"מ מותרת ליהנות אחר הפסח דהנאה זו כיון דלא מציא מתיא לידי איסורא כלל דהא לא הדירה אלא עד הפסח מותר וזהו שכתב ואם הלכה אחר הפסח אינה אסורה מליהנות לו:

ואהא דאמרי' הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד הפסח ולוקה כתב הר"ן (ולוקה כלומר) לוקה היא אבל הוא אינו לוקה שהרי לא עשה שום איסור אלא שהדירה וכו' אבל הרמב"ם כתב לוקה הוא שהדירה אם ההנה אותה אבל היא אינה לוקה דכיון דלא נדרה כלל לא שייך בה לא יחל דברו וליתא דודאי הוא אינו לוקה מדאמרינן לקמן בפרק אין בין המודר גבי יש מעילה בקונמות וכו' ככרי עליך ונתנה לו במתנה מי מעל לימעול

נותן הא לא אסיר עליה אלמא אין האוסר עובר כלל והמודר עבר דאף על גב דכתיב לא יחל לא יוחל הדבר קאמר וראיה מדאמרינן בפרק יוצא דופן לפי שמצינו שהשוה את הקטן לגדול לאיסור בל יחל ומפרש התם לאיסור בל יחל קאמר וכגון שהקדישו הוא ואכלו אחרים שהאחרים לוקין על הקדישו משום בל יחל אלמא מודר לוקה אע"ג דלא אמר (מידי הלכך כי אמרי') ולוקה אאשה קאי עכ"ל. וי"ל שדעת רבינו לומר שהיא פשיטא שלוקה ולא איצטריך למימר אלא אתא לאשמועינן שאם הוא ההנה אותה בידים גם הוא לוקה ואף על גב דבעלמא המאכיל איסור לחבירו אינו לוקה שאני האי שהוא המדיר והוא המיחל דברו:

פרק יא

הלכה א

קטן בן י"ב שנה ויום אחד וכו'. משנה פרק יוצא דופן (נדה דף מ"ה:):

הלכה ב

ומ"ש כיצד הרי שנדרו וכו' ונדרו נדר אחר אפי' בסוף שנה זו וכו', איני יודע מאין לו זה דבגמ' הכי אמרינן כיון דתני בת י"ב ויום אחד נדריה קיימים בודקין כל י"ב למה לי סד"א הואיל ואמר מר ל' יום בשנה חשובים שנה היכא דבדקנא ל' ולא ידעה להפלות אימא תו לא ליבדוק קמ"ל ומשמע דטעמא משום דלא ידעה להפלות הא אם ידעה להפלות לא צריך תו בדיקה. ואפשר שרבינו היה גורס היכא דבדקנא ל' וידעה להפלות אימא תו לא ליבדוק קמ"ל וצ"ע:

הלכה ד

ומה שכתב ודבר זה מדברי תורה וכו'. שם.

ומ"ש אע"פ שנדריהם קיימים אם חיללו נדרם וכו'. פשוט הוא דהא לאו בני עונשין נינהו:

הלכה ה

הקדישו ובא הגדול ונהנה וכו'. שם (דף מ"ו ע"ב) וכר"י ור"ל:

הלכה ו

בד"א שבת י"ב ויום אחד נדריה קיימים וכו' אפי' הגדילה והרי היא נערה אביה מפר כל נדריה וכו'. ר"פ נערה המאורסה (נדרים ס"ז:):

הלכה ז

ומה שכתב ועד מתי אביה מפר עד שתבגר וכו'. גם זה שם (דף ע') ומקרא מלא דבר הכתוב בהפרת נדרי אב בנעוריה בית אביה ולא בוגרת:

הלכה ח

ומאימתי מפר הבעל וכו'. במשנה פ"י (דף ע"ג:) ומבואר הוא מאחר שכתוב בתורה שלארוסה אינו מפר לבדו ואם בית אישה נדרה מפר לבדו ונדר הנשואה הוא משתכנס לחופה.

ומ"ש והוא מפר לעולם עד שיגרשנה ויגיע הגט לידה, נראה דהיינו לומר דכיון שהגיע גט לידה אע"פ שעדיין אינה מגורשת כגון שנתנו לה ע"ת או לאחר זמן אינו יכול להפר וכדבסמוך:

היתה מגורשת מספק לא יפר לה נתן לה גט ע"ת או לאחר זמן לא יפר בימים שבינתיים. קצת איכא למשמע הכי מדתניא בפרק מי שאחזו (גיטין דף ע"ג:) ת"ר ימים שבינתיים בעלה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה וכו' דברי ר' יהודה וכו' וחכ"א מגורשת ואינה מגורשת משמע דלחכמים אינו מפר נדריה:

וכן מי ששמעה שמת בעלה וכו'. משנה פ' האשה שהלך בעלה (דף פ"ז):

היתה מחייבי לאוין וכו'. טעמו משום דכיון דקידושין תופסין בה מיקריא אשתו. וכתב רבינו והפר נדריה בלשון דיעבד משום דנישואיה באיסור:

הלכה ט

נערה מאורסה אין מפר נדריה אלא האב עם הבעל כאחד וכו'. משנה פ' נערה מאורסה (דף ס"ו ס"ז).

ומ"ש הפר הבעל לבדו וכו' אינה לוקה. שם (דף ס"ח) בעיא דאיפשיטא לגבי הפר הארוס לבדו וכתב הר"ן דה"ה בהפר אב לבדו וכ"כ הטור ורבינו העתיק דברי הגמרא:

הלכה י

מת הארוס חזרה לרשות אביה וכו' מת האב אחר שנתארסה וכו'. משנה שם (דף ע'):

הלכה יא

נערה ארוסה שנדרה וכו'. משנה שם נדרה (והיא ארוסה נתגרשה) בו ביום ונתארסה בו ביום אפי' למאה אביה ובעלה האחרון מפירים נדריה ובגמרא מנ"ל דארוס אחרון מפר נדרים שנראו לארוס ראשון אמר שמואל אמר קרא ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה וכו' ותניא כוותיה. ויש לתמוה למה כתב רבינו ולא שמע ארוסה דהא שמואל אמר דאפי' שמע נמי ותניא כוותיה ולכן כתב הטור על דברי רבינו ולא נהירא. וי"ל שהטעם

שהתנה רבינו שלא שמע אותם הארוס הראשון היינו משום דכתב מתני' כצורתה דמיירי כשנתגרשה והשתא את"ל דגירושין כהקמה דמו אם איתא דשמע ארוס ראשון לא היו יכולים להפר אביה ובעלה האחרון ולפיכך הוצרך לומר דמיירי בשלא שמע הארוס הראשון כי היכי דלא נפשוט מינה דגירושין כשתיקה דמו והכי איתא בהדיא בגמרא (דף ע"ב) דבעי למפשט ממתני' דגירושין כשתיקה דמו דאי כהקמה דמו מי מצי מפר ארוס אחרון נדרי דאוקי ארוס ראשון ודחינן הב"ע בשלא שמע ארוס ראשון ומקשינן א"ה מאי איריא בו ביום אפי' לאחר מאה יום נמי בשלא שמע ארוס ושמע אב דבו ביום הוא דמצי מפר אבל מכאן ואילך לא מצי מפר. ורבינו לא נקט בשמע אב כדי לאשמועינן רבותא דנתגרשה ונתארסה אפי' אחר כמה ימים יכולים להפר וכיון דנקטה בנתגרשה כצורתה דמתני' הוצרך להתנות שלא שמע ארוס ראשון כי היכי דלא נשמע מינה דפשיטא לן דגירושין כשתיקה דמו ויקשה למה שכתוב בסמוך דספוקי מספקא לן אבל היכא דמת ארוס ראשון פשיטא דאביה ובעלה האחרון מפירין נדריה אפילו שמען ארוס ראשון וכדקאמר שמואל בהדיא ותניא כוותיה ואע"ג דמשמע מהאי מימרא דשמואל ס"ל דגירושין כשתיקה דמו וכמו שפירשו הרא"ש והר"ן ואנן אמרינן דספוקי מספקא לן וא"כ הא דשמואל לא נהירא לן דתהוי הלכתא כוותיה איכא למימר דהיינו דוקא בנתגרשה מארוס ראשון אבל היכא דמת פשיטא דהלכתא כוותיה דאפי' שמע ארוס ראשון מצי ארוס אחרון להפר עם האב דהא ליכא מאן דפליג עליה בהא ועוד דתניא כוותיה והטור לא עלה על דעתו שרבינו מחלק בין מיתה לגירושין ולפיכך כתב בשמו דבמת צריך שלא ישמע הארוס ורבינו לא כן ידמה דדוקא בנתגרשה הוא דקאמר הכי ולא במת וכדפרישית:

הלכה יב

ומ"ש אבל האשה הנשואה שנדרה ולא הפר לה בעלה וכו'. משנה בפי"א דנדרים (דף פ"ט) ומוקי לה בפ' נערה מאורסה (דף ע"ב) בנשואה:

הלכה יג

נערה מאורסה שנדרה ולא שמע אביה ולא בעלה וכו'. נראה שהוא נלמד בק"ו מהדין שנתבאר בסמוך ולא הוצרך לשנותה אלא משום דההיא דבסמוך היא בשנתארסה לאחר בו ביום וזו אפי' נתארסה לאחר אחר כמה ימים, והטעם משום דברישא דמיירי בשמע האב ולא הפר עד שנתארסה לאחר א"א להעמידה בשנתארסה אחר אותו יום שמאחר שלא הפר ביום שמעו שוב אינו יכול להפר אבל בסיפא שלא שמע האב עד שנתארסה לאחר כי נתארסה לאחר אחר כמה ימים שפיר יכול להפר:

הלכה יד

נערה מאורסה וכו'. בפ' נערה מאורסה (דף ע"א) תניא כוותיה דשמואל נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה כיצד שמע אביה והפר לה ולא הספיק (הבעל) לשמוע עד שמת ונתארסה בו ביום אפי' מאה פעמים אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה שמע בעלה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל חוזר האב ומפר חלקו של בעל א"ר נתן הן הן דברי ב"ש אבל ב"ה אומרים אינו יכול להפר וסובר רבינו דבבא קמייתא ד"ה ולא פליגי אלא בבבא בתרייתא. וכתב הר"ן שכן פירשו מקצת הראשונים וכתב דמש"ה קתני נתארסה בו ביום דאי נתארסה ביום שלאחריו כיון דבשמת בעל נתרוקנה רשות לאב ולא הפר נדרו ביום קיימיה לנדריה, והטור כתב שאינו יכול להפר וטעמא משום דס"ל כדברי התוס' והרא"ש שפירשו דפלוגתא דב"ש וב"ה אף בקמייתא היא והלכה כב"ה דאמרי אינו יכול להפר וכתב על דברי רבינו ואינו נראה דכיון שאינו יורש חלק ארוס הראשון מפני קלישתו היאך יכול עוד להפר וגם הר"ן הוקשה לו כן ותירץ דבשלא חזרה להתארס איכא שינוי רשות דמנתיק ליה האי נדרא מארוס לאב כל היכא דקליש ליה לא מצי מנתיק אבל היכא דאיכא ארוס אחרון חזינן ליה להאי ארוס אחרון ככרעיה (דראשון) וכיון דמארוס לארוס קא אתי אע"ג דאיקליש ליה נדרא מצו אב ובעל להפר דכה"ג לאו אינתוקי הוא:

הלכה טו

שמע ארוס ראשון וכו'. לטעמיה שנתבאר בסמוך אזיל דמפליג בין איכא ארוס אחרון להיכא דליתיה ומש"ה ס"ל דע"כ לא אמרי ב"ה בשמע בעלה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת הבעל שאין האב חוזר ומפר חלקו של בעל אלא בדליכא ארוס אחרון אבל אי איכא ארוס אחרון אביה עם ארוס אחרון מפירים נדריה:

הלכה טז

שמע אביה ולא שמע הארוס וכו'. ברייתא בפ' נערה מאורסה (דף ע"ב) אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל או שמע והפר או שמע ושתק ומת בו ביום וכו' אבל אם שמע וקיים או שמע ושתק ומת ביום שלאחריו אינו יכול להפר:

הלכה יז

ומ"ש גירשה הארוס אחר ששמע ה"ז ספק וכו'. שם (דף ע"א:) בעיא דלא איפשיטא ולחומרא וכתב הר"ן שכן דעת הרמב"ן וכן דעת הרא"ש והטור ודלא כהרשב"א שסובר דאע"ג דלא איפשיטא ממתני' דמייתי עלה איפשיטא לה ממימריה דשמואל דלעיל לקולא:

הלכה יח

שמע האב והפר לה ומת האב וכו'. ברייתא שם (דף ס"ח:) שמע אביה והפר לה ולא הספיק בעל לשמוע עד שמת האב זו היא ששנינו מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל. וכתב הר"ן בשם קמאי דהא דקתני לא הספיק בעל לשמוע לאו דוקא הוא והוא כתב דלרבותא נקטיה, ול"נ דאורחא דמילתא נקט דמשום דלא הספיק לשמוע לא הפר שאם היה שומע היה מפר אבל אה"נ שאם שמע ולא הפר נמי אינו יכול להפר דלעולם אין הארוס מפר אלא בשותפות:

הלכה יט

שמע ארוס והפר לה וכו'. ברייתא שם שמע בעלה והפר לה ולא הספיק האב לשמוע עד שמת (אין הבעל יכול להפר שאין הבעל מפר אלא בשותפות שמע אביה והפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת) חוזר האב ומפר חלקו של בעל א"ר נתן הן הן דברי ב"ש (אבל) ב"ה אומרים אינו יכול להפר:

ומ"ש או ששמע האב והפר לה. שם (דף ע"ח) בברייתא שמע אביה והפר לה ולא הספיק הבעל לשמוע עד שמת ונתארסה בו ביום ואפי' מאה פעמים אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה וכבר נתבאר שרבינו סובר שבבא זו ד"ה היא וטעמא משום דאיכא ארוס אחרון אבל אי ליכא ארוס אחרון אין האב יכול להפר:

הלכה כ

נדרה והפר לה אביה לבדו וכו' לפיכך היה דרך תלמידי חכמים וכו'. משנה שם (דף ע"ב:):

הלכה כא

ומה שכתב שהבעל מפר נדרי אשתו אף על פי שלא שמע אותם. כן נלמד מדברי משנה זו:

הלכה כב

הלך האב עם שלוחי הבעל וכו'. בפ' נערה שנתפתתה (כתובות דף מ"ח:) תנן מסר האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל הלך האב עם שלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל הרי היא ברשות האב מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל. ובפ"ב דנדרים (דף פ"ט) אמרי' דהא דתנן זה הכלל כל שלא יצאתה לרשות עצמה שעה אחת אביה ובעלה מפירין נדריה לאיתויי הלך האב או שלוחיו עם שלוחי הבעל ואמרי' בפ' נערה שנתפתתה (כתובות דף מ"ט) דתנא דבי ר' ישמעאל הרי שמסר האב לשלוחי הבעל או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל ונתארמלה בדרך או

נתגרשה היאך אני קורא בה בית אביה של זו או בית בעלה של זו אלא לומר לך כיון שיצתה שעה אחת מרשות האב שוב אינו יכול להפר.
ומ"ש רבינו בנמסרה ולא הבעל יכול להפר שאין הבעל מפר בקודמין, נראה מדבריו אלה דבנדרים שנדרה קודם שנמסרה לשלוחיו מיירי ומדברי הטור נראה דגם בנדרים שנדרה אחר שנמסרה לשלוחיו אינו יכול להפר:

הלכה כג
שומרת יבם כו'. משנה בפרק נערה המאורסה (נדרים דף ע"ב) וכר"ע וכ"פ הרמב"ן והרא"ש והר"ן.
ומ"ש' עשה בה יבמה מאמר. הכי אוקימנא בגמ' דמתני' בשעשה בה מאמר ואפ"ה אמר ר"ע דלא יפר:

הלכה כד
היתה יבמתו נערה מאורסה לאחיו וכו'. טעמו משום דכיון דיבם כמאן דליתיה דמי קם ליה אב כאילו איתיה בלחודיה דאין לומר כיון דאיכא יבם אע"פ שאינו מפר לא נתרוקנה רשות לאב דא"כ לא הוה שתיק תנא מלמיתני שומרת יבם אין מפירים לה לא האב ולא היבם והר"ן נסתפק בדבר ולא נזכר למה שכתב רבינו:

הלכה כה
נערה שהשיאה אביה וכו'. משנה פרק בתרא דנדרים (דף פ"ט ע"ב) ודלא כרבי יהודה:

הלכה כו
נערה מאורסה שנדרה ולא שמעו אביה וכו'. כן משמע שם בגמרא בפרק נערה המאורסה (נדרים דף ע':):

פרק יב

הלכה א
כל הנדרים והשבועות וכו' שאין הבעל מפר אלא נדרי עינוי נפש. מבואר בתורה.
ומ"ש דה"ה שמפר נדרים שבינו לבינה. בר"פ בתרא דנדרים (דף ע"ט:) יליף לה מקרא. אבל מ"ש שהאב מפר כל מין נדרים ושבועות, הרא"ש והר"ן כתבו שם שגם האב אינו מפר נדרים שאין בהן עינוי נפש וכתב הרא"ש דהכי איתא בהדיא בספרי. וכתב בעל מ"ע שחכמי לוני"ל הקשו לרבינו מההיא דספרי, והשיב דקשה לו עליה מדלא אישתמיט שום אחד משני הגמרות ולא התוספתא להזכיר אותה דרשא דספרי ולפיכך סובר דליתא לההיא דרשא אלא אליבא דר"ש דסתם ספרי כוותיה ולא קיימא לן הכי אלא נקיטינן

כפשטיה דקרא שלא חילק באב אלא אמר כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום עכ"ל. ודבר תימה הוא לדחות ברייתא דספרי משום דלא נזכרה בגמרות ובתוספתא ואף על גב דסתם ספרי ר"ש כיון דלא אשכחן מאן דפליג עליה בהא משמע דדברי הכל היא ובכמה מקומות פוסק רבינו כברייתא דספרי אף על פי שלא נזכרה בגמרות ולא בתוספתא. ומה שטען מפשטיה דקרא איכא למימר דכיון דכתיב בין איש לאשתו בין אב לבתו הוקשו זה לזה לכל דבריהם מהכא דריש לה בסיפרי, ומ"ש שלא נזכר בשתי גמרות נכתב שלא בהשגחה שבירושלמי ריש פ"ב דנדרים אמרו בהדיא כשם שהבעל אינו מפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודברים שבינו לבינה אף האב אינו מפר אלא נדרי עינוי נפש ודברים שבינו לבינה, וגם גמרא דידן איכא למימר נמי דלא נשמט מלהזכיר זה שהרי בריש פרק בתרא דנדרים דייק גמרא נדרי עינוי נפש הוא דמפר שאין בהם עינוי נפש אינו מפר והתניא בין איש לאשתו בין אב לבתו מלמד שהבעל מפר נדרים שבינו לבינה ואם איתא לא ה"ל לאיתויי אלא בין איש לאשתו ומדמייתי נמי בין אב לבתו משמע דהיינו לומר דהוקשו זה לזה. והרמב"ן בפירוש התורה כתב דברי ספרי והירושלמי. והר"א מזרחי כתב שם שרבינו סמך על מ"ש בפ"ב דנדרים כל הנדרים והשבועות האב מפר שנאמר ואם הניא אביה אותה כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום אבל הבעל אינו יכול להפר אלא נדרים ושבועות שיש בהם עינוי נפש שנאמר לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו והוא הדין שבינו לבינה שנאמאר אלה החקים כו' בין איש לאשתו כו' עכ"ל. וכראותי דבריו אלו נשתוממתי איך רבינו בתשובתו לא הביא ראיה מזה המאמר ולא עוד אלא שכתב שלא נזכר דבר זה בשתי הגמרות וגם הרמב"ן והרא"ש והר"ן היאך אפשר שנעלם מהם מאמר זה ובדקתי בכל הפרק הנזכר ולא מצאתי מאמר זה והייתי נבהל היאך העיד הר"א מזרחי על מאמר זה שהוא בפרק הנזכר, ועיינתי בסמ"ג ומצאתי שכתב בלשון הזה כל הנדרים והשבועות האב מפר ביום שמעו שנאמר ואם הניא אביה אותה ביום שמעו כל נדריה וכו' אבל הבעל אינו יכול להפר אלא נדרים ושבועות שיש בהם עינוי נפש שנאמר כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו והוא הדין שמפר בנדרים שבינו לבינה שנאמר אלה החקים אשר צוה ה' את משה בין איש לאשתו וכו' כדאמרינן בפרק אחרון דנדרים עכ"ל. ואין ספק שהר"א מזרחי חשב שמ"ש סמ"ג כדאמרינן פרק אחרון דנדרים קאי לכל הדברים גם אריש ואינו כן דלא קאי אלא למאי דסמיך ליה שהוא מפר נדרים שבינו לבינה אבל כל הדברים הקודמים אינם אלא דברי סמ"ג עצמו מועתקים מדברי רבינו:

הלכה ב

ומה שכתב ומה בין נדרים שיש בהם עינוי נפש לדברים וכו'. מבואר שם בגמרא:

הלכה ד

אחד עינוי וכו' ואחד עינוי שהוא לזמן מרובה או לפי שעה. נראה שלמד כן מדאמרינן בגמ' (דף פ') ור' יוסי סבר ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול משמע דלרבנן שמיה ניוול וכיון דחד יומא הוי ניוול משמע לרבינו דה"ה אפילו שעה אחת:

הלכה ה

ומ"ש אפילו נדרה ממאכל רע או ממין שלא טעמה מימיה ה"ז יפר. תוספתא בפרקין:

הלכה ו

נדרה משתי ככרות וכו'. פלוגתא דשמואל ור"י בפ' בתרא דנדרים (דף פ"ב) ופסק כר"י וכ"פ הרא"ש ופירשו הרא"ש והר"ן דעל אחת מצטערת ועל אחת אינה מצטערת היינו שהאחת פת נקי והאחת פת קיבר ואינה רגילה לאכול פת קיבר עכ"ל. ואע"פ שאפי' נדרה ממין רע ולא טעמה אותו מעולם מפר כמו שנתבאר בסמוך, י"ל דשאני התם שלא נדרה אלא מאותו מין בלבד אבל הכא שנדרה גם מדבר שמצטערת עליו מוכחא דלית לה עינוי באידך כיון שהוא הפר לה ההיא דמצטערת עליה. א"נ שאני התם דנדרה מהמין כולו אבל הכא דלא נדרה אלא מככרות אלו לבד לא. ופירש עוד הרא"ש דעל אחת מצטערת ועל אחת אינה מצטערת כגון שאין לה פת אחר לאכול היום והיא מתענה אם לא תאכל אחת מהן. וכתב רבינו ירוחם דלא אמרי' דמותרת בשניהם מטעם שהותר מקצתו הותר כולו דלא אמרו כן אלא בהתרת חכם שהוא עוקר הנדר מתחלתו אבל לא בהפרת הבעל ומתני' היא בפ' ואלו נדרים נדרה מן התאנים ומן הענבים הפר לתאנים אינו מופר עד שיפר אף לענבים וכתבה רבינו בפרק י"ג:

הלכה ז

נדרה שלא תאכל וכו'. משנה בפרק י"א דנדרים (דף ע"ט:) קונם פירות העולם עלי ה"ז (יכול) להפר פירות מדינה זו עלי יביא לה ממדינה אחרת פירות חנוני זה עלי אינו יכול להפר ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו ה"ז יפר דברי ר' יוסי, ובגמרא (דף פ"ב) אמר שמואל משמיה דלוי כל נדרים בעל מיפר לאשתו חוץ מהנאתי על פלוני שאינו מפר אבל הנאת פלוני עלי מפר ואותיבנא עליה דשמואל דאמר הנאת פלוני עלי מפר ממתני' ושני מתני' ר' יוסי היא כלומר ואיהו דאמר כרבנן ופסק רבינו כרבנן וכך הם דבריו בפירוש המשנה וכן פסקו הרא"ש והר"ן וא"כ אפילו אוסרת פירות פלוני או הנאתו אע"פ שאינו חנוני ולא היתה פרנסתו ממנו הפר דהא סתמא אמר שמואל הנאת פלוני

עלי מפר וכתבו הרא"ש והר"ן דטעמא משום דהוו נדרי עינוי נפש דשמא תצטרך ממנו ואין כן דעת רבינו אלא דברים שבינו לבינה הם. ויש לתמוה על רבינו למה לא הזכיר דין אוסר הנאת פלוני עליה דמפר כשמואל דדחי ליה לדר' יוסי מקמיה, ואפשר שסמך על מ"ש נדרה שלא ליהנות לבריות דמפר כדי שלא יהא זקוק להאכילה משלו בלבד דההוא טעמא שייך קצת באוסרת הנאת פלוני עליה. ואפשר שרבינו מפרש כפירוש אחרים שכתב הר"ן דכי שני בגמרא מתני' ר' יוסי היא מסיים בה ומאי אינו יכול להפר משום עינוי נפש אבל מפר משום נדרים שבינו לבינה ולפיכך פירש דשמואל נמי משום נדרים שבינו לבינה קאמר דמפרש כר' יוסי ומה שהקשה הר"ן על פירוש זה דא"כ הל"ל מתני' ר' יוסי היא וכו'. י"ל דתרי שינויי קאמר חדא דמתני' ר' יוסי ושמואל דאמר כרבנן א"נ דשמואל נמי כר' יוסי ומודה ר' יוסי שהוא מפר משום דברים שבינו לבינה. ומ"מ מ"ש [לקמן הלכה ח'] וכן אם אסרה הנאתה על אומה וכו' קשה דמאי איריא אומה אפי' לא אסרה אלא הנאת איש אחד נמי וכדשמואל. וי"ל דלישנא דמתני' נקט כמו שאבאר ולאו למידק מינה כתבה ולפי מה שאכתוב דהתם משום שמשיאה שם רע לא קשה דיוקא דבאיש אחד ליכא שם רע. ועוד דהתם אסרה עצמה על אחרים והכא אסרה הנאת אחר על עצמה:

הלכה ח

ומ"ש רבינו וכן אם נדרה שלא ליהנות לבריות וכו'. משנה שם (דף פ"ג:) קונם שאיני נהנית לבריות אינו יכול להפר ואיפליגו אמוראי דרבא אמר דבעל בכלל בריות ועולא ורב נחמן אמרי דאינו בכלל בריות ופסק רבינו כוותייהו דרבים נינהו ואע"פ דבמתני' תנן אינו מפר פסק רבינו דיפר משום דמשמע דמתני' ר' יוסי היא אבל רבנן סברי יפר. א"נ דמתני' דקתני אינו מפר היינו משום נדרי עינוי נפש אבל משום דברים שבינו לבינה יפר וכשמואל דאתי כר' יוסי:

וכן אם אסרה וכו'. בסוף נדרים (דף צ':) תנן האשה שאמרה נטולה אני מן היהודים יפר לחלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים. וכתב רבינו בפירוש המשנה פירוש נטולה מן היהודים שהיא אסרה הנאת עצמה על כל היהודים ויהיו כולם מודרים הנאה ממנה ואמרו יפר חלקו הוא מאמר דחוי לפי שהוא מאמר רבי יוסי וכו' אבל חכ"א שיפר הנדר כולו עכ"ל. ויש לדקדק שאוסרת עצמה על כל היהודים מאי איכפת ליה שלא יהנו היהודים ממנה ושמא י"ל שאין הלשון מדוקדק וה"ל כאילו כתב שאסרה הנאת האומה עליה. וי"ל דאוסרת הנאה על כל האומה לא ניחא ליה משום שמשיאתו שם רע וכדאמרינן בפ' המדיר (כתובות ע"ב) גבי נדרה שלא תשאיל ולא תשאל ומש"ה יפר:

הלכה ט

האשה שאמרה לבעלה וכו'. בפרקא בתרא דנדרים (דף פ"א:) דאמר רב ושלא אשמש מטתי יפר משום דברים שבינו לבינה וכו' ה"ד אילימא דקאמרה הנאת תשמישי עליך למה לי הפרה הא משעבדא ליה אלא באומרת הנאת תשמישך עלי וכדרב כהנא דא"ר כהנא הנאת תשמישי עליך כופה ומשמשתו הנאת תשמישך עלי יפר שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו.

ומ"ש וכן הוא שאמר לה הנאת תשמישי אסורה עליך וכו'. בפ"ב דנדרים (דף ט"ו:):

הלכה י

אמרה יקדשו ידי לעושיהן או שנדרה וכו'. בפ' אע"פ (כתובות נ"ח:) תנן המקדיש מעשה ידי אשתו ה"ז עושה ואוכלת המותר ר"מ אומר הקדש ר"י הסנדלר אומר חולין ובגמ' (דף נ"ט) אמר שמואל הלכה כר"י הסנדלר ומי אמר שמואל הכי והא תנן קונם שאני עושה לפיך אינו צריך להפר וכו' ר"י בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור (לו) ואמר שמואל הלכה כר"י בן נורי וכו' א"ר הונא בריה דרב יהושע באומר יקדשו ידי לעושיהן דידים איתנהו בעולם וכי אמרה הכי מי מיקדשה הא משעבדא ליה דאמרה לכי מיגרשה ומי איכא מידי דאילו השתא לא קדוש ולקמיה קדוש וכו' אלא א"ר אשי קונמות קא אמרת שאני קונמות דקדושת הגוף נינהו וכו' ונקדשו מהשתא אלמוה רבנן לשעבודיה דבעל כי היכי דלא תיקדש מהשתא (ופירש"י) אמר שמואל הלכה וכו' אלמא לכשיגרשנה חל הנדר אלמא אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם שעדיין לא גירשה וכו' דקדושת הגוף נינהו כקדושת מזבח שאין להם פדיון כך אין פדיון לקונם להיות ניתר למי שנאסר עליו וכו' וכיון דקדושת הגוף הוא מפקיע מידי שעבוד שהיא משועבדת לבעלה וחייל וכו'. אלמוה רבנן לשעבודיה דבעל בעודה תחתיו עכ"ל. וכתב הר"ן ומיהו משמע דדוקא באומרת יקדשו ידי לעושיהן הא לאו הכי אפי' לכי מיגרשה לא חייל דאין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם (על חבירו) ולפיכך אני תמה על מ"ש הרמב"ם בפרק י"ב מנדרים (אמרו יקדשו ידי לעושיהם וכו') דמשמע דבנדרה נמי שלא יהנה במעשה ידיה צריך להפר ואמאי והא דבר שלא בא לעולם הוא עכ"ל. ואפשר היה לומר דהא דכתב רבינו אבל צריך הוא להפר שלא יגרשנה וכו' לא קאי אלא לאמרה יקדשו ידי לעושיהן בלבד. ויותר נכון לומר דאתרווייהו קאי וטעמא משום דכיון דאסיקנא דקונמות מפקיעים מידי שעבוד ומדינא חייל השתא אי לאו דאלמוה רבנן לשעבודא ככל דבר שבא לעולם חשיב, וסובר עוד רבינו דהשתא דאסיקנא כדרבא דאמר הקדש מפקיע מידי שעבוד אומרת יקדשו ידי לעושיהן שפיר מיתסר עליה דבעל אע"ג דמשעבדא ליה דהא

ידים גופייהו קדושות ומפקעת מידי שעבוד אלא דאלמוה רבנן לשעבודיה דבעל בעודה תחתיו הילכך בין באומרת יקדשו ידי לעושיהן בין באומרת קונם מעשה ידי עליך חל הנדר לכשתתגרש:

הלכה יא

נשבעה או נדרה שלא יהנה בה לא אבי וכו'. משנה פרק בתרא דנדרים (דף פ"ה) קונם שאני עושה על פי אבא ועל פי אביך על פי אחי ועל פי אחיך אינו יכול להפר.

ומ"ש וכן אם נדרה שלא אתן מים לפני בהמתך וכו'. בר"פ בתרא דנדרים (דף פ"א:) קונם שלא אתן מים לפני בהמתך ותבן לפני בקרך אינו יכול להפר כך היא גירסת רבינו וטעמא משום דנהי שהיא חייבת ליתן תבן לפני בהמתו ולא לפני בקרו כמ"ש בפרק כ"א מהל' אישות תבן דוקא הוא דחייבת ליתן לפני בהמתו אבל לא מים משום דסתם השקאת בהמה בנהר או במעיין היא ואין דרך הנשים לצאת חוץ לבית דכל כבודה בת מלך פנימה הילכך לא חל עליה חובת ההשקאה אפילו כשהמים בתוך הבית. ולפי זה בדוקא נקט בברייתא מים לפני בהמתו דאינה חייבת בה אע"פ שהיא מחוייבת ליתן לפניה תבן ולפני בקרו אף תבן לא מחייבא:

הלכה יב

יש לבעל ולאב להפר נדרים שעדיין לא חלו וכו'. (שם דף צ') פלוגתא דר' נתן ורבנן ופסק כרבנן דאמרי בהפרה אע"פ שלא חל הנדר מיפר וכן פסקו הרא"ש והר"ן בשם הרמב"ן. וכתב רבינו ירוחם בשם ה"ר יונה דהיינו דוקא בתולה בזמן משום דממילא חייל אבל תולה במעשה אינו מפר עד שיחול:

הלכה יג

האב או הבעל שאינם שומעים וכו'. בפרק נערה המאורסה (נדרים דף ע"ב:) בעי רמי בר חמא בעל מהו שיפר בלא שמיעה ושמע אישה דוקא או לאו דוקא והדרינן למפשטה מכמה מתנייתא ודחו להו ובתר הכי גרסינן (דף ע"ג) בעי רמי בר חמא חרש מהו שיפר לאשתו פירוש המדבר ואינו שומע את"ל בעל מפר בלא שמיעה משום דבר מישמע הוא אבל חרש דלאו בר מישמע הוא (לא) היינו דר' זירא דאמר כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכו' אמר רבא ת"ש ושמע אישה פרט לאשת חרש ש"מ ומשמע לרבינו דכיון דאמר את"ל בעל מפר בלא שמיעה ומסמיך ליה אדר' זירא משמע דהכי קי"ל וכן כתב הר"ן בשם הרמב"ן ודלא כהרא"ש שכתב דבעיא קמא לא איפשיטא ולחומרא:

הלכה יד

השוטה אינו מפר וכו'. **הקטן אין לו אישות לפיכך אינו מפר: והבעל מפר נדרי שתי נשיו כאחת וכן האב מפר נדרי ב' בנותיו כאחת**. בפרק נערה מאורסה איבעיא להו בעל מהו שיפר לשתי נשיו בבת אחת אותה דוקא או לאו דוקא. וכתב הר"ן דבאב נמי מיבעיא ליה דהא כתיב ביה אותה אמר רבינא ת"ש אין משקין שתי סוטות כאחת מפני שלבה גס בחברתה ר' יהודה אומר לא מן השם הוא זה אלא משום שנאמר והשקה אותה לבדה ומפרש רבינו דרבינא מרבנן פשיט לבעיין דלא משמע להו אותה דוקא דהא יהבי טעמא מפני שלבה גס בחברתה והכי איתא בתוספתא בשם ר' יוסי בר' יהודה ור"א בר"ש שאם היו על אשתו ה' נדרים או שהיו לו ה' נשים ונדרו כולן ואמר מופר לכולכן מופרין והרא"ש והר"ן כתבו בשם הרמב"ן דבכמה דוכתי דכ"ע אותה דוקא ות"ק דאמר מפני שלבו גס גם בה לא פליג אדוקיא דאותה אלא טעמיה דקרא קא מפרש:

הלכה טו

הפרת נדרים כל היום ואינה מעת לעת כיצד נדרה בתחלת ליל שני וכו'. משנה בפ' נערה מאורסה (דף נ"ט) ואע"ג דמייתי בגמ' ברייתא דאיכא תנאי דס"ל מעת לעת הא איפסיקא בגמ' דלית הלכתא כוותייהו ואע"ג דאיכא ספרים דגרסי בגמ' דהלכתא כוותייהו כבר כתב הרא"ש שר"ח והרי"ף לא גרסי הכי וראוי להחמיר כמותם עכ"ל:

הלכה יז

(טז-יז) **נדרה ושהתה כמה ימים וכו': נערה מאורסה שנדרה ושמע אביה והפר וכו'**:

הלכה יח

שמע הבעל או האב ושתק כדי לצערה וכו'. מסקנא דגמ' ס"פ נערה מאורסה (דף ע"ח:) וכתב הר"ן דשותק ע"מ לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר אפי' בו ביום:

נדרה והפר לה האב או הבעל וכו'. משנה בפ"ד דנזיר (דף כ"ג):

ומ"ש ומכין אותה מכת מרדות. שם דברי ר' יהודה ומשמע לרבינו דלאו לאיפלוגי אתא אלא לפרש דברי ת"ק:

הלכה יט

נדרה ועברה על נדרה וכו':

הלכה כ

שמע נדרה ושתק וכו'. משנה בפרק בתרא דנדרים (דף פ"ז:) יודע אני שיש נדרים אבל איני יודע שיש מפירין יפר יודע אני שיש מפירים אבל איני יודע שזה נדר ר"מ אומר לא יפר וחכ"א יפר ופירש הר"ן יודע אני שיש נדרים שמה שנדרה אשתו הוי נדר גמור

אבל אינו יודע שיש מפירים שבעל מיפר שום נדר (לא של עינוי נפש ולא שבינו לבינה יפר לאחר מיכן) כשנודע לו שהבעל יכול להפר יפר תוך אותו היום שנודע לו דעד ההוא יומא לא קרינן ביה יום שמעו יודע אני שיש מפירין שיש מקצת נדרים שהבעלים מפירים אותם אבל איני יודע שזה הנדר מאותן נדרים שהבעל מפר אותם, וידוע דהלכה כחכמים:

הלכה כא

נדרה אשתו וסבור שנדרה בתו וכו' עד סוף הפרק. משנה שם (דף פ"ו:):

פרק יג

הלכה א

מפר אדם או מקיים דברי אשתו וכו':

הלכה ב

וכיצד מפר אומר מופר או בטל. בסוף פרק נערה מאורסה (דף ע"ז:) תניא לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטל ליכי כדרך שהוא אומר בחול.

ומ"ש או אין נדר זה כלום. ומ"ש וכיוצא בדברים שעניינם עקירת הנדר מעיקרו, יש לתמוה דבריש פ"ד דנזיר איבעיא לן בעל מיעקר עקר או דילמא מיגז גייז למאי נ"מ לאשה שנדרה בנזיר ושמעה חברתה ואמרה ואני ושמע בעלה של ראשונה והפר לה אי אמרת מיעקר עקר ההיא נמי אשתראי ואי אמרת מיגז גייז איהי אישתראי חברתה אסירא ומסיק (דף כ"ב) ת"ש דתניא בהדיא האשה שנדרה בנזיר ושמעה חברתה ואמרה ואני ובא בעלה של ראשונה והפר לה היא מותרת וחבירתה אסורה ש"מ בעל מיגז גייז וכיון דפשטינן דבעל מיגז גייז היאך כתב רבינו כאן ובסמוך דמיעקר עקר. ואין לומר שרבינו מפרש כפירוש י"מ שכתבו שם התוס' דמר זוטרא בריה דרב מרי בעי למדחי פשיטות זה וסבר דמיעקר עקר שהרי התוס' עצמם מחו לה אמוחא ולא עמד כלל. וע"ק על מ"ש רבינו בסמוך שאין הבעל והאב מתיר כמו החכם אלא עוקר הנדר מעיקרו ומפירו דמשמע מדבריו שהחכם אינו עוקר הנדר מעיקרו ואילו בפרק המדיר אמרו בפשיטות ורבינו עצמו כתב בפ"ג מנזירות על מי שנזר שתי נזירות הראשונה כיון שהתירה כאילו אינה מעיקרא שהחכם עוקר הנדר מעיקרו רופא אינו מרפא אלא מכאן ולהבא. ואפשר לומר דרבינו לטעמיה שכתב בפ"ו משבועות כיצד (מתירין) יבא הנשבע לחכם וכו' ואומר אני נשבעתי על כך וכך ונחמתי ואילו הייתי יודע שאני מצטער בדבר עד כה או שאירע לי כך וכך לא הייתי נשבע ואילו היתה דעתי בעת השבועה כמו עתה

לא הייתי נשבע והחכם וכו' אומר וכבר ניחמת והוא אומר לו הן וחוזר ואומר לו שרוי לך או מותר לך או מחול לך עכ"ל. וקודם לכן כתב כך למדו ממשה רבינו מפי הקבלה שזה הכתוב לא יחל דברו שלא יחלל הוא בעצמו דרך קלות ראש בשאט בנפש וכו' אבל אם ניחם וחזר בו חכם מתיר לו ואין אדם יכול להתיר שבועת עצמו עכ"ל. וכ"נ מדברי רש"י שכתב בפרק המדיר (כתובות דף ע"ד:) חכם עוקר הנדר מעיקרו שהרי פותח לה בחרטה אדעתא דהכי מי נדרת והיא אומרת לו לא וחכם אומר לה הרי הוא בא לידי כך הילכך לאו נדר הוא ומותר לך נמצא כמי שלא היה עליה בשעת קידושין עכ"ל. דלפי זה ענין התרת חכם אינו אלא הוראה שמורה שהוא מותר מאחר שאילו ידע שאירע לו כן לא היה נודר הוי כאילו פירש שלא נדר ע"ד כך וא"כ לא חלה השבועה או הנדר והחכם מורה לו שהוא מותר ואין ללשון הפרה בזה ענין אבל הפרת הבעל אינה כן אלא חלו והבעל בהפרתו עקרם וא"כ אין ללשון מותר לך בזה ענין, ומ"ש בפרק המדיר חכם עוקר נדר מעיקרו אינו כעין עקירת נדר שהזכיר רבינו גבי בעל דההוא דהמדיר היינו לומר שאינו כמו רופא שאינו מרפא אלא מכאן ולהבא והחכם מורה שלא חל הנדר מעיקרו ועקירת נדר שהזכיר רבינו גבי בעל היינו שחל הנדר והבעל בהפרתו עוקרו ומבטלו ומאי דאיבעיא לן בעל אי מיעקר עקר או מיגז גייז על הקדמת מ"ש רבינו שהבעל עוקר הנדר מעיקרו ומפירו שייך למיבעי הכי אי אמרי' דעקירה ממש עקר ליה שע"י שמבטלו משוי ליה כאילו לא היה או דילמא נהי דעוקרו מעיקרו ע"י הפרתו מיהו לא משוי ליה כאילו לא היה אלא כאילו חל הנדר והוא מבטלו ועוקרו ולזה קורא מיגז גייז והשתא אתו שפיר דברי רבינו עם פשיטותא דפשטינן דבעל מיגז גייז כנ"ל לדעת רבינו. אבל דעת הרא"ש בפסקיו ס"פ נערה מאורסה דחכם עוקר הנדר מעיקרו לגמרי והבעל אינו מפר אלא מכאן ולהבא הילכך אם עברה על נדרה ואח"כ הפר לה בעלה לוקה משא"כ בחכם וכך הם דברי תשובות להרמב"ן סימן י'.

ומ"ש בין בפניה בין לאחריה. ומ"ש אבל אם א"ל אי אפשי שתדורי או אין כאן נדר ה"ז לא הפר. ברייתא ס"פ נערה מאורסה (דף ע"ו:) וכתב הרא"ש הא דקאמר שתדורי לאו דוקא אלא היינו שנדרת:

וכן האומר לאשתו וכו'. בס"פ נערה מאורסה (דף ע"ז:) וכתבתיו בפ"ו מהל' שבועות.

ומ"ש שאין האב והבעל מתיר כמו החכם אלא עוקר הנדר מתחלתו ומפירו. כבר נתבאר בסמוך:

הלכה ג

וכיצד מקיים כגון שיאמר לה קיים ליכי. פשוט הוא.

ומ"ש או יפה נדרת או אין כמותך, ברייתא שם.
ומ"ש או אילו לא נדרת הייתי מדירך, מדברי הרא"ש בפסקיו שם נראה שהוא לשון הברייתא:

הלכה ז

(ד-ז) **המבטל נדרי אשתו וכו'**. בסוף פרק נערה מאורסה לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי בטיל ליכי כדרך שאומר לה בחול אלא אומר לה טלי אכלי וטלי שתי והנדר בטל מאליו אר"י וצריך שיבטל בלבו תניא ב"ש אומרים בשבת מבטל בלבו בחול מוציא בשפתיו וב"ה אומרים אחד זה ואחד זה מבטל בלבו וא"צ להוציא בשפתיו. ומפרש רבינו דתרי גווני נינהו חדא מיקריא ביטול וחדא מיקריא הפרה ביטול היינו שיאמר לה טלי אכלי וטלי שתי ובזה בטל הנדר והוא שיבטלנו בלבו וכדתניא שאומר לה טלי אכלי וטלי שתי ואמר ר"י צריך שיבטל בלבו אבל כשאומר לה מופר ליכי הופר הנדר אע"פ שאינו אומר לה טלי אכלי וטלי שתי והוא שיוציא ההפרה בשפתיו. ומשמע לי שאפי' אינו מפר בלבו שאינו אומר שמפר לה אלא כדי שלא יהא לה תרעומת עליו אבל חפץ הוא שתקיים נדרה אפ"ה הוא מופר:
וכתב הראב"ד א"א חיי ראשי המחבר הזה שינה עלינו את סדרינו וכו', ואין דבריו מוכרחים. ומ"ש כשאמרו שיאמר לה טלי אכלי טלי ושתי ודיה לא נאמרו אלא בשבת. איני יודע מה השגה היא זו שלא נאמרו דברים הללו לומר שאם אמר כן בחול אינו מבוטל דהא פשיטא דאף בחול מבוטל הוא בדברים הללו אלא היינו לומר שיעשה שינוי בשבת:

הלכה ח

מפירים נדרים בשבת וכו' בין שלא לצורך השבת. משנה בסוף מסכת שבת ואע"פ שאין נשאלין בשבת נדרים שאינם לצורך השבת הפרת נדרים שאני שאם יעבור יום שמעו שוב לא יוכל להפר כך מפורש בגמ' ס"פ נערה המאורסה (נדרים דף ע"ב).
ומ"ש ולא יאמר לה בשבת מופר ליך וכו'. ברייתא כתבתיה בסמוך:

הלכה ט

האומר לאשתו או לבתו כל הנדרים שתדורי וכו' הרי הן קיימין לא אמר כלום. משנה פ' נערה מאורסה (דף ע"ה):
או הרי הן מופרים. שם וכחכמים:
עשה שליח להפר לה או לקיים לה אינו כלום וכו'. פלוגתא דר' יאשיה ורבי יונתן בפ' נערה המאורסה (נדרים דף ע"ב:) ופסק שם הרא"ש כרבי יאשיה דמחמיר וכ"כ הרי"ף

בפרק השואל וטעמא משום דכתיב אישה יקימנו ואישה יפירנו דמשמע הוא עצמו ולא שלוחו ומבעל נשמע לאב דהוא עצמו מפר ולא שלוחו:

הלכה י

אסרה עצמה בתאנים וענבים וכו'. משנה פרק בתרא (דף פ"ז) אמרה קונם תאנים וענבים שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים הפר לתאנים אינו מופר עד שיפר אף לענבים ובגמ' זו דברי ר' ישמעאל ור"ע אבל חכמים אומרים מקיש הקמה להפרה מה הפרה מה שהפר הפר אף הקמה מה שקיים קיים ופסק כחכמים ואע"ג דסתם במתני' ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם מתני' שאני הכא דלישנא דאמרינן זו דברי רבי ישמעאל אבל חכמים אומרים משמע דכחכמים קי"ל. וצ"ל שהוא ז"ל מפרש דהא דתנן אינו מופר היינו לומר שאין כל הנדר מופר אבל מה שהפר מופר דאל"כ היכי אמרו חכמים מה הפרה מה שהפר מופר דמשמע דכ"ע מודו בהכי:

הלכה יא

מי שנדרה אשתו ושמע והתפיס עצמו בנדרה וכו' נדר הוא והתפיסה עצמה בנדרו וכו'. משנה רפ"ד דנזיר (דף כ':):

הלכה יג

נדר לעצמו והדירה כמותו וכו'. משנה שם הריני נזיר ואת ואמרה אמן מפר את שלה ושלו קיים. ובגמרא (דף כ"ב:) ורמינהי הריני נזיר ואת ואמרה אמן שניהם אסורים ואם לאו שניהם מותרים מפני שתלה נדרו בנדרה אמר רב יהודה תני מפר את שלה ושלו קיים אביי אמר אפילו תימא כדקתני ברייתא כגון דקאמר לה הריני נזיר ואת דקא תלי נדרו בנדרה מתני' כגון דאמר לה הריני נזיר ואת מאי מש"ה מפר את שלה ושלו קיים. ופירשו המפרשים מפני שתלה נדרו בנדרה דמשמע דקאמר הריני נזיר אם את תהא נזירה וכיון דלא אמרה אמן שניהם מותרים אביי אמר אפילו תימא ברייתא כדקתני ולא קשיא ובמאי עסקינן בברייתא כגון דאמר לה הריני נזיר ואת דמשמע דקאמר לה הריני נזיר אם תהא נזירה והילכך היכא דאמרה אמן שניהם אסורים וכי לא אמרה אמן שניהם מותרים שכן הוא תולה נזרו בנזרה ומתני' דאמר הריני נזיר לגמרי ואת מאי כלומר ואת מי הוית נזירה והילכך אי אמרה אמן דניחא לה בנזירות הרי בעל יכול להפר לפי שלא תלה נדרו בנדרה עכ"ל. והדבר ידוע דשינויא דאביי עיקר אי משום דבתרא הוא אי משום שאינו מגיה הברייתא:

הלכה יד

ומ"ש אמרה לו הריני נזירה ואתה וכו'. משנה שם (דף כ'):

הלכה טו
האשה שנדרה ושמע אחר והתפיס עצמו בנדרה וכו'. שם בעיא דאיפשיטא:

הלכה טז
האשה שאין לה בעל ואינה ברשות אב וכו'. משנה בסוף נדרים (דף פ"ח):

הלכה יח
ומ"ש אלמנה או גרושה שאמרה הריני אסורה ביין כשאנשא וכו'. אמרה תחת בעלה הריני אסורה בבשר כשאתגרש וכו'. שם (דף פ"ט) פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע בברייתא ופסק כר"ע ואמרינן בגמ' דמתני' אפילו כר' ישמעאל דאיכא לאיפלוגי בין גוונא דמתני' לגוונא דברייתא ומפני כך הוצרך לכתוב רבינו גם דין הברייתא:

הלכה יט
המקיים בלבו וכו'. בפרק נערה מאורסה (דף ע"ט) קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר קיים אין יכול להפר הפר אין יכול לקיים.
ומ"ש רבינו אלא אם כן חזר בו תוך כדי דיבור, כבר נתן טעם לדבר כדי שלא יהא כח דברים שבלבו גדול מכח המוציא בשפתיו, כלומר אע"ג דסתם אמרו ולא חילקו מאחר דקי"ל בכל דוכתא תוך כדי דיבור כדיבור דמי בר ממקדש ומגרש ועובד כו"ם כדאיתא פט"ז ופרק בתרא דנדרים ע"כ לומר דה"ה לדברים שבלבו:

הלכה כ
המקיים נדרי בתו או אשתו וניחם וכו'. מימרא דר' יוחנן בר"פ נערה מאורסה (דף ע"ט) ובסופו נשאלין על ההקם ואין נשאלין על ההפר ודעת התוס' והר"ן שאינו יכול לישאל על ההקם אלא ביום שמיעה והטור כתב שנ"ל שמפר. אפילו אחר כמה ימים והוא שיפר ביום שאלה שהוא לו כיום שמיעה וכן נראה מדקדוק לשון רבינו ומ"מ לענין מעשה יש לחוש לדברי התוס' והר"ן:

הלכה כא
נערה מאורסה שנדרה וקיים לה אביה לבדו וכו'. שם (דף ס"ז):

הלכה כב
אמר לבתו או לאשתו קיים ליך קיים ליך וכו'. בר"פ נערה מאורסה בעיא דאיפשיטא:
אמר לה קיים ליך ומופר ליך וכו'. שם (דף ס"ט) בעיא ופשטוה דחלה ההפרה ופירש רא"מ דההקמה לאו כלום הוא:
אמר לה קיים ומופר ליך בבת אחת וכו'. בעיא שם ופשטוה מדאמר רבה כל דבר שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו (כלום) ואם כן ליכא הכא לא הקמה ולא הפרה

ומצי בתר הכי לקיים או להפר כך פירשו הרא"ש והר"ן. אבל רבינו שכתב דהוי קיים נראה שהוא מפרש דהכי פשטוה כיון דהפרה אינה יכולה לחול אחר הקיום אפילו בבת אחת אינה חלה. ואין לומר דנימא איפכא כיון דקיום אינו חל אחר ההפרה אפי' בבת אחת אינו חל דכיון דאיכא לפרושי לקולא ולחומרא נקיטינן לחומרא. וא"ת ה"ל לרבינו לכתוב בהדיא דהוי קיים מספק. וי"ל דכי אמרי' דלא חיילי לא הקמה ולא הפרה ממילא הוא קיים דשתיקה הוי קיום אבל קשה דלפי זה בהנך בעיי דבסמוך ה"ל למיפסק אף בבתרייתא דהוי קיום בודאי ואמאי פסק דספיקא הויא:

אמר לה קיים ליך היום וכו'. שם בעי רבא קיים ליכי היום מהו מי אמרי' כמאן דאמר לה מופר ליכי למחר או דילמא הא לא אמר לה את"ל הא לא אמר לה מופר ליכי למחר מהו מי אמרי' למחר לא מצי מיפר דהא קיימיה לנדריה היום או דילמא כיון דאמר לה קיים ליכי היום כי קאמר לה מופר ליכי למחר מהיום קאמר ואת"ל אפ"ה כיון דקיימו היום למחר כמאן דאיתיה דמי אלא קיים ליכי שעה אחת מהו מי אמרינן כמאן דאמר לה מופר ליכי לאחר שעה דמי או דילמא הא לא אמר לה את"ל הא לא אמר לה מיהו אמר לה מאי מי אמרי' כיון דקיימו קיימו או דילמא כיון דכוליה יומא בר הקמה ובר הפרה הוא כי אמר מופר ליכי לאחר שעה מהני ולא איפשיטא ופסיק רבינו דבכולהו הוי קיום בר מבתרייתא דהויא ספק ולטעמיה אזיל שדרכו לפסוק כדברי האת"ל:

הלכה כג

מי שנדר נדרים כדי לכוין דעותיו. זה למד רבינו מדאמרינן בפ"ק דנזיר (דף ד') בעובדא דשמעון הצדיק.

ומ"ש ובנדרים אלו וכיוצא בהם אמרו חכמים נדרים סייג לפרישות, בפ"ה דאבות:

הלכה כד

ומ"ש ואע"פ שהם עבודה לא ירבה אדם בנדרי איסור וכו'. עצה טובה קמ"ל והם דברים ראויים אליו ז"ל:

הלכה כה

אמרו חכמים כל הנודר כאילו בנה במה. פרק קונם (דף ס').

ומ"ש ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו. שם מסיים בה וכל המקיימו כאילו הקריב עליה קרבן.

ומ"ש במה דברים אמורים בנדרי איסר אבל בנדרי הקדש מצוה לקיימן וכו', דברי טעם הם דלמה יגרע כח ההקדש להשאל עליו אם לא מדוחק ומקרא מסייעו נדרי לה' אשלם:

סליקו הלכות נדרים בס"ד